

స్త్రీ కాలపు స్త్రీలు.

WOMEN IN THE SMRTIS.

జటావల్లభుల పురుషోత్తము ఎం. ఏ.

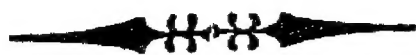
ప్రకాశకులు

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠపక్షమున
వల్లూరి సూర్యనారాయణరావుగారు.

1935.

[వెల 0—10—0]

కృతి సమర్పణమ్

విరచ్యాహమిమంగ్రం స్మృతిస్త్రీస్థితిబోధకం
 పురుషోత్తమనామాచ జటావల్లభవంశజః
 సమర్పయామిమేపితే మత్సర్వస్వస్య హేతవే
 యోజీవిత్వాద్విషష్ట్యబ్దాన్ భావవర్షేదివంగతః
 యజుర్వేదోఽఖిలఃకృష్ణో యస్యకర్తృ నదాస్థితః
 యశ్చాపిప్రథితోలోకే శ్రౌతతంత్రవిశారదః
 వణ్డితో దేవభాషాయాం బ్యోతిషే గృహ్యకర్మసు
 తదైవతత్త్వవిద్యాయాం లాకికేషుచ కర్మసు
 అష్టావింశతివర్షాణి దేవయో వేఙ్కటేశ్వరమ్
 వాడవల్యాం స్థితండత్తో ధర్మకర్తాహ్య నేవత
 శమాదిగుణయుక్తోయో యోధీరత్తివిశ్రుతః
 యశ్చాపిమాని తస్మైర్వై ర్యశ్చాస్మత్కులదీపకః
 యఃకృష్ణసోమయాజీతి ఖ్యాతో లోకేనుహయశాః
 ఆత్రేయపురవాసీచ విప్రో గౌతమ గోత్రజః॥

సంపాదకుని తొలిపలుకు

ఈ గ్రంథమును, దీనికి పూర్వము వెలువడిన “వేదకా
లపు స్త్రీలు” అను గ్రంథమును చదివి, వానిలోని విషయము
లను జాగ్రత్తగా పరిశీలించువారికి, మన భారతదేశములోని
ఆర్యులలో, సాంఘికధర్మము లితర మానవసంఘములలో
వలెనే, యెట్లు మారుచుండెనో స్పష్టముగ తెలియగలదు.
సనాతనధర్మములనగా అనాది ధర్మములనియు, అవి, సత్యము,
అహింస మొదలగు నైతికధర్మములుగాని, కేవలము తాకిక
ములైన సాంఘికధర్మములు కావనియు, కాళీ కృష్ణాచా
ర్యులు మొదలగు పండితుల యభిప్రాయము. తక్కిన
వారిలో కొందరు, మన పూర్వమతగ్రంథములగు శృతిస్మృతి
పురాణేతిహాసములలో చెప్పబడిన ధర్మములన్నియు, సనా
తనధర్మములే యనియు, వీనిలో పైకి కన్పడు పరస్పరవిరుద్ధ
ములు సమర్థించుకొనజాలకుండుటకు, కారణము మన సవ
నాగరికుల యసమర్థతయే యనియు, యీ ధర్మములన్నియు
అనుల్లంఘనీయములనియు వాదించెదరు. సనాతనధర్మపరుల
మని చెప్పుకొనువారి యీవాదన నెంతగా ఖండించినను నది

యక్కడక్కడ తనతలను యెత్తుచునే యుండును. గనుక, మేముకూడ మా శక్తికొలది దీనిని ప్రతిహతము గావింపఁ బ్రయత్నించుచుందుము. కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి అనాది సిద్ధములైనవను వైదికధర్మములు కూడ, పరిణామమువలన యేర్పడినవేగాని, మానవులు, మొట్టమొదట క్రిందితరగతుల జీవులనుండి ఉద్భవమైనపుడు యెట్టిధర్మములు లేనేలేవనియు దేవుడను వాడొకడున్నను ఆయన మన మనఃఫలకములమీద యెన్నడు, యెట్టిధర్మములు వ్రాసియుండలేదనియు, వివిధ మానవసంఘములలో వాని యభివృద్ధి కొఱకు దేశకాలములనుబట్టి, అనేకరకములగు మతసాంఘికధర్మములు బయలుదేరినవనియు, ప్రపంచములోని అనాగరికజాతుల సాంఘికచరిత్రవలన స్పష్టపడుచున్నది. ఇంతయేల? మానవకోటిలో ప్రస్తుత మందవలంబించబడుచున్న వివిధమతాచారములన్నియు, మానవకల్పితములే యనియు, వేదాంతనూత్రములన్నియు, వట్టి ఊహాజన్యములనియు నా నిశ్చితాభిప్రాయము. దీని నెల్లప్పుడు, మతసాంప్రదాయములలో చిక్కుకొను మన భారతీయులకు నచ్చజెప్పి, వారి మూఢవిశ్వాసములను పారద్రోలి, మానవసాంభ్రాత్మిత్వమునకు వీరిని పురిగొల్పుటయే నా యాశయము. ముఖ్యముగా మనయాంధ్రులు, సంఘసంస్కరణములందు, ఈ ప్రపంచములోని తక్కిన మానవసంఘములతో

సంపూర్ణసానుభూతి చూపించుచు, ముందంజవైచుటకు, కొంతవరకు తోడ్పడవచ్చుననియే మన పూర్వగ్రంథములలోని మతసాంఘిక నూత్రములను, ఉన్నవి ఉన్నట్లు, నిష్పక్షపాత బుద్ధితో తెలుపుచుందుము. మనలో యెట్టిభిన్నాభిప్రాయములు పూర్వకాలమునుండి యున్నను, మేము వానిలో నేవియును దాచము. మతసాంఘికాచారము లన్నియు మానవ కల్పితములే యని మా వాదనయైనపుడు, మాకు రుచించనివైనను దాచవలసినంత భయము మా కేల? ఏమగ్రంథముగాని అపౌరుషేయమనిగాని, అనుల్లంఘనీయమని గాని, పవిత్రమనిగాని మే మెంచనపుడు, దానిలోని విషయములను వ్యక్తీకరించుటలో మాకు దాపరికముండవలసిన పనిలేదు. మన మూఢమత విశ్వాసములేగాక, మననైతికధర్మములు కూడ ప్రకృతియంతయు వలెనే, పరిణామజన్యములనియే మేము నొక్కి చెప్పుచున్నాము. మా విద్యావీరములో, తక్కిన మతగ్రంథములతో పాటు, మన వేదశాస్త్రములను కూడ స్తవశ్లోకపరీక్ష చేసి విచుర్భించ సాహసించుచున్నాము. ఇంకమాత్రముచేత, వానియందును, ఆ గ్రంథకర్తలయందును మాకు గౌరవము లేదని భావించజనదు. వానిలోని విషయములు భగవంతుని నోటనుండి వెలువడినవనియు, అవి పరమప్రమాణమనియు, వాదించువారితో మేమేకభవించము. ప్రస్తుత మతి

సాంఘిక సాంప్రదాయముల పునాదులనే విమర్శించి, ఖండించుచున్నగాని, మానవసౌభ్రాతృత్వము దుర్లభముగనుక, నైతికధర్మములు కూడ, మానవసంఘాభివృద్ధికై యెట్లు పరిణామమును పొందెనో, పొందుచున్నవో తెలుపుట, యీ విద్యాపీఠమువారి ముఖ్యాశయము—అహింసాసత్యములు మొదలగు ధర్మములు, నిత్యములు, అనాదులుకావనియు, వీనిలో కూడ నూత్నస్థూలభేదములుండి తీరుననియు, యివన్నియు నర్వకాలసర్వావస్థలయందును అనుల్లంఘనీయములని యెంచకూడదనియు, మన పురాతనవైదికగ్రంథములే చాటుచున్నవి. వీనినన్నిటిని మరియొక గ్రంథములో తెలిపెదము.

పై పునాది నూత్రముల సంగీకరించువారు, తమసాంఘిక సౌఖ్యమునకు గాను, యెట్టి మతాచారము నవలంబించి, తమకు నచ్చిన యే సంఘములో చేరియున్నన, తమలో తమకు తగవు లుండవలసిన పనియేలేదు. మానవుడు సాంఘికజీవితముగలవలన, కొన్ని మతసాంఘిక సాంప్రదాయములతో కూడుకొన్న యే సంఘములో నైనను తాను చేరియుండక తప్పదు. కాని, యితనికి, పరమతములమీద అసహనము, అన్యమత స్వీకరణనిరసనము, మతావేశము, దుర్లభమానము, మూర్ఖత్వపాతము మొదలగు దుర్గుణములుండవు. ఇతను,

తనసౌఖ్యమునకు ఒక సంఘములో చేరవలసియుండుటచేత,
దాని కట్టుబాట్లకు లోబడియున్నానని, యనుకొనును గాని,
అవి దైవనిర్మితములని యెంచడు. ఇట్టి దృక్పథము మనకు
కలిగినపుడే, మనము యే సంఘములో చేరియున్నను, ప్రస్తుత
మతకలహములను నిరసించుచు, సోదరభావముతో మెలగ
గలము.

కొవ్వూరు } వల్లూరి సూర్యనారాయణరావు
3—10—35 } సెకటరీ

అంధగీర్వాణవిద్యాపీఠము

ఉ పో ధా త ము .

భారతదేశ చరిత్రలో వివిధకాలములలో స్త్రీలస్థితి యెట్లుండెనో తెల్పు గ్రంథములను వ్రాయుటకై నేను సంకల్పించు కొనినట్లు నేనిదివఱలో రచించియుండిన “వేదకాలపు స్త్రీలు” అను గ్రంథముయొక్క యుపోద్ఘాతములో చెప్పియున్నాను. ఆగ్రంథముల ప్రయోజనమును వాని రచనావిధానమును గూడ నట వివరించియుంటిని. అప్పటికే నేను స్మృతికాలపు స్త్రీలను గూర్చి కూడ కొంత పరిశోధనము చేసియుంటిననికూడ తెల్పితిని. ఈలోపున నాపరిశోధన పూర్తియై తత్ఫలితముగ నీగ్రంథము వెల్వడుచున్నది.

ఋషులచే వ్రాయబడిన ధర్మశాస్త్ర గ్రంథములకే స్మృతులనిపేరు. వేదములకు మనస్సుననిడికొని వీనిని ఋషులు స్మరించుటచేతనే (శ్రుతింవశ న్తిమునయః స్మరన్తిచతథా స్మృతిః) వీనికి స్మృతులను నామమువచ్చినదని మనవారు చెప్పియున్నారు. ధర్మశాస్త్ర ప్రవర్తకులైన ఋషుల నామములు యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిలో నీయబడినవి.

మన్వత్రివిష్ణుహరీత యాజ్ఞపల్క్యశనాంగిరాః

యమాస్తంబసంవర్తాః కాత్యాయనబృహస్పతీ

పరాశరవ్యాస శంఖలిఖితా దక్ష గౌతమా

శాతాతపో వసిష్ఠశ్చ ధర్మశాస్త్ర ప్రయోజకాః

పరాశర స్మృతిలో గూడ కొందఱు స్మృతికారులు
పేర్కొనబడి యున్నారు.

శ్రుతామే మానవాధర్మావాసిష్ఠాః కాశ్యపాస్తథా
గార్జీయా గౌతమీయాశ్చతథా చౌశనసాఃశ్రుతాః
అత్రేర్విష్ణోశ్చ సంవర్తద్దత్తౌ దంగీరనస్తథా
శాతాతపాచ్ఛహరీతా ద్యాజ్ఞనల్క్యాత్తదైవచ
కాత్యాయన కృతాశ్చైవతథా ప్రాచేతసాన్మునేః

(పరాశర. 1-13, 14, 15)

ఇట్లు పరాశరయాజ్ఞ వల్క్యులచే పేర్కొన బడిన
స్మృతికారుల సంఖ్య యిటువదిరెండని తేలుచున్నది; (1)
మనువు (2) అత్రి (3) విష్ణువు (4) హరీతుడు (5) యాజ్ఞవ
ల్క్యుడు (6) ఉశనుడు (7) ప్రాచేతసుడు (8) యముడు (9)
ఆవస్తంబుడు (10) అంగీరసుడు (11) సంవర్తుడు (12) కాత్యాయ
నుడు (13) బృహస్పతి (14) పరాశరుడు (15) శంఖుడు (16)
లిఖితుడు (17) దత్తుడు (18) గౌతముడు (19) శాతాతపుడు
(20) వసిష్ఠుడు (21) కశ్యపుడు (22) గర్గుడు.

వీరుకాక యీక్రిందివారుకూడ స్మృతికర్తలుగ నితర
గ్రంథములలో నుదాహరింపబడియున్నారు; (23) వృద్ధపరాశ
రుడు (24) దేవలుడు (25) బుధుడు (26) పులస్త్యుడు (27)
నారదుడు (28) బోధాయనుడు.

ఈ యిటువది యెనిమిది స్మృతులలోను గర్గవిష్ణుదేవల పులస్త్యకాశ్యపప్రాచేతన స్మృతులను దక్క మిగిలినవాని నన్నిటిని పరిశోధించియే నే నీగ్రంథమును వ్రాసియున్నాను. ఈ దేవలాదిస్మృతులు ప్రస్తుతము లభ్యములు కాకుండుటయే వీనిని వదలివైచుటకు కారణము. దేవలస్మృతి యను పేర నొకస్మృతి యిపుడుగలదు. కాని యది సరియగు దేవలస్మృతి కాదని యందఱు నంగీకరించియున్నారు. పైన పేర్కొనబడిన స్మృతులనే కాక హిరణ్యకేశి బోధాయనాపస్తంబాది విరచితములైన గృహ్యనూత్రములను గూడ పరిశోధించి యందు స్త్రీలనుగూర్చి గల యంశములను గూడ తీసికొంటిని. కొందఱు ధర్మశాస్త్రకారులే గృహ్యనూత్రములను గూడ వ్రాసియున్నారు. గృహ్యనూత్రములు కూడ స్మృతులవలెనే ప్రమాణములు.

పై గ్రంథము లన్నిటిని మూలములోనే పరిశోధించితిని కాని భాషాస్తరీకరణములను తీసికొనలేదు. వీని నర్థము చేసికొనుటలో ముఖ్యముగ స్వబుద్ధినే యుపయోగించితిని. భాషాక్షిప్తముగ నున్నచోటులలోను కొన్ని యితరస్థలములలోను వ్యాఖ్యానములను జూచియున్నను మూలగ్రంథాధారము లేకుండ వ్యాఖ్యాత లేమి చెప్పినను నేను తీసికొనలేదు.

కొన్ని స్థలములలో వ్యాఖ్యాతలు చేసిన యర్థములకు భిన్నముగ కూడ నర్థము చెప్పితిని.

హిందువులకు శ్రుతులకు బిమ్మట స్మృతులే యెక్కుడు ప్రమాణము లగుటచేతను, కాలములో గూడ నివివేదముల కంటె నర్వాచీనములే కావునను నా పరిశోధనకు వేదకాలపు స్త్రీలకు బిమ్మట స్మృతికాలపు స్త్రీలను తీసికొంటిని. స్మృతి వాఙ్మయమారంభమైనది మొదలంతమగు వఱకును నడుమ చాలకాలము కలదనియు నీ కాలములో ననేకములగు నితర విధములగు వాఙ్మయములు గూడ బయలుదేరినవనియు స్పష్టముగ తెలియుచున్నది కాన స్మృతియుగమని మనము జేసిని చెప్పలేము. ప్రథమచరమస్మృతులకు నడుమ చాలకాలము గడచెనను సంశయము మన ప్రాచీనులును నవీనులును గూడ నంగీకరించియున్నారు. ఇటువురి మతములలోను గూడ మను స్మృతి ప్రథమమును (ఆ మనుస్మృతి చాలమారి ప్రస్తుతమును స్మృత్యైవైనదని నవీనులు చెప్పుదురు) పరాశరస్మృతి చరమమునై యున్నవి. మిగిలిన వీ నడుమకాలమున రచింపబడినవి. కల్పారంభమున మనుస్మృతియు కల్పారంభమున పరాశరస్మృతియు రచింపబడినవని యా స్మృతులలోనే కలదు. మఱియు త్రేతాయుగములో శాతమస్మృతియు, ద్వాపరములో శంఖిఖిలస్మృతియు రచింపబడినవని పరాశరస్మృతి చెప్పు

చున్నది. కాన మన ప్రాచీనులదృష్టిలోకూడ స్మృతులన్నియు నొకేకాలమున రచింపబడలేదు. ఆ ధునికులు స్మృతుల కింత ప్రాచీనతయొప్పుకు. ప్రస్తుతస్మృతులలో ప్రాచీనతమమైన గౌత మధర్మసూత్రము క్రీ. పూ. ఏడవశతాబ్దమునను, సర్వాచీనత మమైన పరాశరస్మృతి క్రీ. శ. పదమూడవశతాబ్దమునను రచింపబడినవని వారందురు. ఈ రెండువేల సంవత్సరముల కాలములోను పుడపుడు దేశములో గల్గుచుండిన యాచార పరిణామముల ననుసరించి యాయాస్మృతులు వ్రాయబడు చుండినవని విమర్శకుల యభిప్రాయము.

మన ప్రాచీనులుకూడ నొక్కొకస్మృతి యొక్కక యుగమునకు ముఖ్యప్రమాణమనిరి. మను గౌతమశంఖలిఖిత పరాశరస్మృతులు కృతత్రేతాద్యావరకలియుగములలో ముఖ్య ప్రమాణములు. ఈ నియమమునకు లోబడి స్మృతులన్నియు నకుప్రమాణములే. ఆధునికవిమర్శకులు కొన్నిస్మృతులకు కాలనిర్ణయము చేసియున్నారు. ఆ నిర్ణయము లిట్లున్నవి. గౌతముడు క్రీ. పూ. 600. బోధాయనుడు క్రీ. పూ. 550. హిరణ్యకేశి క్రీ. పూ. 500. ఆ ఐన్తంబుడు క్రీ. పూ. 500. ప్రస్తుతమనస్మృతి క్రీ. పూ. 200. మొదలు క్రీ. శ. 100. లోపున. సంపర్తుడు క్రీ. పూ. 200. యాజ్ఞవల్క్యుడు క్రీ. పూ. 100 కిని క్రీ. శ. 200. కును నడుమ. బృహస్పతి క్రీ. శ. 200.

హరితుడు క్రీ. శ. 400 కును 700 కును నడుమ. పరాశరుడు క్రీ. శ. 1200. పరాశరస్మృతికి పిమ్మట వుట్టిన ధర్మశాస్త్ర గ్రంథములన్నియు వ్యాఖ్యానములలో నిబంధన గ్రంథములలో యొయున్నవి.

మొత్తముపై స్మృతులలో నాయాకాలముల నాటి స్త్రీలపరిస్థితులు వ్రతబింబింపబడినవని చెప్పవచ్చును గాని యందు గన్పట్టు స్త్రీవిషయకవిధి నిషేధవాక్యములన్నియు పూర్తిగా పాటింపబడుచుండెనని చెప్పటకు వీలులేదు. కాన స్మృతు లాయాకాలముల నాటిస్త్రీ విషయకములగు నాదర్శములను క్రోడీకరించుచున్నవని కూడ చెప్పవలెను. ఈ స్థితులును నాదర్శములును గూడ నీ గ్రంథములలో వివరింపబడినవి కాన చారిత్రకదృష్టి కలవారికిని నదిలేక కేవలము స్మృతులలోని ధర్మముల నా చరణలో పెట్టవలెనని కోరువారికిని గూడ నీ గ్రంథముపయోగించును.

నే నీగ్రంథములలో నేమి చెప్పిననుగూడ నందుల కాధారములగు స్మృతివాక్యములనట నిచ్చియున్నాను. ఆ వాక్యముల స్థలనిర్దేశమును గూడ చేసి వాని యర్థములనుగూడ నిచ్చియున్నాను. నాకు గలస్త్రీ విషయకాభిప్రాయములను స్మృతివాక్యములలోనికి చొప్పించుటకు నే నెచటను యత్నిం

వలేదు. అట్లే నా యాశయములకు భిన్నములగు స్మృతివాక్యములను వేసిని బుద్ధిపూర్వకముగ వదలివేయలేదు. కాన నేను చెప్పినయర్థములలోని లోపములనుగాని నేను వదలివైచిన మూఢ్యములకు స్మృతివాక్యములను గాని యెవరైనను నా దృష్టిపథమునకు తెచ్చుచో నా లోపములను తగువిధమున సవరించుకొందును.

గ్రంథము ముద్రణములోనున్న కాలములో గూడ సదివఱలో నాదృష్టినుండి తప్పిపోయిన కొన్ని స్మృతివాక్యములు నాకు కన్పట్టుచుండినందువలనను కొన్ని వాక్యములకు నూతనార్థములుస్థరించుచుండినందువలనను రెండవప్రకాశంలో గూడ చాల సవరణలు చేయుచువచ్చితిని. అన్నిటికిని నోపికవట్టి గ్రంథమును చక్కగ ముద్రించిన శ్రీ సరస్వతీ పబ్లికేషన్సు వారికి కృతజ్ఞుడను. గ్రంథము పూర్తిగ ముద్రింపబడిన పిమ్మట గూడ కొలది సవరణలను జేయవలసిన యావశ్యకత నాకు గన్పట్టినది. కాన నొక సవరణలవట్టికను గ్రంథాంతమున వేసితిని. మూలగ్రంథముద్రణము పూర్తియగువఱకును సిద్ధాంతమును చేసికొనకుండ నన్ను కలవరపఱచిన సమావేశన స్త్రీ పునర్విచార విషయకములగు కొన్ని యంశములను గూడ నిందు చేర్చితిని.

ఈగ్రంథ పరంపర వెలువడుటకు కారణభూతులగు
ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠ పాలకవర్గమువారికిని పుస్తకప్రచురణ
నిధిని విద్యాపీఠమునకొసగి మూలకారకులైన మహారాజశ్రీ
వల్లూరి సూర్యనారాయణరావు పంతులుగారికిని నాకృతజ్ఞతా
వందనము లర్పించుచున్నాను.

కొవ్వూరు	}	జటావల్లభుల పురుషోత్తము ఎం. ఏ.
పచ్చిమగోదాపరిజిల్లా,		ప్రిన్సిపల్, ఆం. గీ. వి. పీఠము,.
2—10—35.		శ్రీ. వా. జో. వే. శా. కళాశాల, కొవ్వూరు.

విషయ సూచిక

పుట.

ప్రథమాధ్యాయము : స్త్రీ సంతతి	1
ద్వితీయాధ్యాయము : వివాహవయస్సు	15
తృతీయాధ్యాయము : వధూవర్హార్యతలు	31
చతుర్థాధ్యాయము : వివాహవిధానము	49
పంచమాధ్యాయము : దాంపత్యము	71
షష్ఠాధ్యాయము : పునర్వివాహము	94
సప్తమాధ్యాయము : కర్మకాండ	119
అష్టమాధ్యాయము : ధనము	137
— నవమాధ్యాయము : గౌరవము, స్వాతంత్ర్యము	156
దశమాధ్యాయము : వృత్తి, విద్య.	174
ఏకాదశాధ్యాయము : వివిధవిషయములు.	185

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

ప్రథమాధ్యాయము

స్త్రీ సంతతి

అన్నదమ్ములు కల కుమార్తెకును నన్నదమ్ములు లేని కుమార్తెకును ధర్మశాస్త్రములలో విశేషభేదము పాటించబడినది. అన్నదమ్ములు కల కుమార్తెవలన కంటె నన్నదమ్ములులేని కుమార్తెవలన పితృవంశమున కెక్కుడు లాభము గల్గుచున్నది ; కుమారుడేవిధముగ వంశవర్ధకుడగు చున్నాడో యామెయు నావిధముననే వంశవివర్ధిని కాగలదు. కావుననే యామెకు 'పుత్రిక' యనిపేరు. అన్నదమ్ములు గల కుమార్తెకు 'పుత్రిక' యను నామమెచ్చటను వాడబడలేదు. 'నుత' 'దుహిత' మున్నగునామముల చేతనే యామె వ్యవహరింపబడును. ఏమన : పుత్రధర్మ మామెయందు లేదు. పుత్రశబ్ద నిర్వచనము మనుస్మృతిలో నీ క్రిందివిధముగ చేయబడినది.

పున్నామ్నో నరకాద్యస్మాత్త్రాయతే పితరంనుతః

తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తః స్వయమేవ స్వయంభువా.

(మను 9-138.)

(తండ్రిని పున్నామనరకమునుండి రక్షించుచున్నాడు.

కావున పుత్రున కాపేరు స్వయంభువుడు కల్పించినాడు)

అభ్యాత్మకయగు దుహితవలన కూడ తండ్రి పున్నామ నరకమునుండి రక్షింపబడవచ్చును గావుననే నామెకు 'పుత్రిక' యను పేరు వచ్చుచున్నది. ఆమెకీ పుత్రధర్మ మెల్లువచ్చు చున్నదనగా : అభ్యాత్మకయగు దానము చేయునపుడు తండ్రి వరునితో ఏ క్రిందివిధముగ చెప్పును.

అభ్యాత్మకాం ప్రవాప్యామి తుభ్యం కన్యామలం కృతాం
అస్యాంయో జాతుతే పుత్రస్సమే పుత్రోభవిష్యతి.

(లిఖి 5-52)

(అలం కృతయగు నభ్యాత్మకయగు నీ కిచ్చుచున్నాను.
ఈమెయందు నీకు గల్గిన పుత్రుడు నా పుత్రుడే యగును)

ఇచ్చట 'పుత్రః' అను నేకవచనముచేత ప్రథమపుత్రుడే మాతామహునకు పుత్రుడగునని తెలిసికొనవలెను. తర్వాతి పుత్రులు జనకునకే చెందుదురు. ఈ విధముగ నభ్యాత్మకు హిత తన పుత్రుని ద్వారమున తనతండ్రిని పున్నామ నరకము నుండి రక్షించుచున్నది కాన నామెకు పుత్రధర్మముగల్గి 'పుత్రిక' యను నామ మామె కన్వర్తమగుచున్నది. దుహిత యీవిధముగ పుత్రికయగుచున్నది.

అపుత్రోఽనే నవిధిశాసుతాంకుర్వీతపుత్రికాం,

(మను 9-||27)

(పుత్రు)లు లేనివాడీ విధానముచే కూతును పుత్రికనుగ జేసికొనవలెను.)

ఇట్టి పుత్రికవలన తండ్రి వంశము వృద్ధియగును.
ఈవిధముగ పూర్వ మనేకులు వంశాభివృద్ధిని చేసికొనిరి.

అనేనతు విధానేనపురా చక్రేకపుత్రికాః

వివృద్ధిర్ధంస్రవంశస్యస్వయంవక్ష్యఃప్రజావతః

నచానన్యథర్థాయ కశ్యపాయతగ్మోదక

సోమాయానాజ్ఞేనతృప్త్య పీతాత్మానప్రశంశతి

(మను 9-125, 129)

(పూర్వము దక్షప్రజాపతి తన వంశాభివృద్ధిగొజ్జకే
విధానముచే పుత్రికలను చేసెను; ఇదిమంది పుత్రికలను
యజునకును, పదముగ్ధునకు కశ్యపునకును, విరువదియేడునకు
చంద్రునకును గౌరవించి యిచ్చెను.)

ఇట్టి పుత్రికలు *ల్లిన పుత్రుడు తల్లికి ముందుగ
పిండమును వేయును; పిమ్మట నామతండ్రికివేయును. మూడవ
దాని నామె పితామహునకు వేయును. ఈయంశ మీక్రింది
శ్లోకములలో చెప్పబడినది!

మాతూఃప్రథమితఃపిండం నిర్వపేత్పుత్రికాసుతః

ద్వితీయంతుపితు స్తస్య స్తృతీ చుంతత్పితూపితుః

(మను 9-5)

ఇట్టి దాహిత్రుని కూర్చి వ్రసంగించుచు మనుస్మృతి
యిట్లు చెప్పుచున్నది.

పాత్రదాహిత్రయోర్లోకే విశేషోనోపపద్యతే

దాహిత్రోపిహ్యముత్రైవం సంతారయతిపాత్రవత్

(మను 9-139)

(పాత్రదాహిత్రులకు ధేనములేదు. దాహిత్రుడుగూడ పాత్రునివలెనే పరలోకములో తరింపజేయగలడు.)

పాత్రదాహిత్రులకుగల యీనమాన ప్రతిపత్తికి గల హేతువునుగూడ మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

తయోర్నిమాతాపితౌ రాసంభూతౌతస్యదేహతః

(మను 9-133)

(పాత్రుని తండ్రియు దాహిత్రుని తల్లియు నాతని దేహమునుండి వుట్టినవారేగదా!

మనుస్మృతి యిట్టి హేతువును చెప్పుచున్నను గూడ సపుత్రకుని దాహిత్రునకు పాత్రతుల్యత్వము నంగీకరింప జాలకున్నది. పుత్రపాత్రులు లేనపుడే దాహిత్రునకీ ప్రాశస్త్యము నంగీకరించుచున్నది.

దాహిత్ర ఏవచహరే దపుత్ర స్యాఖిలంధనం

(9-131)

(అపుత్రకుని ధనమునంతకు దాహిత్రుడు హరించును)

సపుత్రకుని ధనములో నన్ననో దాహిత్రునకు పాలేలేదు (స్త్రీధనము' అను ప్రకరణమును జూడనగును.) అట్లే పుత్రేణ దుహితాసమా.

(9-130)

(కుమారునితో కుమార్తె సమురాలు)

అని యంగీకరించుచున్న మనుస్మృతి పుత్రులుగలవాని యాస్తిలో కుమార్తెకు భాగము నంగీకరించుటలేదు.

ప్రథమాధ్యాయము

(‘స్త్రీధనము’ అను ప్రకరణము చూడవగును) కాని యపుత్ర కుని ధనము నామెయే కాని మఱొకరు పొందజాలరని చెప్పుచున్నది.

తస్యాత్మనిష్ఠన్త్యాం కథమన్యోధనం హరేత్

(మను 9-130)

(అతని రూపమే యెఱుఁగ్గునైన యాతని పరమార్థముం డగా మఱొకఁడెట్లు ధనము హరించును ?)

సపుత్రకుని ధనములో కుమార్తెకు భాగమేలేదను నంశమునకై ‘స్త్రీధన’మను ప్రకరణము చూడవచ్చును.

పుత్రులు లేనపుడే కుమార్తెకును నామె పుత్రునకును నిట్టి ప్రాముఖ్యము కలదుగాని పుత్రులున్నచో లేదను నంశము ప్రధానమైనది. నారదుడు కూడ

పుత్రాభావేతుదుహితాతుల్యనంతానకారణాత్

పుత్రశ్చ దుహితాచో భాషితుస్సంతానకారకౌ

(కుమారుడు లేనపుడు కూతురాతనివలెనే సంతాన కారకురాలు గాన నాతని స్థానముననుండును. పుత్రుడును కుమార్తెయు కూడ తండ్రి సంతానకారకులే కదా !)

కావుననే స్మృతులలో పుత్రప్రాప్తియే ముఖ్యముగ ప్రశంసింపబడినది.

పుత్రాన్దేహి ధనంజేహి

(యాజ్ఞ 1-291)

(కుమాల్ నిమ్మ ధనమునిమ్మ)

పుత్రేణ లోకాన్ జయతి పౌత్రేణానంత్యమశ్నుతే
అథపుత్రస్య పౌత్రేణ బ్రహ్మస్యాప్నోతి విష్టవం

(మను 9-137)

(పుత్రునిచేత లోకములను జయించుచున్నాడు. పౌత్రునిచే నానంత్యము నొందుచున్నాడు. పుత్రుని పౌత్రునిచే నూర్యమండలము పొందుచున్నాడు.)

అంతియే కాదు. పుత్రులనుకనక కేవలము స్త్రీలనే కనుచున్న భార్యను పడేండ్లుచూచి పదునొకండువయేట మతొక భార్యను చేసికొనవలెనని మనుస్మృతి స్పష్టముగ చెప్పుచున్నది.

(పునర్వివాహమను నధ్యాయము చూడుడు)

అడుపిల్ల మతొకని గోత్రములోనికి పోవుటయు మతొకని సొత్తగుటయు ('దాంపత్యము' చూడుడు) మున్నగు నెన్నియో హేతువులవలన స్త్రీపురుష సంతతులపల్ల నీన్యకృథ భేదము బయలుదేరినది. అయినను పుత్రులు లేనపు డాస్థానము నాక్రమించుటకు కుమార్తె యర్హురాలనుట సహజముగనే యున్నది. కాని స్వయముగ తనకు జన్మించిన కుమార్తెవలన గాక యామెకు జన్మించిన కుమారునివలన నే పురుషుడు తరించునని స్మృతులు చెప్పుచుండుటచే నవి స్త్రీ సంతతికంటె పురుషసంతతియొక్క ప్రాధాన్యము నెంత హెచ్చుగ నంగీకరించినవో స్పష్టమగుచున్నది.

వసిష్ఠుడు మాత్రము పుత్రికకే ద్వాదశ పుత్రులలో
మూడవస్థానము నొసగుచున్నాడు.
'తృతీయఃపుత్రికా'

(27-15)

కాని యిట నామె కౌరసునితో సమాన ప్రతిపత్తి
లేదు. యాజ్ఞవల్క్యుడు మనువువలెనే పుత్రికాపుత్రునకే
పుత్రతుల్యత్వము నంగీకరించుచు

ఔరసోధర్మవత్నీజః తీత్యమః పుత్రికాసుతః (2-126)

(ధర్మపత్నివలన పుట్టినవా ఔరసుడు. పుత్రికాపుత్రు
డామెతో సమానుడు) అని చెప్పియున్నాడు.

పైన తెల్పబడిన విధముగ కుమార్తెను పుత్రికనుగచేసి
కొనుటకు పుత్రికాకరణమనిపేరు. అదిమూడువిధములుగజరుగ
వచ్చునని స్మృతికారులభిప్రాయ పడుచున్నారు.

(1) గౌతమధర్మనూత్రమీవిధముగ చెప్పుచున్నది;
పితౌత్పజేత్పుత్రికామనపత్యో ౭ గ్నింప్రజాపతించే
ప్త్యో ౭ స్మదర్థమవత్యమి తిసంవాద్య

(గౌతమ28—18)

(పుత్రహీనుడు ప్రజాపతికిని సగ్నికిని హోమముచేసి యామె
పుత్రుడు నాకొకగుననిచెప్పి యామెనుదానము చేయవలెను.)

(2) ఇట్లగ్నిసాక్షిగ కాకపోయినను నోటిమాటచేతనే
నను నీనియమముచేసి కొనవచ్చునని కొందఱిమతమని గౌతమ
ధర్మనూత్రమేచెప్పుచున్నది.

అభినందిమాత్రాత్పుత్రకేత్యేకే

(గౌతమ29—19)

(3) నోటిమాటచేత నియమములేకున్ననుకూడ నభ్రాతృకన్య పుత్రికయేకావచ్చునని కొన్ని ధర్మశాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. ఇచటకన్యాదాత యభిప్రాయమేకాని వరుని సమ్మత్యవశ్యముకాదు. కావుననే పుత్రికాకరణము ప్రత్యక్షముగజరుగకున్ననుకూడ నభ్రాతృకన్యను వివాహమాడరాదని చెప్పబడినది.

తత్సంశయానోపయచ్ఛేదభ్రాతృకాం

(గౌ.వి.మ.29—20)

(పుత్రికగ పరిగణింపబడు నేమోయనుభయముచే నభ్రాతృకన్యను వివాహమాడరాదు.)

లిఖితస్మృతియు మనుస్మృతియుకూడ నీయభిప్రాయమునే యీక్రిందివిధముగ వెల్లడించినవి.

యస్యాస్తునవేదభ్రాతా నవిజ్ఞాయేతవాపితా
నోపయచ్ఛేతతాం ప్రాజ్ఞః పుత్రికాకర్మశంకయా

(లిఖిత8—51)

యస్యాస్తునభవేద్భ్రాతా నవిజ్ఞాయేతవాపితా
నోపయచ్ఛేతతాం ప్రాజ్ఞః పుత్రికాధర్మశంకయా

(మను8—11)

భ్రాతృహీనమగు స్త్రీసంతతినిగూర్చి యింతవఱకును విచారించితిమి. ఇక భ్రాతృసహితమగు స్త్రీసంతతివలని ప్రయోజనముల నించుకవరికింతము. ఇట్లుచూచిననుకూడ నాడుపిల్ల

గలవాడు పుణ్యాత్ముడనియే స్మృతులయభిప్రాయము. కన్యాదానమాత్రముచేతనే తండ్రియునాతని పితృదేవతలును తరించుచున్నారని యర్వాచీనగ్రంథములలో చెప్పబడినది. మఱియు (పుత్రిక కాని) సామాన్యదుహితయొక్క కుమారుడుకూడ మాతామహుని మాతనిపితరులను మిక్కిలి సంతృప్తులనుచేయగలడని స్మృతులలో తెల్పబడినది. కన్యాదానఫలము శేషధర్మములలో నీక్రిందివిధముగ తెల్పబడినది:

నురూపాయ కులీనాయ నుశీలాయవ్యాగోగిణే
కన్యాందద్యా చ్చుభాన్తోకాన్లభతే నాత్రసంశయః
నుశ్రుతాయ దరిద్రాయ శ్రోత్రియస్యాత్మ జాయచ
యోదద్యాచ్చ స్వకాంకన్యాం బ్రహ్మలోకంస గచ్ఛతి
(శేషధర్మము 8 అధ్యాయము 6, 7.)

విషువాయన సంకాంతౌ చంద్రనూర్యోవరాగయోః
పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యతీర్థే కన్యాదోమోక్ష మశ్నుతే
పితృదేవగణైస్తస్య భవంతి హినుపూజితాః
గంధర్వైస్తూయ మానాస్తే ప్రయాంతి మమమందిరం.

(శేషధ. 8-9, 19)

(మంచి రూపకుల శీలారోగ్యములు గలవానికి కన్య నిచ్చినవానికి శుభలోకములు లభించుటలో సందేహములేదు. వేదము చదువుకొనినట్టియు, దరిద్రుడైనట్టియు శ్రోత్రియ పుత్రునకు తన కన్యనిచ్చువాడు బ్రహ్మలోకమును పొందును. సంకాంతియందును, సూర్య చంద్రగ్రహణములందును, పుణ్య

క్షేత్రమందును, వృణ్యతీర్థమందును కన్యను దానము చేయు
వాడు మోక్షము నొందును. అతని పితృదేవ గణములు
బాగుగ పూజింపబడిన వగుచున్నవి. ఆగణములు గంధర్వుల
చేత స్తుతంపబడుచున్నవైనా (విష్ణుని) మందిరమునకు వచ్చును.

యాజుషస్మార్తాను క్రమణిణిలో గూడ కన్యాదాన
ఫలము పేర్కొనబడినది.

దాన్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోక జగీషయా
(బ్రహ్మలోక కాంతితో విష్ణుస్వరూపుడవగు నీకు
కన్యనిచ్చుచున్నాను.)

త్విద్దానాన్మోక్ష మాప్నుయాం
(ఓకన్యా, నిన్ను దానము చేయుటచే మోక్షము
నొందగలను)

కన్యామిమాం ప్రదాన్యామి పితౄణాం తారణాయవై
(పితృదేవతలు తిరించుటకై యీ కన్యను దానము
చేయుచున్నాను.)

మహాసంకల్పములో పారవశ్యముతో వినుతింపబడిన
కన్యాదాన మహాఫలము తెలియుటకై యందుండి కొన్ని
భాగముల నిచ్చుచున్నాడను.

తిలైఃసూర్య మండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహ
ప్రాపసానే ఏకైక తిలావ కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్ష సమ్మిత
తకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం.....(తిగుణకృతా

గ్నిష్టో మాతిరాత్రాప్తోర్యామ సాంతవన వాజిపేయ పౌండరీ
కాశ్వమేధాది శతక్రతు వుణ్యాఫలా వాప్త్యర్థం మయాసహ
దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం మాతృవం
శ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం సరకాదు తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మ
లోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం.....సాలంకృత కన్యాదానం.....
కరిష్యే.

(నూర్య మండలము వఱకును నువ్వులను, ప్రోగువేసి
యందుండి వేయిసంవత్సరముల కొకగింజను తీసివైచు చుండి
నచో నెంతకాలమున కాప్రోగు పూర్తిగ తీయబడునో యంత
కాలము బ్రహ్మలోకములో నుండుటకును, త్రిగుణీకృతా
గ్నిష్టో మాతిరాత్రాప్తోర్యామ సాంతవన వాజిపేయ పౌండరీ
కాశ్వమేధాధి శతక్రతు వుణ్యాఫలము గల్గుట కొఱకును,
మావంశమునందును మాతృవంశమునందును నాతోకూడ పది
తరముల పైవారును పదితరముల క్రిందివారునుగూ పితరులు
నరకమునుండి లేచి శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాసమును పొందు
టకును.....సాలంకృత కన్యాదానమును చేయుచున్నాను.)

ఇంత యత్యుక్తులతో గాకున్నను సంవర్తస్మృతి
కన్యాదానమున కీ క్రింది ఫలమును జెప్పుచున్నది.

అలంకృత్యత్యయః కన్యాం వరాయసదృశాయవై
బ్రాహ్మణవిహాహేన దద్యాత్తాన్తును పూజితాం
సకన్యాయాః ప్రదానేన శ్రేయోవిందతి పుష్కలం
సాధువాదం లభేత్సిద్ధిఃకీర్తిం ప్రాప్నోతిపుష్కలాం

జ్యోతిష్టోమాదిసతాణాంశతం శతగుణీకృతం
ప్రాప్నోతిపూరుషోదత్వాహోమమంత్రైస్తునంస్కృతాం
అలంకృత్యపితాకన్యాం భూషణాచ్ఛాదనాసనైః
దత్వాస్వర్గమవాప్నోతి పూజితస్తు సురాదిషు.

(సంవర్త. 61, 62, 63, 64)

(అలంకరించిన కన్యను బ్రాహ్మవివాహముచేత తగిన
వరునకిచ్చుచో వాడు మిక్కిలి శ్రేయస్సును, కీర్తిని, సజ్జనవస్తు
తిని పొందును; జ్యోతిష్టోమాదియాగముల ఫలమునకు నూరు
రెట్లు ఫలము నొందును. హోమమంత్రములచే నంస్కరింప
బడిన కన్యను భూషణాచ్ఛాదనాసనములచే నలంకరించి
యిచ్చువాడు స్వర్గమునొంది దేవతలలో పూజింపబడును.)

కుమార్తె తనతండ్రికిని నాతని వంశమునకును నంత
మహోపకారిణి కాగలదో పైన నుల్లేఖింపబడిన వాక్యము
లను బట్టి స్పష్టము కాగలదు. స్మృతికారులు స్త్రీ సంతతి
కెంత ప్రాశస్త్యమును గల్పించినారో యిట్టివాక్యములవలన
స్పష్టమగుచున్నది.

కుమార్తె కేవలము తానేకాక తన సంతతిద్వారమున
గూడ పితృవంశమునకు మహోపకృతి నల్పుచున్నది. ఏమనః
సామాన్యుడగు (పుత్రికా పుత్రుడుకాని) దౌహిత్రునిమూల
మునగూడ మాతామహుని వంశము శరీరముచున్నదని స్పష్ట
తుల యభిప్రాయము. దౌహిత్రుడనిన పితృదేశుల కెంతయో
ప్రీతియట! శ్రాద్ధములో నాతని భుజింపజేసినచో వారు పర

మత్తుపులగుదురట ! శ్రాద్ధమునకు కుతపకాలము, తిలలు
నెట్లు కావలెనో దౌహిత్రుడుకూడ నట్లే కావలెనట !

త్రీణ్యేతాని పవిత్రాణి దౌహిత్రః కుతవస్తిలాః

(వసిష్ఠ 11—35)

(దౌహిత్రుడు, కుతపకాలము, తిలలు—ఈమూడును
శ్రాద్ధమునకుపవిత్రములు.)

కావుననే బ్రహ్మచర్యవ్రతములోనున్నను దౌహిత్రుని
భోక్తగనియమింపవలెనను నియమముగలదు.

వ్రతస్థమపి దౌహిత్రం శ్రాద్ధేయ త్నైవభోజయేత్

(మను 3—284)

నిత్యమునుదకదానము చేయుటచేగూడ దౌహిత్రుడు
మాతామహావంశ్యులలో ప్రేతులైనవారికి సేవకుడగుచు
న్నాడు.

ఏవంమాతామహాచార్య ప్రేతానాముదకక్రియా

(యాజ్ఞప్రసాద 0.4)

(నపిండులకుపలెనే మాతామహులకును నాచార్యులకును
నుదకదానము చేయవలెను.)

దౌహిత్రునివలన తనవంశమునకిట్టి ప్రయోజనముగ
ల్గును గావున నే కన్యాదాత కన్యనిచ్చునపుడితర దానములలో
వలె 'నమమ' 'ఇదినాదికాదు'యని చెప్పడు. అట్లుచెప్పుచో
దత్తవస్తువుయొక్క ఫలమగుదౌహిత్రునివలన నాతడును నాతని
వంశీయులును ప్రయోజనములొందుటకు వీలుండకపోయెడిని.

స్త్రీసంతతిపట్ల స్మృతులవృద్ధిము నింతవఱకును జూచి
తిమి. ఇక స్త్రీసంతతియొక్క యుత్పత్తినిగూర్చి స్మృతికారు
లకుగల కెండబ్రాసాయముల నిటతెల్పుట యప్రస్తుతము కాదు.

పురుషుని శుక్రాదిక్యముచే పురుషసంతతియు, స్త్రీ
శోణితాదిక్యముచే స్త్రీసంతతియు గల్గునని మనుస్మృతి చెప్పు
చున్నది.

పుమాన్పుం సోధి కేశుక్రే స్త్రీభవత్యధి కేస్త్రీయాః

(మను 3-49)

కుమారునిలో శంఙ్డియంశమును కుమార్తెలో తల్లి
యంశమును విశేషముగ నుండుటచేతనే వసిష్ఠుడు పతితుడైన
పురుషునకు పతితురాలుకాని స్త్రీయందు జన్మించిన పుత్రుడే
పతితుడగును కాని కుమార్తె పతితురాలు కాదని చెప్పినాడు.

పతితేనోత్పన్నః పతితోభవతి అన్యత్రస్త్రీయాః

(వసి 18-51)

(పతితుని స్త్రీకంటె నితరమగు సంతతి పతితమగు
చున్నది)

మఱియు ఋతుకాలములో సరిసంఖ్యగల రాత్రులందు
పురుషుడును బేసిసంఖ్యగల రాత్రులందు స్త్రీయును గర్భములో
ప్రవేశించునని యీ క్రింది శ్లోకము చెప్పుచున్నది.

యగ్మానువుత్రాజాయంతే స్త్రీయోయుగ్మానురాత్రమ్

(మను 3-48)

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

ద్వితీయాధ్యాయము.

వివాహవయస్సు.

స్త్రీల వివాహవయస్సును కూర్చి స్మృతు లిసుమంతయు సందేహము లేకుండునట్లు పరిష్కరించినవి. స్మృతుల నన్నిటిని పరిశీలించిన పిమ్మట నీక్రింది సిద్ధాంతములను ప్రకటించుటకు వీలుగల్గుచున్నది.

(1) రజస్వల కాకుండగనే వివాహము చేయవలెనని చాల ధర్మశాస్త్రములు నొక్కి చెప్పుచున్నవి. అవి రజస్వలా వివాహమును మిక్కిలి గర్హించుచున్నవి.

(2) రజస్వల యైనంత మాత్రమున మహాదోషము లేక నియు చాపిమ్మట వివాహము చేయుట కుపేక్షించుట ఘోర దోషమనియు కొన్ని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

(3) రజస్వలా వివాహము మంచిదనియేస్మృతియు చెప్పుటలేదు.

(4) ఎనిమిదేండ్లకును పండ్రెండ్లకును నడుమను స్త్రీకి వివాహము చేయవలెనను నిర్దేశమును కూడ కొన్ని స్మృతులు చేయుచున్నవి.

(5) వివాహము కాకుండగనే రజస్వలయైన స్త్రీయు నామె పెద్దలును నామె సంతతియుగూడ పతితులగుదురని కొన్ని ధర్మశాస్త్రములును, పెద్దల మాత్రమే దోషవంతులగుదురని కొన్ని ధర్మశాస్త్రములును చెప్పుచున్నవి.

ఈ సిద్ధాంతములలో నొక్కొక దానిని తీసికొని యందు లకుగల యాధారములను పరికింతము.

(1) వసిష్ఠధర్మశాస్త్రము, గౌతమధర్మనూత్రము, వరాహరస్మితి, యమసంహిత, సంవర్తసంహిత, యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియను నాఱుధర్మశాస్త్రములును విస్పష్టముగ రజస్వలావివాహము చేయువానిని గర్హించుచున్నవి.

పితుఃప్రమాదాత్తు యదీహకన్య

వయఃప్రమాణం నమతీత్యదీయతే

సాహస్తిదాతారము దీక్షమాణా

కాలాతిరిక్తాగురు దక్షిణేవ

(వసి 17-69)

(తండ్రి పొరబాటువలన నే కన్య వివాహవయస్సు నతి క్రమించి దానముచేయబడునో యాకన్య సకాలమును దాటిన గురుదక్షిణవలె దాతను నశింపజేయును)

పై శ్లోకములో నుద్దేశింపబడిన వివాహవయస్సు సీక్రంది శ్లోకము విశదీకరించుచున్నది.

ప్రయచ్ఛేన్నగ్ని కాం కన్యామృతుకాలభ యాత్పితా

ఋతుమత్యాంతుతిష్ఠన్త్యాం దోషం పితరమృచ్ఛతి

(వసి. 17-70)

(రజస్వలకాని కన్యను రజస్వలయగునేమో యనుభయముచే తండ్రి దానము చేయవలెను. కన్య రజస్వలయైయుండుచో తండ్రిని దోషము పొందును.)

వసిష్ఠుడీ విధముగ రజస్వలయగు నప్పటికే వివాహము చేయకుండుటను నిషేధించి, యా పిమ్మటకూడ వివాహము చేయకుండుటను మఱింతతీవ్రముగ నిందించుచున్నాడు.

యావంతః కన్యామృతవస్స్పృశంతి
తుల్యైస్సకామామభి యాచ్యమానాం
భూణాని తావంతిహతాని తాభ్యాం
మాతాపితృభ్యామితి ధర్మసౌదః

(వసి. 17-71)

(కామముతోగూడి కామింపబడుచున్న కన్య కెన్ని ఋతుకాలములు గడచునో యన్ని భూణహత్యలను చేసిన పాపము తల్లిదండ్రులకు వచ్చును.)

గౌతముడుకూడ విస్పష్టముగ రజస్వలకాకపూర్వమే వివాహము చేయవలెనని శాసించుచున్నాడు.

ప్రదానం ప్రాగృతోః

(గౌ. ధ. నూ. 18-21)

(ఋతుమతి యగుటకుపూర్వమే కన్యను దానము చేయవలెను.)

ఎంతబాల్యములో కన్యను దానముచేసిననంత మంచి
దనియే కొందఱి మభిప్రాయమని శాతమును చెప్పుచున్నాడు.

ప్రాగ్వాససః ప్రతివ త్తిరి త్యేకే

(శా. 18-23)

(గుడ్డ కట్టుకొను వయస్సునకు పూర్వమే దానముచే
యుట మంచిదని కొందఱు ఋషులు చెప్పుచున్నారు)

శాతముడు అరజన్వలావివాహమును శాసించుటతో
నూరకుండక రజన్వలావివాహమును నిషేధించుచు నిట్లు చెప్పు
చున్నాడు.

అప్రయచ్ఛన్తోషీ.

(శా. 18-22)

(ఋతుకాలమునకు పూర్వమే దానము చేయనివాడు
దోషవంతుడగుచున్నాడు.)

పరాశరస్మృతి రజన్వలావివాహమును సర్వవిధముల నీ
క్రిందివిధముగ నిందించుచున్నది.

మాతాచైవ పితాచైవ జ్యేష్ఠాభ్రాతృదైవచ
త్రయస్తేనదకంయాంతి దృష్ట్యాకన్యాం రజన్వలాం
యస్తాం సమున్యహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణోమనమోహితః
అసంభాష్యోవ్యా సాజ్ఞేయస్స విప్రోవృషలీపతిః
యఃకరోత్యేకరాత్రేణ వృషలీసేవనంద్విజః
సభైశ్చభుగ్జవన్నిత్యంతిభిర్వరైర్విశుద్ధ్యతి

(పరా. 8-6, 7, 8.)

(తల్లి, అమ్మ, జ్యేష్ఠసోదరుడు—ఈమువ్వురు నవివాహితయగు రజస్వలను చూచి నరకమును పొందుదురు. అట్టి కన్యను వివాహము చేసికొను మదమోహితుడైన బ్రాహ్మణుడు సంభాషింప తగదనివాడు ; పక్షిబ్రాహ్మ్యుడు. వానికి వృషలీనతి యని పేరు. ఒక్కరాత్రి వృషిలిని నేపించిన దోషము మూడేండ్లు భిక్షచర్య చేయుచు జపించుచుండినచో హరించును.)

యమసంహితకూడ పరాశరుని వాక్యములతోనే

(యమ 11-23) రజస్వలావివాహమును గర్హించుచున్నది. సంవర్త సంహితకూడ నట్లే గర్హించి (67 శ్లో) యిట్లు యుగించుచున్నది.

తస్మాద్వివాహయేత్క్యన్యాయావన్నర్తుమతీభవేత్

(సంవర్త. 68)

(ఆహేతువునలన కన్య రజస్వలయగు లోవలనే వివాహము చేయవలెను.)

యాజ్ఞ పల్కుడీ క్రిందివిధముగ రజస్వలా వివాహమును గర్హించుచున్నాడు.

అప్రయచ్ఛన్ సమాప్నోతిభూణహత్యామృతావృతా

(యాజ్ఞ 1-65)

(ఋతుమతి కాకుండనే కన్యను దానము చేయనివాడామె ఋతుకాలమునందెల్ల భూణహత్యాదోషము నొందును.)

ఆపస్తంబుని మతములో గూడ నరజస్వల కే వివాహము చేయవలెనని తేలుచున్నది, ఎట్లనః ఆపస్తంబు శృశ్యానూత్రములలో తురీయ పటలములో నష్టమఖండములలో పదవ నూత్రములలో ‘తిస్రాజపిత్యా’ యను మాటలతో వివాహ ప్రయోగము ముగింపబడినది. ‘యద్భామల పద్వాసాఃస్యాత్’ అను పదప్రదేశవ నూత్రములలో రజస్వలా విషయము చెప్పబడినది. కాన వివాహమునకు పిమ్మటనే రజస్వల యగుటయే క్రమమని తేలుచున్నది.

(2) కన్య రజస్వలయైన వెంటనే వివాహము చేయుట దోషము లేదనియు నటుపిమ్మట నుపేక్షించుట దోషమనియు చెప్పుచున్నవాడు నారదు డొక్కడే. ప్రథమ రజస్వలయైన వెంటనే కన్యను దానము చేయవలెననియు ప్రథమర్తుకాల భూతిక్రమించినను దాతకు భూణహత్యా దోషము వచ్చుననియు నాతని యభిప్రాయము.

కన్యాసర్తుము పేక్షేత బాంధ వేభ్యోసి వేదయేత్

తేచేన్న దద్యస్తాంభరే తేన్యర్భూణహాభిస్సమాః

(నారద. స్త్రీపుంసయోగమున ద్వాదశవ్యవహారపదము 24)

కన్య ఋతువు నుపేక్షింపక బంధువులకు తెలుపవలెను. వారామెను భర్తకు దానముచేయరేని భూణహత్య చేసినవా రగుచున్నారు.)

ఈయభిప్రాయమే మఱింత స్పష్టముగ నీక్రింది శ్లోకములలో చెప్పబడినది.

యావన్తశ్చ ర్తవన్తస్యాః సమతీయుః పతింవినా

తావన్త్యో భూణహత్యాస్సుస్త్యస్తస్యయోనకనాతితాః

(25 శ్లో)

(పతిలేకుండ కన్య కెన్ని ఋతుకాలములు పడుచునో
మన్ని భూణహత్యల సాపమును నామె నిడుచినాఁడు
వచ్చును.)

కావ్యన ప్రథమర్తుకాల మతిక్రమించునేని యొక్కభూణ
హత్యచేసిన సాపము దాతకు వచ్చుచున్నది. అందువలననే
ప్రథమర్తుకాల మతిక్రమింపకుండ రజోదర్శనమైన వెంటనే
వివాహము చేయవలెనని యీ క్రింది శ్లోకము చెప్పుచున్నది.

అతిః ప్రవృత్తేరజసి కన్యాందవ్యా త్పితాసక్ప్రత్
మహదేసః స్మృతేజేనమన్య ధైవంవిధిఃసతాం

(నారక 12-27)

(అందువలన రజఃప్రవృత్తి యగుచుండగ నే తండ్రి కన్య
నిచ్చి వేయవలెను. అట్లుకానిచో నాతనికి నొప్ప వాపము
వచ్చును. ఇది సత్పురుషుల విధి.)

నారదునినుండి పైన నుదహరింపబడిన వాక్యములను
బట్టి చూడగా కన్యకు ప్రథమర్తు కాలములో వివాహము
చేయవలెనని తేలుచున్నది.

ఋతుస్వాభావిక స్త్రీణాం రాత్రయష్టోడశస్మృతాః

(స్త్రీలకు పదునాఱు రాత్రులు స్వాభావికమగు ఋతు

కాలము)

వివాహకోష్ఠపర్వాయాః కన్యాయాః ప్రశస్యతే

(సంవ. 16 శ్లో.)

(ఎనిమిదేండ్ల పిల్లకు వివాహము చేయుట ప్రశస్తము)

పండ్రెండవయేడు వచ్చునప్పటికి కన్యకు వివాహము చేయవలెనని యమస్మృతియు పరాశరస్మృతియు చెప్పుచున్నవి.

ప్రాప్తేతుద్వాదశేషరేయః కన్యాంనప్రయచ్ఛన్

మాసిమాసి రజస్తన్యాత్ పితాపిబతశోణితం

(యమ. 11-22)

(పండ్రెండవయేడు వచ్చినదగుచుండగా నెవడు కన్యను దానము చేయుడో యాతండ్రి యామె రజస్సును ప్రతిమాసము నను త్రాగుచున్నాడు.)

ఈశ్లోకమే పరాశరస్మృతిలో (8-5) నున్నది.

(5) అవివాహితయై యుండగా రజస్వలయైన స్త్రీయు, నామెతండ్రియు, తల్లియు, సోదరుడును, నామెను వివాహమాడినవాడును పతితులని తెల్పుకొన్ని శ్లోకములు పైననీయబడినవి. గౌతమ వసిష్ఠులు రజస్వలా దాతను మాత్రమే నిందించి నట్లుకూడ పైన చూచియున్నాము. తండ్రి ధర్మలోపము చేతను బుద్ధిహీనతచేతను, సకాలములో వివాహితకాని కన్యగతి యేమికావలెనను ప్రశ్ననువేసికొని దానికి సమాధానములను గూడ గౌతమ వసిష్ఠులిచ్చియున్నారు. అట్టి కన్య

మూడు ఋతుకాలములు వేచియుండి యప్పటికిని తండ్రి దానముచేయునిచో తానే స్వయముగ మఱొకనిని వివాహ మాడవలెనని గౌతముడు చెప్పుచున్నాడు.

క్రీన్కుమార్యృతూనత్యత్యస్వ మంయుజ్యే
తానింది తేనోత్సృజ్యపితౄవలంకారాన్

(గౌ. 4-20)

(అవివాహిత మూడు ఋతుకాలములు వేచియుండి తండ్రిపెట్టిన యలంకారముల నాతనికిచ్చివైచి తానే మునింది తుడగు వరుని సంపాదించి వివాహ మాడవలెను.)

ఇచటి మూడు ఋతుకాలములకు బదులుగ వసిష్ఠ స్మృతిలో మూడు సంవత్సరములు చెప్పబడినది.

కుమార్యృతుమతీత్రీణి వర్షాణ్యుచాసీత
త్రిభ్యోవర్షేభ్యః పతింవిదేత్తుల్యం

(వసి 6-67)

(ఋతుమతీయైన యవివాహిత మూడు సంవత్సరములు వేచియుండి తగిన భర్తను పెండ్లాడవలెను.)

సకాలములో దానము చేయువాడు లేనిచో కన్య స్వయముగనే పెండ్లిచేసినవలెనని యాజ్ఞ వల్క్యుడుకూడ చెప్పుచున్నాడు.

గమ్యంత్యభావే దాశ్వాణాం కన్యాకుర్యాత్స్వయంవరం.

(యాజ్ఞ 1-65)

(కన్యలు తేనిచో కన్య తగినవరుని స్వయంవరము చేసి
కొనవలెను.)

మనువుకూడ వసిష్ఠునివలె కే మూడు సంవత్సరములు
చూచి స్వయంవరము చేసికొనవలెనని చెప్పినాడు.

శ్రీశీవర్షామ్యదీక్షేత కుమార్త్యతుమతీసతీ
ఊర్ధ్వంతుకాలాదేత స్మార్ధ్వంచేత సదృశంవతిం

(మను 9-88)

(కన్య ఋతుకుతయై మూడు సంవత్సరములు వేచి
యుండి పిమ్మట తగిన వరుని పొందవలెను.)

ఇట్లు సకాలములో తండ్రిచేత నీయబడనిదై స్వయ
ముగ వివాహమాడిన స్త్రీగాని యామె భర్తగాని మొంత
మాత్రము దోషమును పొందరని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

అదీయమానాభర్తా రమధిగచ్ఛేద్యదిస్వయం
నైసః కించిదవాప్నోతినచయంసాధి గచ్ఛతి

(మను 9-91)

రజస్వలయైనపిమ్మట మూడేండ్లు కన్య వేచియుండవలె
నని మనువు చెప్పుటచే రజస్వల కాకుండనే కన్యను దానము
చేయుట తండ్రి కర్తవ్యమని యాతని యభిప్రాయమైనట్లు
తేలుచున్నది. అయినను తండ్రి నేరముచే కూతురు దోషవం
తురాలు కాదని యాశంబు భావించుచున్నట్లుకూడ పైశ్లోక
మువలన తెలియుచున్నది. అంతేకాక మొత్తముపైన మనువు

దృష్టిలో రజస్వలా వివాహము పరకరాది సమ్యక్ పత
నత్యంతము గర్హ్యమొట్లు కన్పించెను. నీయును

కామమారణాత్రిష్టేష్టహోస్యత్తు మ. శ్లో
నచైనాం ప్రయచ్ఛేత్తగుణహీణా శుభిర్నిత

(మను 9-89)

(కన్యమరణాంతము విశృంగ్మహమున నుండు కన్యకాని
యామెను గుణహీనున వెచ్చునగు నీయ ప్రకారము మను
స్మృతి చెప్పుచున్నది. గుణహీనునకు కన్యనీయారము నుటకే
యీ శ్లోకము చెప్పబడియున్నను గుణహీనుడే కాని లభింప
నపుడు కన్య ఋతుమత్యయెనును నొకటి దోషముకాదని
దీనినిబట్టి యూహించుటకు వీలున్నది. ఋతుమత్యయెను మూ
డేండ్లవఱకును కన్య నేచియుండవచ్చుననుట యిట్టి పరిస్థితు
లలోనే యని యన్వయించుకొనవచ్చును. ఏదియెట్లున్నను
సామాన్యముగ వివాహముచేయవలసిన వయస్సు మనువు
నభిప్రాయములో కూడ రజస్వల కాకపూర్వమే. మనువు
స్త్రీ పురుష సంతతులకు చేయవలసిన కర్మము జెప్పుచు
పురుషుని యుపనయానమునకు బదులుగ స్త్రీ వివాహమును
చెప్పుటచేతనే స్త్రీ కెనిమిదవయేట వివాహము చేయవలసిన
దని మనువు భావించినట్లు తెలియుచున్నది.

వై నాహికి విధిఃస్త్రీణాం సంస్కారోవైదికస్మృతః

(మను 2-67)

పురుషుని యాపనయన వయస్సునుగూర్చి ముందో వివరింపబడినట్లు శా. 1-5, 8 చూచుడు.

వివాహవయస్సు రాజపోయినను తగినవయస్సు లభించినచో కన్యకు వివాహము చేయవలెనని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

ఉత్కృష్టాయాభిరూపాయ పరాజునదృశాయచ
అప్రాప్తామపితాం తస్మై కన్యాంసద్యాద్యథావిధి.

(మను 9-88)

(వయస్సురాని కన్యనుగూడ సుత్కృష్టుడును నుంచి యాపముగలుపడును, సమానవర్ణుడును సగువరునకు యథావిధిగ నీయవలెను.)

ఇచట 'అప్రాప్తాం' అని చెప్పుటచేతనే స్త్రీకి నిర్ణీతమగు వివాహ వయస్సుకంటి మనువు నభిప్రాయములో గలదని తేలుచున్నది.

కాశీఽదాతా పితావాచ్యః

(మను 9-4)

(సకాలములో దానముచేయని తండ్రి దోషి)

అనుటచే గూడ నీయంశమే తేలుచున్నది. ఆనిర్ణీత వయస్సు ఎనిమిదేండ్లు మొదలు పండ్రెండేండ్ల లోపుననని 2-67 వలనను ముందు వివరింపబడినట్లు 9-94 వలనను తేలుచున్నది.

ఇక పురుషుని వివాహవయస్సుచుగూడ నించుక పరికింతము పురుషుడు సుమారిరువదియైదవయేట వివాహము చేసికొనవలెనని స్మృతుల యభిప్రాయమైనట్లు తోచుచున్నది. ఎట్లన : ఆయుస్సులోని రెండవభాగము గృహస్థాశ్రమములో నడువవలెనని చెప్పబడినది.

ద్వితీయమా యుజోభాగం కృతదారోగృహేవసేత్.

(మ 5-169)

‘శతమానంభవతీ’ మున్నగు ప్రాచీనాభిప్రాయములను బట్టి నూరేండ్లు మానవుని యాయుఃప్రమాణమగుచో నందు నాల్గొకవయస్సులకు (బ్రహ్మచారీగృహస్థాభిక్షు వైఖానసః. గౌ.) నాల్గుభాగములగుచో నొక్కొకభాగమున కిరువదియైదేండ్లు వచ్చును. ఈ యూహ సరియైనదే యనుటకు మతొకయాధారము చూపవచ్చును. అదియేదన : ఈ లెక్క ననుసరించియే బదనయేట వానప్రస్థములో చేరవలసియుండును. వివాహమైన కొలదికాలమునకే కుమారుడు కల్గుచో నాకుమారునకు పాతికేండ్లువచ్చి యాతనికి వివాహమై కుమారుడు కల్గునప్పటికి తనకేబదేండ్లువచ్చును. అంత నాయువుయొక్క మూడవభాగమువచ్చును. అదియే వానప్రస్థములో ప్రవేశింపవలసిన కాలము గదా! అప్పటికి మనుమడు కల్గియుండవలెనని స్మృతులలో నున్నది.

గృహస్థస్తుయదాపశ్చేన్ద్రవీపలిఖ మోత్మనః
అపత్యస్యైవచాపత్యంతిదారణ్యం సమాశ్రయేత్

(మ 6-2)

(గృహస్థుడు తన ముడతలను, తలనెఱపును, మను
మని చూచునో యపుడరణ్యమునకు పోవలెను)

ఇట్లు వానప్రస్థములో చేరునప్పటికి ననగా నాయువులో
ముడభాగము (ఏబదియొకటవయేడు) ప్రవేశించునప్పటికి
మనుమడు కలుగవలెననిచో నాతడు సుమారిరువది యాశేండ్ల
పుడు కుమారుని కనవలెను. ఈ విధముగా సుమారిరువది
యైదవయేట పురుషునకు వివాహమగుట స్మృతి సమ్మతమని
తేలుచున్నది. దీని ననుసరించియే మనువు ముప్పదేండ్లవాడు
పండ్లదేండ్ల దానిని నిరువదినాల్దేండ్లవాడెనిమిదేండ్ల దానిని
వివాహమాడవచ్చునని చెప్పినాడు.

త్రింశద్వర్షోద్వహేత్కన్యాం హృద్యాం ద్వాదశవార్షికీం
త్ర్యష్టవర్షోష్టవర్షాంవా ధర్మేనీదతినత్వరః

(మ 9-24)

(ముప్పదేండ్లవాడు మనోహరిణియైన పండ్లదేండ్ల
కన్యను వివాహమాడవలెను. ముండగ వేదాధ్యయనము
పూర్తిచేసి గార్హస్థ్యధర్మమును నిర్వహించుటకు వ్యర్థముగ
కాలయాపనము చేయుట కిష్టములేనివాడు ఇరువదినాల్గవ
యేట నెనిమిదేండ్లదానిని వివాహ మాడవచ్చును.)

పురుషుని వివాహవయస్సును నిర్ణయించుటకు మతొక మార్గము కలదుగాని యది యంత విశదమైనదికాదు. ఎట్లన బ్రాహ్మణున కెనిమిదవయేటను, క్షత్రియునకు పదునొకండవ యేటను, వైశ్యునకు పండ్రెండవయేటను నుపనయనము చేయ వలెనని యన్నిధర్మశాస్త్రములును చెప్పుచున్నవి.

ఉపనయనం బ్రాహ్మణస్యాష్టమే

(గౌ. 1-5)

ఏకాదశద్వాదశయోః క్షత్రియవైశ్యయోః

(గౌ. 1-8)

పిమ్మట పండ్రెండు కాని యిరువదినాల్గు కాని యువ దియాలు కాని సంవత్సరములు బ్రహ్మచర్యముచేసి వివాహము చేసికొనవలెనని యున్నది.

ద్వాదశవర్షాజ్యేకవేదే బ్రహ్మచర్యంచరేత్
ప్రతిద్వాదశవర్షంవా సర్వేషు.

(గౌ. ధ. సూ. 2-51, 52)

దీనిని బట్టి పురుషుడిరువదేండ్లకు లోపున వినాహమాడరాదని మాత్రమే తేలుచున్నది. కావున నిది పైనవేయబడిన లెక్కకు విరుదముకాదు.

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

తృతీయాధ్యాయము

వ ఘా వ రా ర్హ త లు

వఘావగు లగువుగు నొకే వర్ణమునకు జెందినవారుగ
నుండవలెనని స్మృతులు తెల్పుచున్నవి.

ఉద్వహే ద్విజో భార్యాం నవర్ణాం

(మను 3-4)

(ద్విజాడు తన వర్ణమునకు జెందిన భార్యను చేసికొన
వలెను.)

ద్విజాద్విజవిసత్తత తేకుండ గౌతము డిట్లు చెప్పు
చున్నాడు.

గృహస్థస్సదృశీం భార్యాం విందేత

(గౌ. ధ. 4-1)

(గృహస్థ కాశోవువాడు సమానవర్ణముగల స్త్రీని
చేసికొనవలెను.)

సవర్ణవివాహమువలన జన్మించిన వారు మాత్రమే
సజాతు లగుచున్నారు. అసవర్ణవివాహమువలన జన్మించినవా
రట్లు కాక సంకరజాతులవారిగుచున్నారు.

సవర్ణేభ్య స్సనర్ణా సుజాయంతే హిసజాతయః

(యాజ్ఞ 1-91)

(సమానవర్ణులచలన సమానవర్ణస్త్రీలయందు సమాన వర్ణులు జన్మించుచున్నారు.)

కావున తన వంశమును నిలబెట్టుకొనగోరువా డెల్ల సమానవర్ణములోని స్త్రీని వివాహ మాడవలసి యుండును. పితౄణావిమోచన మను ధర్మమట్టి పుత్రునివలననే గల్గు చున్నది. ఏలన : సమానవర్ణదంపతులకు జన్మించినవారికే కర్మతోడి సంబంధము.

నవర్ణా పూర్వశాస్త్ర విహితాయాం యథర్తు
గచ్ఛతస్తేషాం కర్మభిః సంబంధః

(అ. ధ. సూ. 2-13-1)

(నవర్ణయు, పూర్వ మితరునిచే వివాహిత కానట్టియు శాస్త్రీయముగ పొందబడినట్టియు భార్యను ఋతుకాలములో పొందగా కల్గిన సంతానమునకే కర్మతో సంబంధము.)

ఇతరసంతతి యన్ననో బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతులలో దేనిక్రిందకును గూడరాదు. ఆ సంకరజాతుల నామ ములు గల రెండు సూత్రములను మాత్ర మీక్రింద నిచ్చు చున్నాను.

అనులోమా అనంత రై కాంతద్వ్యంతరా సుజాతా
స్సవర్ణాం బష్టోగ్రినిషాద దౌష్యంద పారశవాః

(గౌ. ధ. సూ. 4-15)

ప్రతిలోమాస్సూతమాగధ యోగవక్షత్తవై దేహ

కచండాలాః

(గౌ. ధ. సూ. 4-17)

బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులలో పై వర్ణపు పురుషులు క్రిందివర్ణపు స్త్రీలను వివాహ మాడుచో నవి యను లోమ వివాహములగును. క్రిందివర్ణపు పురుషులు పై వర్ణపు స్త్రీలను వివాహ మాడుచో నా వివాహములకు ప్రతిలోమ వివాహములని పేరు. అనులోమములకంటెను ప్రతిలోమము లెక్కుడు గర్హ్యములు. అనులోమవివాహములు కాముక పక్షములో నంగీకరింపబడినవి. కాని ప్రతిలోమ వివాహములు ధర్మహీనములని స్పష్టముగ చెప్పబడినవి.

ప్రతిలోమాస్తు ధర్మహీనాః

(గౌ. ధ. సూ. 4-24)

అందునను బ్రాహ్మణస్త్రీ శూద్రుని వివాహమాడుట మిక్కిలి దోషము. అట్టి వివాహమువలన జన్మించువాడు చండాలుడని పైన నీయబడిన గౌతమనూత్రముతో (4-17) నున్నది. వా డందఱికంటెను పాపిష్టుడని చెప్పబడినది.

అంత్యః పాపిష్ఠః

(గౌ. ధ. సూ. 4-27)

అనులోమ వివాహములు కాముకపక్షములో నంగీకరింపబడిన విధము నించుక పరిశీలింపవలసియున్నది.

కామతస్తుప్రవృత్తానామి మాన్సుర్యః క్రమశోవరాః

(మను 3-12)

శూద్రైవభార్యాశూద్రస్య సాచస్వాచవిశః సృతే
తేచస్మాచైవ రాజ్జశ్చతాశ్చస్వాచాగ్రజన్మనః

(మను 3-13)

కామమార్గమున ప్రవర్తించువారికి క్రమముగ నీక్రింద జెప్పబడిన భాగ్య లుండవచ్చును. శూద్రునకు శూద్రయో భాగ్యం వైశ్యునకు కామయో వైశ్యయో, క్షత్రియునకు నాయుర్వరు క్షత్రియయో, బ్రాహ్మణునకు మువ్వరును బ్రాహ్మణీయు ముండవచ్చును.)

ఇందలి క్రమముననుసరించి బ్రాహ్మణ క్షత్రియులకు శూద్రస్త్రీ భాగ్యములకు యధమకాముకపక్షముగ తేలుచుండుటచే నునువు వివాహి శ్లోకములో నీ రెండు విధములగు వివాహములను స్పష్టముగ నిషేధించుచున్నాడు.

“బ్రాహ్మణక్షత్రియయో రాపద్యపిహితిష్ఠతోః
 కిర్న్హిర్వాహిష్యత్తానే శూద్రాభార్యోవదిశ్యతే
 హీ హాస్త్రియంమోహాదుద్వహంతోద్విజాతయః
 అలాక్ష్యేషురయన్త్యాశుససంతానాని శూద్రతాః

(మను 3-14, 15)

(అపత్తులో నున్నపుడుగూడ బ్రాహ్మణ క్షత్రియులకు శూద్రభార్య మెచటను జెప్పబడలేదు. మోహముచే శూద్రస్త్రీని వివాహమాడువారు సంతానముతోకూడ తమకులమును శూద్రత్విము నొందించుచున్నారు.)

శూద్రును వివాహమాడినవా డ్దత్తి గౌతముల మతములలోను సంతానమును గనినవాడు శౌనకుని మతములోను మనుమలను గనినవాడు భృగుని మతములోను పతితులగుదురని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

శూద్రావేదీపతత్యత్రేరుతధ్యతనయస్వచ
శౌనకస్యసుతోత్పత్యా తదవత్యతయాభృగోః

(మను 3-16)

ఈ శూద్ర భార్యనుగూర్చి యభిప్రాయ భేదములున్న
వనియంగీకరించుచు యాజ్ఞవల్క్యు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

యదుక్త్యతే ద్విజాతీనాం శూద్రాద్దారోప సంగ్రహః
నై తస్మముమతం యస్మాత్తతాత్మా జాయతేస్వయం

(యాజ్ఞ 1-56)

(శూద్రకులమునుండి భార్యను తీసికొనవచ్చునని చెప్ప
బడు సంశయము నాకు సన్మతము కాదు. ఏలనః భార్యయందు
తానే పుట్టుచున్నాడు.)

మన ప్రస్తుతాంశము నర్ణములనగు గుఱించి కాక
స్త్రీల వివాహమును గుఱించి మాత్రమే యగుటచే నర్ణాంతర
వివాహ విషయక చర్చ నింతటితో జరిగింపవచ్చును.

వధూవర నిర్ణయములో గోత్రప్రవరలు చాల ముఖ్య
ముగ విచారింపబడవలసి యున్నవి.

అసపిండాచయామాతురసగోత్రాచయాపితుః

సాప్రశస్తాద్విజాతీనాం దారకర్మణిమైథునే

(మను 3-5)

(తల్లికి సపిండురాలు గానట్టియు, తండ్రికి సగోత్రరాలు
కానట్టియు స్త్రీ ద్విజానకు వివాహమునకు ప్రశస్తరాలు.)

ఏడు పురుషముల వఱకును సపిండత యుండును గాన
మాతృవంశమున నేడు తరములలో జన్మ గల్గిన కన్యను వివా
హమాడ రాదని తేలుచున్నది.

మాతృవంశమున నైదు తరముల నియమము చాలు
నని కొన్ని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

మాతృబంధుభ్యశ్చ పంచమాత్

(గౌ. ధ. సూ. 4-5)

(అయిదు తరములలోని మాతృ బంధువులయింటి కన్య
ను వివాహ మాడరాదు.)

పితృవంశమున నేడు తరముల వఱకును సంబంధము
లేని కన్యను చేసికొనవలెనను నియమముకూడ కలదు.

పంచమాత్స్మప్త పిండాదూర్ధ్వం మాతృతః పితృత స్తథా

(యాజ్ఞ 1-54)

పంచమీం మాతృబంధుభ్యః సప్తమీం పితృబంధుభ్యః

(వసి. 8-2)

మాతృతః పంచమీం పితృతః సప్తమీం

(లిఖిత 4-1)

మేన త్తమేనమామ బిడ్డలను వివాహ మాడరాదని
దీనివలన తేలుచునేయున్నను మనువీ యంశమునీ విధముగ
స్పృష్టముగ వక్కాణించు చున్నాడు.

పైతృష్వసేయీం భగినీం స్వస్రీయాం మాతురేవచ

మాతుశ్చభ్రాతుస్తనయాం గత్వాచాంద్రాయణంచరేత్

సతా స్తిసన్తు భార్యార్థే నోపయచ్ఛే త్తుబుద్ధిమాన్
జాతి త్వేనానుపేయాస్తాః పతితిహ్యపయన్నధః

(మను 11-171, 172)

(మేనత్తమేనమామ కూతులను మేనకోడలిని, పొంది
నచో సోదరిని పొందినట్లే, అట్టివాడు చాంద్రాయణము చేసి
కొనవలెను. వారిమువ్వరను వివాహమాడరాదు. ఏలన వారు
జాతులే. వారిని వివాహమాడువాడు పతితుడగును.)

ఒకే ప్రవరకలవారుగాని కొందఱు ఋషులైనను కలి
సినవారుగాని పరస్పరము వివాహము చేసికొనరాదు.

విందేతవిధివద్భార్యామ సమానార్షగోత్రజాం

(లిఖిత 4-1)

(సమానార్షగోత్రములులేని దానిని శాస్త్రీయముగ
వివాహమాడవలెను.)

అవివాహ్యః సగోత్రాన్యుస్సమాన ప్రవరాస్తథా.

(నార 12-7)

(సమానగోత్రప్రవరలు గలవారు వివాహమాడరాదు.)

సమానవర్ణయై ప్రవరసంబంధములేనిదై యున్నను
గూడ నీక్రింది లక్షణములుగల కులమందు జన్మించిన కన్యను
వివాహమాడరాదని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

మహాస్త్వపినమృద్ధాని గోఽజావిధినధాన్యశః

స్త్రీసంబంధేనశ్చైతానికూలాని పరివర్జయేత్

హీనక్రియం నిష్కరుషం నిశ్చందోరోమశార్ఘనం
క్షయ్యామయా వ్యవస్మారి శ్విత్రికుష్టికలానిచ.

(మఠ 3-6, 7)

(గోవులు, మేకలు, ధనము, భాగ్యముగల్గి సమృద్ధము
లై గొప్పవై యున్నను నీ కింది పదికులములును స్త్రీసంబంధ
ములో విడిచిపెట్టతిగినవి : (1) జాతకర్మాదినంస్కారలోపము
గలది (2) పురుషసంతతిలేది (3) వేడములు చదువుకొననిది
(4) పెద్దరోమములు గలది (5) మూలవ్యాధికలది (6) క్షయ
వ్యాధికలది (7) అజీర్ణముగలది (8) అపస్మారవ్యాధిగలది
(9) బొల్లికలది (10) కుష్టుకలది

సోదరులు లేని కన్యను వివాహమాడరాదను సంశయము
ను 'స్త్రీసంతతి' యను నధ్యాయమున చూచియున్నాము.

ఈ దుర్గుణములు లేక, యితరదుర్గుణములున్నచో నా
కులమునుండి కన్యమంచిదై నచో తెచ్చికొనవచ్చును.

స్త్రీరత్నం దుష్కులాదపి

(మను 2-238)

(దుష్కులమునుండినను మంచిస్త్రీని తెచ్చికొనవచ్చును)

దీనినిబట్టి మహాపాతకుని కన్యనై నను చేసికొనవచ్చు
నని తేలుచున్నది. అట్టికన్యను నివాహమాడుచో నాపూర్వ
దినమున నామె నుపవసింపజేయవలెనని యాజ్ఞావల్క్యస్మృతి
చెప్పుచున్నది.

కన్యాంసముద్వహేదేషాం సోపవాసామకించనాం

(యాజ్ఞ 1-251)

పతితుని కన్యను వివాహమాడవచ్చు ననుటకు వసి
షుని యీక్రింది వాక్యమా ధారమని చెప్పవచ్చును.

పతితేకోత్పన్నః పతితో భవతి అన్యత్రస్త్రీయః

(వసి. 18-51)

(పతితుని బుట్టినవాడు పతితుడు. కాని స్త్రీసంతతి
పతితముకాదు.)

దీనికి హేతువు 'స్త్రీసంతతి' యను ప్రకరణమున కెప్ప
బడినట్లు స్త్రీయందు పురుషునియందునలె పితంశము హేచ్చుగ
లేకుంటయే యని చెప్పవలెను. ఆపస్తంబుడిదేయంశమును
చర్చించుచు పతితుని పుత్రునకుగూడ పతితత్వములేదనినాడు.
పతిత్వము పుత్రునకు రాకుండవచ్చునని యాతనివాదము.
ఎట్లన :

అంగహీనోపి సాంగంజనయతి.

(ఆ. ధ. నూ. 1-29-11)

(అంగహీనునకు గూడ పూర్ణాంగుడు పుట్టుచున్నాడు
గదా!)

హారీతుని వాదము కేవలము దీనికి వ్యతిరేకముగ
నున్నది. హారీతుని యభిప్రాయముగ నాపస్తంబుడే యిట్లు
చెప్పుచున్నాడు.

దధిధాసీ సధర్మా స్త్రీభవతి.

(ఆ. ధ. నూ. 1-29-18)

(స్త్రీ దధిస్థాలివంటిది.)

అనగా: పెరుగు మంచిదే యైనను నపవిత్రస్థాలిలో దానినుంచినచో నది యపవిత్రమగునట్లు భార్య మంచిదేయైనను భర్త పతితుడగుచో నామెకును పతిత్వమంటి యామె స్త్రీ సంతతికూడ నపవిత్రమై గ్రహణార్హము కాకపోవునని దీనివలన తేలుచున్నది.

మొత్తముపైన పతితములగు కులములు పరస్పరము వివాహము చేసికొనుట మంచిదని యాపస్తంబుని యభిప్రాయము.

అభిశస్తా:.....మిథోవివాహమానా:

(ఆపస్తం. 1-29-8)

(అభిశస్త్రులు పరస్పరము వివాహములు చేసికొనుచుండవలెను.)

చాల ధర్మశాస్త్రములలో విడువకుండ చెప్పబడిన వధూలక్షణములు రెండుగలవు: (1) ఆమె కిదివఱలో వివాహమై యుండకూడదు (2) ఆమె వరునికంటె చిన్నదై యుండవలెను.

అనన్యపూర్వాం యవీయసీం

(గౌతమ 4-1)

(పూర్వ మితరులచే పొందబడనిదానిని తనకంటె చిన్నదానిని వివాహమాడవలెను.)

అనన్యపూర్వికాం కాంతామసహిదాం యవీయసీం

(యాజ్ఞ. 1-53)

(పూర్వ మితరుని పొందనిదియు, నుందరియు, నసపిండ కానిదియు, తనకంటె చిన్నదియునగు స్త్రీని వివాహ మాడవలెను.)

వసిష్ఠుడు 'అనన్యపూర్వాం' అనుటకు మాఱుగ 'అస్పృష్టమైథునాం' (మిథునకర్మను పొందనిదానిని) అని చెప్పియున్నాడు.

అస్పృష్టమైథునామ వరయవీయసీం.

(వసి. 8-1)

సత్ప్రవర్తనయు, సర్వావయవ పరిపూర్ణతయుగూడ వధువునకు ప్రధానములే యని చాలస్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

సర్వావయవసంపూర్ణాం సువృత్తాముద్వహేన్నరః

(హరిత 4-2)

(సర్వాయవ సంపూర్ణమై, మంచిసడతగల్గి యున్నదానిని వివాహమాడవలెను.)

రోగముగల కన్యను వివాహ మాడరాదు.

బంధుశీలలక్షణ సంపన్నమరోగా ముపయచ్ఛేత.

(అప. గృ. సూ 1-19)

(బంధుశీల లక్షణసంపన్నయు నరోగయునగు దానిని వివాహమాడవలెను)

వరునకు గూడ నిట్టిలక్షణములే యుండవలెను. కాని
యాతడు వేదాధ్యయనము చేసియుండవలెననుట విశేషము.

బంధుశీల లక్షణసంపన్న శ్శృతవానరోగ ఇతివరసంపత్

(ఆ. గృ. సూ 1-3-20)

బంధుశీల లక్షణసంపన్నుడు నధ్యయనముచేసినవాడు
నగుట వరునిలో నుండవలసిన సంపత్తు)

ఆరోగ్యవిషయములో వరుని పుంస్త్యమును పరీక్షించి
యది బాగుగనున్నచో కన్యనీయవలెననియు లేనిచో నీయ
కూడదనియు నారదుడు చెప్పుచున్నాడు.

పరీక్ష్యః పురుషః పుంస్త్యేనిజై రేవాంగలక్షణైః

పుమాంశ్చేదవికల్పేన సకన్యాంలబ్ధుమర్హతి.

(నారద 13-3)

వరుడు తన యంగలక్షణములచేతనే పుంస్త్యవిషయ
ములో పరీక్షింపబడవలెను. అందులోటు లేకున్ననే కన్యను
పొందుటకర్హుడు.)

ఇచట నారదుడు పుంస్త్యపరీక్షకు సంబంధించిన వివ
రములను గొన్నిటి నిచ్చియున్నాడు.

వధూనిర్ణయవిషయమున మఱికొన్ని నియమములు
గూడ మనువుచే పేర్కొనబడినవి.

నోద్వహేత్కపిలాంకన్యాం నాధికాంగీం నరోగిణీం

నాలోమికాం నాతిలోమాం నవాచాటాం నపింగళాం.

(మను 3-8)

(కపిలవర్ణముగల కేశములుగల్గినదానిని, పెద్దశరీరము గలదానిని, రోమములు హెచ్చుగ గలదానిని, మిక్కిలి మాట్లాడుదానిని, పచ్చనికన్నులు గలదానిని వివాహమాడ రాదు.)

ఏకస్యయైక్క యక్కకు వివాహము కాలేదో యట్టి కస్యను వివాహమాడరాదని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. అట్లు వివాహమాడబడిన కస్యకకు 'అగ్రేదిధిషువు' అనిపేరు.

జ్యేష్ఠాయాం యద్యనుధాయాం

కన్యాయత్రోహ్య తేనుజా ।

సాచాగ్రేదిధిషూర్జ్ఞయా

పూర్వాచదిధిషూస్మృతా.

(మను)

(జ్యేష్ఠసోదరి యవివాహితయై యుండగానే కస్య వివాహమాడునో, యాకస్య 'అగ్రేదిధిషు'వని చెప్పబడును. అజ్యేష్ఠసోదరికి దిధిషువని పేరు)

దేవలస్మృతికూడ నీ నిర్వచనమునే యిచ్చుచున్నదని మాధవాచార్యులు (పరాశరమాధవీయము 4-24 పై) చెప్పుచున్నారు. కాని యా దేవలస్మృతి మనకిప్పుడు లభ్యమగుట లేదు.

అగ్రేదిధిషువును వివాహమాడినవాడు పండ్లెండు దినములు కృచ్ఛములు చేసికొనవలెనని వసిష్ఠస్మృతి చెప్పుచున్నది.

అగ్రేదిధిమాపతిః కృచ్ఛంద్వాదశ
రాత్రం చరిత్యానివిశేత తాంఛోపయచ్ఛేత్.

(వసిష్ఠ 20-9)

ఇట్టినియమము వరుని విషయములో గూడ గలదు.
జ్యేష్ఠునకు వివాహము కాకుండ వివాహమాడువానికి పరి
వేత్తయని పేరు. అట్టిజ్యేష్ఠునికి పరివిత్రయని పేరు.

పరివిత్రీః పరివేత్తాయయాచ పరివిద్యతే
సర్వేతేనరకం యాన్తిదాతృయాజకవంచమాః

(పరా. 4-25)

(పరివిత్రీ, పరివేత్త, యాశని వివాహమాడునది, యా
కన్యనిచ్చినవాడు, పురోహితుడు — ఈ యెదుగురును నరక
మునకు బోదురు)

కాని యొక్కొకవుడు పరివేదనము దోషము కాదు.

కుబ్జవామననుండేషు గర్భదేషుజడేషుచ
జాత్యంధే బధిరేమూకే నదోషఃపరివేదనే
పితృవ్యపుత్రస్సాపత్న్యైః పరనారీనుతస్తథా
దారాగ్నిహోత్రసంయోగే నదోషఃపరివేదనే.

(పరా. 4-27, 28)

(జ్యేష్ఠుడు గూనెవాడు, మరగుజ్జ, చుండుడు, వణుకు
రోగముగలవాడు, స్తబ్ధుడు, పుట్టుగుడ్డి, చెవిటివాడు, మూగ
వాడు, పినతండ్రికొడుకు, సవతితల్లికొడుకు, పరస్త్రీవలన జనిం
చినవాడునైనచో కన్యయు పరివేదనము చేసికొనుటలో దోష
ములేదు.)

మఱొకవరునిపై దృష్టినిడుకొనియున్న కన్యను వివాహమాడరాదని నారదస్మృతి చెప్పుచున్నది.

దుష్టాన్యగతభావావాచ కన్యాదోషాః ప్రకీర్తితాః

(నారద 12-86)

(దుష్టమగు నితరగతభావమును గల్గియుండుటకూడ కన్యాదోషములలోని జే)

వరపక్షము వారస్వేషణమునకు బోయినపుడు నిద్రపోవుచున్నదానిని, నేడ్చుచున్నవానిని, బయటకుబోయినదానిని వివాహమాడరాదు.

సుప్తాంరుదంతీం నిష్కాంతాం వరణేపరివర్జయేత్.

(అ. గృ. సూ 1-8-11)

ఒక కన్యను వివాహమాడుటచే గలుగు లాభాలాభముల విషయమై యొకవిధమగు శకునము చూచుట నాపస్తంబుడు నూచించుచున్నాడు. అదియెట్లన :

(అ. గృ. సూ 1-8. 15)

శక్తివిషయేద్రవ్యాణి ప్రతిచ్ఛన్నాన్యపనిభాయబ్రూయాదుపస్పృశేతి.

(శక్తి ననునరించి కొన్ని పదార్థములను తెచ్చి వానిని కప్పివుచ్చి యండేదోయొక దానిని స్పృశింపుమని కన్యతో చెప్పవలెను.)

ఆ పదార్థములేవన :

నానాబీజాని సగ్ స్మృష్టాని వేద్యాః పాగ్ నూన్

క్షేత్రాల్లోష్టగ్ శక్యచ్ఛశానలోష్టమితి

(అ. గృ. సూ. 1-3-16)

(కనోపి యుంచబడిన వివిధములగు గింజలును, యజ్ఞ వేదిక లోని ఘాళిని పొలమునుండి తేబడిన లోష్టమును, శక్యత్తును, శ్శశానమునుండి తేబడిన లోష్టమును.)

పూర్వేష్టాః స్మర్శ కేయథాలింగమృద్ధిః

(అ. గృ. సూ. 1-3-17)

(ఈ పూర్వములలో మొదటివొల్గింటిలో దేనినైన కన్య స్మృశించుచో నామెవలన నామెభర్తకు తదనుగుణమైన మృద్ధివచ్చునట్లు గ్రహింపవలెను)

అనగా: ఆమెగింజలును స్మృశించిచో నామెకు సంతాన బాహుళ్యము గల్గుననియు, యజ్ఞ వేదికలోని ఘాళిని స్మృశించుచో నామె భర్తతోగూడి చాలయజ్ఞములను జేయుననియు క్షేత్రలోష్టమును స్మృశించుచో సస్యసమృద్ధి గల్గుననియు, శక్యత్తును స్మృశించుచో పశుసమృద్ధి గలుగుననియు తెలిసికొనవలెను.

ఉత్తమంచపరిచక్షతే.

(అ. గృ. సూ. 1-3-18)

(శ్శశానలోష్టమును పెద్దలు గర్హించుచున్నారు) అనగా: కన్య శ్శశానలోష్టమును స్మృశించుచో నామెయొ

యామేను వివాహమాదు నాతడో మరణించునని తెలిసికొన
వలెను.

కొన్ని విధములైన పేళ్లను గల్గిన కన్యలను వివాహ
మాడరాదని కూడ చెప్పబడినది.

నర్మ వృక్షనదీనామ్నాం నాంశ్యపర్వతనామికాం
సపక్ష్యహి పేష్యనామ్నాం సచభీషణనామికాం.

(మను 8-9)

(నక్షత్రనామము, వృక్షనామము, నదీనామము, పర్వ
తనామము, పక్షీనామము, శాసీనామము, భీషణనామము
గలదానిని వివాహమాడరాదు)

అవ్యంగంగీం సౌమ్యనామ్నాం హంసవారణగామినీం
తనులో మకేశదశనాం మృద్వంగేముర్వహేత్ ప్రియం

(మను 8-10)

(అంగములలో లోపములేనిదానిని, చక్కనిపేరుగల
దానిని, హంస, యోనుగువలె నడచుదానిని, చిన్న రోముకేశ
ములు, మృదువైన శరీరముగలదానిని వివాహమాడవలెను.)

కన్యానామములో చివటినుండి రెండవవర్ణము రేఫ
కాని, లకారముగాని యెయుండకూడదని ఆపస్తంబ గృహ్య
సూత్రము చెప్పుచున్నది.

సర్వాశ్చ రేఫలకారో పాంతావరణే పరివర్జయేత్.

(అ. గృ. సూ. 1-3-14)

అనగా : గౌరీ, శాలీమున్నగు నామములలో చివటివర్ణము 'ఈ' దానికి పూర్వము రేఫలకారములున్నవిగాన యట్టి నామములు నిషిద్ధములు.

వధువుయొక్క యంగసౌష్ఠవాది విషయములలో.
యస్యామనశ్చక్షుషోర్ని బంధస్తస్యామృద్ధిర్నేత రదాది
యేతేత్యేకే.

(అ. గృ. సూ. 1-3-2)

ఎవతెయందు మనస్సు, దృష్టితగుల్కొననో యామెను వివాహమాడిననే సంవదగల్గునుగాని మతొక యాలోచనయక్కఱలేదని కొందఱు చెప్పుచున్నారు.

వధూవరుల వయస్సునుగూర్చి పూర్వాధ్యాయమున తగినంత విపులముగ చర్చింపబడినది కాన నాయంశమీ యధ్యాయమున సత్తుకొనబడలేదు.

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

చతుర్థాధ్యాయము

వివాహవిధానము

ఎనిమిది తెఱఁగులవివాహములు స్మృతులలో పేర్కొనబడినవి. కొన్నిస్మృతులలో షడ్విధవివాహములే చెప్పబడినవి. ఈ వివాహములలో కొన్ని యధర్మములనియు వానిని చేసికొనరాదనియు చెప్పబడినది. వివాహభేదములను ముందుగ పరికించి పిమ్మట నాయావివాహముల ప్రాశస్త్యప్రాశస్త్యములను పరిశీలింతము.

బ్రాహ్మదైవస్తధైవార్షః ప్రాజాపత్యస్తథానురః
గాంధర్వో రాక్షసశ్చైవ పైశాచశ్చాప్తమో ధమః.

(మను. 3-21)

(బ్రాహ్మము, దైవము, ఆర్షము, ప్రాజాపత్యము, అనురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, పైశాచము—అని వివాహమెనిమిదివిధములు)

ఈ యష్టవిధవివాహముల స్వరూపమెట్టిదనిన :
ఆచ్ఛాద్యచార్పయిత్వాచ శ్రుతిశీలవతే న్యయం
ఆహూయదానం కన్యాయ బ్రహ్మధర్మః ప్రకీర్త్యతే
యజ్ఞేతువితతే నమ్యగృత్విజేకర్మ కుర్వతే

అలంకృత్య సుతాదానందై వం ధర్మ్యం ప్రచక్షతే
 ఏకంగో మిధునంద్యేవావరా దాదాయధర్మతః
 కన్యాప్రదానం విధివదార్షో ధర్మస్స ఉచ్యతే.

29

సహోభాచరతాం ధర్మమితివాచానుభాష్యచ
 కన్యాప్రదానమభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యో విధిఃస్మృతః
 జ్ఞాతిభ్యోద్రవిణం దత్వాకన్యాయై చైవశక్తితః
 కన్యాప్రదానం స్యాచ్ఛంద్యాదానురోధర్మ ఉచ్యతే
 ఇచ్ఛయానోన్యన్యసంయోగః కన్యాయాశ్చవరన్యచ
 గాంధర్వస్సతువిజ్ఞేయో మైథున్యఃకామ సంభవః
 మాతృభిత్వాచభిత్వా చక్రోశస్త్రీ రుదతీం గృహాత్
 ప్రసవ్యాకన్యాహరణం రాక్షసోవిధిరుచ్యతే
 ముప్తాం మత్తాం ప్రమత్తాం వారహోయత్రోపగచ్ఛతి
 సపాపిష్ఠోవివాహానాం పైశాచష్టాష్టమో ధమః.

(మను. 3-27 నుండి 34 వరకు)

(వేదముచదివి చక్కనిశీలము గల్గియున్న వానిని పిలచి
 వస్త్రాలంకారాదులచే పూజించి యట్లే పూజింపబడిన కన్య
 నాతనికిచ్చుచో నది బ్రాహ్మవివాహమనబడును. ఇది ధర్మ్య
 వివాహము యజ్ఞమందు నార్తిజ్యముచేయువానికి సాలంకృత
 కన్యాదానము చేయుచో నా వివాహమునకు దైవనివాహమని
 పేరు. ఇదియు ధర్మ్యమే. ఒకటికాని రెండుకాని గోమిధున
 ములను యాగాదిసిద్ధికై వరునినుండి తీసికొని విధ్యుక్తముగా

కన్యాదానము చేయుచో నార్హ వివాహమగును. అదియు ధర్మమే. 'మీ రిరువురును గలసి ధర్మమూచరింపుడు,' అని నియమముచేయుచు సాలంకృత కన్యాదానముచేయుచో నా వివాహమునకు ప్రాజాపత్యమని పేరు. మఱొకస్త్రీని వివాహమాడరావనియే యీ నియమములోని విశేషము. కన్యకును జ్ఞాతులకును శక్తికొలది ధనమునిచ్చి కోరి కన్యను స్వీకరించుచో నది యాసురవివాహమగును. కన్యావరులు కోరుకొని పరస్పరము పొందుట గాంధర్వవివాహము. ఇది మైథునమునకు హితమైనది. కామమువలన బయలుదేరినది. కన్యయొక్క బంధువులనుచంపి, సరికి, కొట్టి యేడ్చుచున్న కన్యను పితృగృహమునుండి బలవంతముగ తీసికొనిపోవుట రాక్షసవివాహమనబడును. నిద్రపోవుచున్న దానిని, నొడలు తెలియకున్న దానిని, పిచ్చిదానిని, నేకాంతముగ పొందుట పైశాచవివాహము. ఇది వివాహము అన్నిటిలోను పాపిష్టము.)

వసిష్ఠస్మృతిప్రాజాపత్య పైశాచములను పేర్కొనలేదు.
బ్రాహ్మదై వత్సర్వ గాంధర్వతౌత్రమానుపశ్చేతి.
(వసిష్ఠ. 2-29)

ఇచట 'తౌత్రము' రాక్షసమును సర్థమున పాడబడినది.
యాంహరన్తి సతౌత్రః
(వసిష్ఠ 2-34)

(స్త్రీని హరించి వివాహము చేసికొనుచో నదితౌత్రము.

అట్లే 'మానుష' శబ్దము ఆనురార్థమున వాడబడినది.
వణిత్యాధనక్రీతాం సమానుషః

(వసిష్ఠ 3-35)

(స్త్రీని ధనముచే కొని వివాహమాడుచో నది మానుష
మని చెప్పబడును)

ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రముకూడ నిట్లే ప్రాజాపత్య పై
శాచములను వదలివేసినది.

(ఆ. ధ. సూ. 2-12-2)

ఈ యష్టవిధ వివాహములలోను బ్రాహ్మము, దైవము,
ఆర్షము, ప్రాజాపత్యము—అను నాల్గును ధర్మ్యములని గౌత
ముడు చెప్పుచున్నాడు.

చత్వారోధర్మ్యాః ప్రథమాః

(గౌతమ. 4-14)

(మొదటి నాల్గువివాహములును ధర్మ్యములు)

కొండటి మతములో గాంధర్వరాక్షసములు గూడ
ధర్మ్యములే యని గౌతముడు చెప్పుచున్నాడు.

షడిత్స్యేకే

(గౌతమ. 4-15)

నారకుడు.

ఏషాంతుధర్మ్యాశ్చత్వారో బ్రాహ్మద్యాస్సముదాహృతాః
సాధారణఃస్యాద్గాంధర్వశ్రమ్యోఽధర్మాస్తతః పరే.

(శారద. 12-44)

(వీనిలో బ్రాహ్మము మున్నగు నాల్గేధర్మములు గాంధర్వము సామాన్యము. మిగిలిన మూడును సధర్మములు.)

అని చెప్పినాడు.

బ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మదైవార్ష ప్రాజాపశ్యములును క్షత్రియునకు గాంధర్వరాక్షసములును మంచివని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

చతురోబ్రాహ్మణస్యాద్యాన్ ప్రశస్తాన్ కవయోవిదుః

(మను. 3-24)

గాంధర్వోరాక్షసశ్చైవధర్మ్యాక్షత్రస్యతౌ స్మృతౌ.

(మను. 3-26)

లిఖితస్మృతికూడ నిట్లే చెప్పుచున్నది.

ఏతేధర్మ్యాస్తుచత్వారః పూర్వంవిప్రేప్రకీర్తితాః

గాంధర్వో రాక్షసశ్చైవ క్షత్రియస్య ప్రశస్యతే.

(లిఖిత 4-8)

గాంధర్వ రాక్షసములలో రాక్షసమే క్షత్రియున కెక్కుడు ప్రశస్తమనియు వైశ్యశూద్రులకు నానురము ముఖ్యమనియుగూడ మనుస్మృతిలో నొకచోటగలదు.

రాక్షసం క్షత్రియస్వైకమానురం వైశ్యశూద్రయోః

(మను 3-24)

ఇట మనువు వైశ్య శూద్రులలో కన్యాశుల్క మంగీకరించినాడు. కాని యాతడు స్థలాంతరమున కన్యాశుల్కమును శూద్రులలో గూడ నిషేధించుచున్నాడు. స్మృతులలోని

యంతరైర్వరుద్ధ్యములను ప్రక్షిప్తములను ప్రస్తుత గ్రంథమున
చర్చించుట సాధ్యముకాదు. కాన నీయంశమిచట చర్చింప
బడుటలేదు.

అదదీతనశూద్రోపి శుల్కందు హితరందదత్

శుల్కంహిగృహ్లా కురుతేచ్ఛన్నం దుహితృవిక్రయం

(మను 9-98)

(శూద్రుడైనను కుమార్తెనిచ్చుచు శుల్కము తీసికొన
రాదు. అట్లు తీసికొనుచో కుమార్తె నమ్మినవాడగును.)

ధనమిచ్చి కన్యను తెచ్చికొనుట యత్రినంహితలో
నీక్రింది విధముగ నిందింపబడినది :

క్రియక్రీతాచయాకన్యా పత్నిసానవిధీయతే

తస్యాంజాతాః సుతాస్తే షాంపితృపిండంనవిద్యతే

(అత్రి 377)

(ధనముచే కొనబడినస్త్రీ పత్ని కానేరదు. ఆమెయందు
జనించినవారికి పిండప్రదానము కూడ నుండదు.)

కన్యాశుల్కమును మనువిట్లు నిందించుచున్నాడు.

నకన్యాయాః పితావిద్వాన్ గృహ్ణీయాచ్ఛుల్కమణ్యపి

గృహ్ణాంచ్ఛుల్కంహిలో భేనస్యాన్నరోఽపత్యవిక్రయా.

(మను. 8-51)

(కన్యయొక్క తండ్రి, తెలిసినవాడగుచో కొంచె
మైనను శుల్కమును తీసికొనకూడదు. లోభముచే శుల్కమును
తీసికొనుచో సంతానము నమ్మకొను వాడగుచున్నాడు.)

సంతానము నమ్ముకొనుట యుపపాతకములలో చెప్పబడినది. (అపత్యన్యచవిక్రయః మను 11-61)

అట్లగుచో నార్ణవివాహములో కన్యాదాతకు గోమిధున మీయవలెనని యున్నదికదా యది యపత్య విక్రయమగుటచే నార్ణవివాహము కూడ గర్హ్యమగుట లేదాయను ప్రశ్న బయలుదేరుచున్నది.

ఆరేగోమిధునం శుల్కంకేచిదా హుర్మృషైవతత్
అల్పౌప్యేవం మహావాపి విక్రయస్తావదేవసః.

(మను. 3-53)

(ఆర్ణవివాహములోని గోమిధునము కన్యాశుల్కమని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. కాని యది యసత్యము. అది శుల్కమే యగుచో నెంత స్వల్పమైనదయినను కన్యా విక్రయమే కావలసివచ్చును. అనగా : అది శుల్కముగాదు. అని తాత్పర్యము)

ఆర్ణవివాహ నిర్వచనము చేయుచున్న 'ఏకం గోమిథానం' అను శ్లోకములో 'ధర్మతః' అని యుండుటచేతనే కన్యాదాత యీగోమిధునమును ధర్మార్థము తీసికొనుచున్నాడని తేలుచున్నది. ఆధర్మమేమనగా : 'ఆర్ణవివాహ సంపత్తికొఱకవశ్యాచరణీయమైన యీగాది సిద్ధికొఱకు' అని కుల్లూకభట్టు చెప్పుచున్నాడు.

కన్య తండ్రికే కాక కన్యకు శుల్కమునిచ్చుట గూడ గర్హ్యమేయని పైననీయబడిన యాసురవివాహ నిర్వచన మునుబట్టి తెలియుచున్నది. వివాహసమయమున కన్యకు వరుడేమైన నిచ్చుచోనది శుల్కము కానేరదు.

వివాహసమయమున పలువురు కన్యకు కాన్కలిచ్చుట స్మృతులవలన తెలియవచ్చుచున్నది. అది “ధనము” అను సభ్యాయమున వివరింపబడును.

కన్యాశుల్కముపట్ల స్మృతుల దృష్టిని చూచితిమి. వరశుల్కముయొక్క వాసనయైనను స్మృతులలో నెచ్చటను కానవచ్చుటలేదు.

“వివాహమంత ప్రళస్తమైన సంతానమంత ప్రళస్తమైన దగును. వివాహమంత నింద్యమైన సంతానమంత నింద్య మగును. కావున నింద్య వివాహములను చేసికొనరాదు” అని మనువు చెప్పినాడు.

అనిందితైః స్త్రీవివాహైరనింద్యా భవతిప్రజా
నిందితైర్నిందితాన్వాణాం తస్మాన్నింద్యా నృపర్జయేత్

(మను. 3-42)

తీవురుషమార్గాత్

(గౌతమ 4-29)

(ఆర్షవివాహమువలన మూడు వురుషములు పవిత్రము లగును)

దశదై వాత్

(గౌతమ 4-30)

(దై వవివాహమువలన పదిపురుషములు పవిత్రము
లగును)

దశై వప్రాజాపత్యాత్

(గౌతమ 4-31)

(ప్రాజాపత్య వివాహమువలన పదిపురుషములు పవిత్ర
ములగును)

దశపూర్వాః దశాపరాః ఆత్మానంచ

బ్రాహ్మీపుత్రో బ్రాహ్మీపుతః

(గౌతమ 4-32)

(బ్రాహ్మవివాహమువలన జనించినవాడు పదితరములు
క్రిందివారిని పదితరములు పైవారిని తనను పవిత్రులునుగ
జేయును)

నందిగసిథిలో నున్న మనుస్మృతి దక్క మిగిలినధర్మ
శాస్త్రము లశేకములు స్పష్టముగ గాంధర్వరాక్షస పైశా
చము లప్రశస్తములని గాని యధర్మములనిగాని చెప్పినట్లు
పైన చూచియున్నాము. ధర్మములగు బ్రహ్మాదివివాహము
లన్నిటిలోను కన్యాదానము జరుగును. కన్యాదానము చేయు
టకు తండ్రియే యర్హుడు. ఆతని యాజ్ఞతోగాని యాతడు
లేనపుడుగాని యితరులు కన్యాదానము చేయవలెను.

పితాదద్యాత్స్వకాం కన్యాం భాతానానుమతేపితుః
 పితామహోమాతులశ్చసకుల్యా బాన్ధవాస్తథా
 మాతాత్వభావే సర్వేషాం ప్రకృతౌ యదివర్తతే
 తస్యామప్రకృతిస్థాయాం దద్యుఃకన్యాం సనాభయః
 యదా తునైవకశ్చిత్సాన్యత్కన్యా రాజానమాశ్రయేత్
 అనుజ్ఞయాతస్యవరం ప్రతీత్యవరయేత్స్వయం

(నారద. 12-20, 21, 22)

(తండ్రి స్వయముగ కన్యను దానముచేయవలెను. ఆతని
 యనుమతితో జ్యేష్ఠసోదరుడుగాని తాతగాని, మేనమామ
 గాని స్వకులస్థులుగాని బాంధవులుగాని దానముచేయవలెను.
 వీరెవరును లేనిచో తల్లి కన్యాదానము చేయవలెను. ఆమె
 తగినస్థితిలో లేనిచో జ్ఞాతులు దానముచేయవలెను. ఎవ్వరును
 లేనిచో కన్య రాజునొద్దకు పోవలెను. ఆతని యనుజ్ఞనొంది
 స్వయముగ వరుని నెన్నుకొనవలెను.)

యాజ్ఞవల్క్య డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

పితాపితామహోభాతా, సకుల్యాజసనీతథా
 కన్యాప్రదః పూర్వనాశే ప్రకృతిస్థః పరఃపరః

(తండ్రి, తాత, భాత, జ్ఞాత, తల్లి—వీరిలో పైవారు
 లేనిచో క్రిందివారు కన్యాదానము చేయవలెను.)

(ద్విజులలో కన్యాదాన ముదకపూర్వకముగనే జరుగ
 వలెను.

అద్భిరేవద్విజాగ్ర్యాణాం కన్యాదానం ప్రశస్యతే

(యాజ్ఞ. 1-64)

కన్యాదానమైన పిమ్మట కావలసినది పాణిగ్రహణము. నవర్ణవివాహములోనే పాణిగ్రహణ ముండును. గాసి యనవర్ణ వివాహములలో నదియుండదు. అందిలి విధానములు వేరుగ నుండును.

పాణిగ్రహణ సంస్కారః సవర్ణాసూపదిశ్యతే
అసవర్ణాన్వయంజ్ఞేయో విధిరుద్వాహకర్మణి
శరఃక్షత్రియ యాగ్రాహ్యః ప్రతోదో వైశ్యకన్యయా
వసనస్యదళాగ్రాహ్య శూద్రయోత్కృష్టవేదనే

(మను. 8-36)

(పాణిగ్రహణసంస్కారము సవర్ణస్త్రీల విషయముననే విహితము. అసవర్ణల యదన్నతో యీ క్రింది విధిగలదు. బ్రాహ్మణుడు క్షత్రియను వివాహమాడునపుడాతడు కత్తిని చేతబట్టుకొనవలెను. ఆ కత్తిని వధువువట్టుకొనవలెను. అట్లే అనులోమ వివాహములో వైశ్యవధువు ముచికొలవట్టుకొనవలెను. శూద్రకన్య పై వర్ణములవారి వస్త్రముయొక్క యంచును గ్రహింపవలెను.)

పాణిగ్రహణమునకు పిమ్మట జరుగు ప్రధానశంఖము నప్తవది. దీనితో వధువు పితృగోత్రమును వీడి భర్తృగోత్రమును ప్రవేశించుచున్నది.

స్వగోత్రాద్భిశ్యతేనారీ ఉద్యాహాత్ప్రమేవదే
భర్తృగోత్రేణ కర్తవ్యందానం పిండోదకక్రియా

(లిఖిత. 1-27)

(వివాహములో సప్తపదియగుటతోడనే వధువు పితృ
గోత్రమునుండి భిష్టయగుచున్నది. పిమ్మట దానము, పిండో
దక క్రియమున్నగువానిని భర్తృగోత్రముతోనే చేయవలెను)

మూడుదినములు వధూవరులు బ్రహ్మచర్యము పాటిం
వవలెను. క్రిందపరుండవలెను. చేదు, ఉప్పుగల వదార్థములను
తినరాదు.

త్రిరాత్ర ముభయోరధశ్శక్యూ బ్రహ్మచర్యం ఔరలవణ
వర్జనంచ.

అ. గృ. సూ. 3-8-8)

ఇట 'ఉభయోః' అని చెప్పుటచేతను తర్వాతినూత్ర
ములో 'వారిమధ్యను దండము నుంచవలె'నని చెప్పుటచేతను
వధూవరులిరువురు నొకేశయ్యపై పరుండవలెనని స్పష్టమగు
చున్నది. కావుననే యీ నూత్రములో బ్రహ్మచర్య నియ
మనము ముఖ్యమగుచున్నది. వధువు అప్రాప్తవయస్కుయైనను
వరుడు ప్రాప్తవయస్కుడగుటచే బ్రహ్మచర్య భంగము గలుగుట
కవకాశముండుటచే నది పాటింపబడవలెనని స్పష్టముగ చెప్ప
బడినది.

నాల్గవనాటి తెల్లవారుజామునకు దీక్షముగియును. అప్పుడు జరుగుహోమతో వివాహము ముగియును. దానికే శేషహోమమనిపేరు. 'ప్రజాపతేనత్వంమే', అను మూడుఋక్కుల నప్పుడు జపింపవలెను. అంతటితో వివాహము పూర్తియగును. ఇక మిగిలియున్నది సమావేశసము. 'ఆరోహోరుమ్' అను ననువాక శేషమును సమావేశసములో జపింపవలెను.

ఉ త్తరా స్త్రిసోజపిత్యా శేషగ్ సమావేశనే జపేత్

(ఆ. గృ. సూ. 3-8-10)

పై సతెల్పుబడిన కన్యాదానము, పాణిగ్రహణము, సప్తపది, శేషహోమము—అను నాల్గుఘట్టములలో నొక్కొకదాని కొక్కొకప్రాముఖ్యము గలదు. కన్యాదానము వలన వరునకు కన్యపై స్వామ్యము గల్గునని మనువు చెప్పుచున్నాడు. ప్రదానం స్వామ్యకారణం.

పాణిగ్రహణమువలన నామె వరునకు భార్యయగును.

పాణిగ్రహణికామంత్రాని యతందారబక్షణం

(మను. 8-227)

(పాణిగ్రహణమంత్రములు భార్యాత్వము గల్గించును) ఈ పాణిగ్రహణమువలననే భార్యాభర్తలకు కర్మలలో సహత్వము గల్గును.)

పాణిగ్రహణాద్ధిసహత్వం కర్మను

(బో. ధ. సూ. 11-14-17)

పాణిగ్రహణము వలన గల్గిన భార్యాత్వము నప్తపడి
వలన స్థిరపడును.

తేషాంనిష్ఠాతులిజ్ఞేయావిద్యద్భిస్సప్తమేపదే.

(మను. 8-217)

శేషహోమముతో వివాహసంస్కారము పూర్తయి
గురు. సప్త పదియైనపిమ్మట వరుడు వధువు నగ్నికి ప్రదక్షి
ణము చేయించును. వరుడు వధువు నగ్నికి చుట్టును త్రిప్పుట
చేతనే వివాహమునకు పరిణయము అను నామము కల్గినది.

గృహ్యసూత్రములలోని క్రమము ననుసరించి స్థాలీపా
కాది కర్మకలాపమంతయు వరుని గృహముననే జరుగవలెను.

(ఆ. గృ. సూ. 2-5-28)

మద్రచితమైన “వేదకాలపుస్త్రీలు” అను గ్రంథమున
సూర్యాస్తోముల వివాహవర్ణనావసరమున వివరింపబడిన వైవా
హికమంత్రములే గృహ్యసూత్రములలో గూడ విధింపబడినవి
గాన వాని నిట మఱిల వివరించుట పునరుక్తియగు నను
నూహతో నవి యిట వదలివేయబడినవి.

వివాహమునకు పూర్వము జరుగు సంబంధనిశ్చయ
మును గూర్చి యొకింత చెప్పవలసియున్నది. వివాహాంగముగ
చెప్పబడిన కన్యావరణము కేవలము సంస్కారమాత్రమే యును
ట స్పష్టము.

ఏమన : వధూవర నిర్ణయమంతకు పూర్వమే జరిగి యుండవలెను. అట్లు కానిచో వివాహము జరుగుకాలమున వధూనిర్ణయము చేయుట యసంభవము. వివాహము జరుగుటకు కొంతకాలము పూర్వము వధూవరనిర్ణయము జరుగుటయేకాక యానిర్ణయము సామాన్య పరిస్థితులలో ననుల్లంఘ్యమను సంశయముకూడ స్మృతులవలన తెలియుచున్నది. అట్టి నిర్ణయమైనది మొదలు వివాహమగు లోపల నేవైన కొన్ని యసాధారణ పరిస్థితులు గల్గుచో మాత్రమే యాసంబంధ నిర్ణయమును మార్చుటకు స్మృతులంగీకరించుచున్నవి. అట్టి నిర్ణయము జరుగుటకును వివాహమగుటకును నడుమ కొంతకాలము గడచుట గలదని యాక్రిందిశ్లోకమువలన తెలియుచున్నది.

ప్రతిగృహ్యచయః కన్యాంసరో దేశాంతరంప్రజేత్
త్రీన్మతాన్ సమతిక్రమ్య కన్యాస్యం వరయేద్వరం

(నారద 12-24)

(ఏవరుడు కన్యను స్వీకరించి దేశాంతరము పోవునో యట్టివరునిరాకకై కన్య మూడు ఋతుకాలములు వేచియుండి యాతడప్పటికిని రానిచో మఱొకవరుని కోరుకొనవలెను.)

‘వరుడు కన్యను స్వీకరించి’ యని చెప్పటచే నిచటికన్య కింకను వివాహము కాలేదనియు నామెనాగ్ధత మాత్రమే యైనదనియు తెలియుచున్నది.

ఇట్టి వాగ్దానమునకును వివాహమునకును నమడు నెంత కాలము గడచినను నాకన్యావరు లిద్దఱు నించుమించుగ దంపతులేయని చెప్పవచ్చును. వారి సంబంధములో దాంపత్యాంశ మెంత హెచ్చుగనున్నదనగా: ఆస్థితిలో కన్య మరణించుచో వరుని జ్ఞాతులకా శౌచముండును.

స్త్రీకామ సంస్కృతానాంతుత్ర్య హాచ్ఛుద్ధ్యంతిబాంధవాః
యథోక్తై నై వకల్పేన శుద్ధ్యంతి తుసనాభయః.

(మను. 5-72)

(వివాహముకాని స్త్రీలు మరణించుచో, ననగా వాగ్దాతలు మరణించుచో, భర్తృజ్ఞాతులు మూడుదినము లాశౌచముపట్టవలెను. ఆమెతండ్రి దాయాదులన్ననో, యిదివఱలో చెప్పిన వివాహిత విషయములోవలెనే, మూడునాల్గ్లా శౌచము పట్టవలెను.)

దీనివలన వాగ్దాన ప్రాబల్యము స్పష్టమగుచున్నది. వాగ్దాత భార్యయన్నట్లేకాని కేవలము భార్యకాదని దీనివలన తెలియుచున్నది. జ్ఞాతులకున్నట్లు దశరాత్రాశౌచము విధింపబడలేదు. ఏసంబంధమును లేనివారికివలె నాశౌచము లేకుండగను లేదు. కాన వాగ్దాత భార్యవంటిదే కాని భార్యకాదనిచెప్పుట యుక్తముగనుండును. అనగా నామె పత్నిభిన్నయేకాని పత్నిసదృశ. అట్లే వాగ్దానపతికూడ పతిభిన్న పతిసదృశుడగుచున్నాడు. 'నన్య'కు తద్భిన్న తత్సదృశత్వ

మర్థమున్నది కాన నట్టివానిని 'అపతి' యని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి 'అపతి' దేశాంతరగతుడై చిరకాలము తిరిగి రానిచో కన్య మతొకని వినానామాడవచ్చునని వారదుడు చెప్పుచున్నట్లు చూచియున్నాము. పరాశరస్మృతికూడ నట్టియభ్యున్ముజ్జ నిచ్చుచున్నది.

సప్తే మృతే ప్రప్రజితే క్లిబేచ పతితేపతౌ
పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే

(పరాశర. 4-30)

(అపతి దేశాంతరగతుడై తిరిగి రాకపోయినను, చని పోయినను, సన్యాసియైనను, నపుంసకుడైనను, పతితుడైనను—నీ యైదాపత్తులలోను—స్త్రీలు మతొక పతిని పొందవలెను.)

ఇచ్చట అపతిశబ్దము సప్తమ్యేకవచనములో 'అపతౌ' అని యున్నది. దాని పూర్వపదము 'పతితే' అని యున్నది. సంధిలో 'అ' కారము లోపించి 'పతితేపతౌ' అని యైనది ఇచ్చట సంధిలో 'అ' లోపించినదని భావింపక శబ్దమే 'పతౌ', అని యున్నదని భావింపరాదు. ఏలన నార్థములో మాత్రమే పతిశబ్దమునకు సప్తమ్యేకవచనము 'పతౌ' అగును కాని లాకి కములో 'పత్యౌ' అనియే యుండును. చక్కని యర్థము కుదురుచున్న పదమును వ్యర్థముగ నార్థముగ విరుచుట న్యాయముకాదు. కావున 'అపతౌ' అనియే పదచ్ఛేదము చేయవలెనని తేలుచున్నది.

వాగ్దాన ప్రాబల్యము వసుస్మృతిలోని యాక్రింది శ్లోకమువలన గూడ తెలియుచున్నది.

ఏతత్తునవరే చక్రుర్నావరే జాతుశాధవశూః
యదన్యస్య ప్రతిజ్ఞాయ పునరన్యస్యదీయతే.

(మను 9-99)

(ఒకనికి కన్యను వాగ్దానముచేసి మరొకని కామె నిచ్చుటను పూర్వనవీన శిష్టులలో నెవడును చేయలేదు.)

వాగ్దానము కూడ కొంత లాకికాడంబరముతో జరుగు చుండెనని యూహింపవలసియున్నది. ఏలన వాగ్దానము నను సరించి వివాహము జరుగకపోయినచో వాగ్దానమునకగు వ్యయము నెవరు భరింపవలెనను ప్రశ్న యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిలో పరిష్కరింపబడినది.

దత్వాకన్యాం హరన్దంజ్యో వ్యయందద్యా చ్చ సోదయం

(యాజ్ఞ 2-144)

(కన్యను వాగ్దానముచేసి మరల తీసికొనినవాడు వాగ్దానవ్యయమును వడ్డీతోకూడ నిచ్చుకొనవలెను.)

వివాహములోని యితరాంశములు “వేదకాలపుస్త్రీలు” అనుగ్రంథమున వివరింపబడియున్నవి. అవియే గృహ్యసూత్రములలో గూడ గన్పట్టుచున్నవి. ఒకవిశేషము గలదు, సూర్యాసోముల వివాహమును వర్ణించు మంత్రములను బట్టి యా వివాహము రజస్వలా వివాహమని తెలియుచున్నదని

నాపూర్వక్రంథములో నహేతుకముగ దెల్పియుంటిని. ఆమంత్రములే గృహ్యసూత్రములలో వివాహమునకు విధింపబడినవి. గృహ్యసూత్రములును ధర్మసూత్రములును నొకేకాలమున రచింపబడినవని యందఱు నంగీకరింతురు. ఆకాలమున రజస్వల కాకుండ వివాహము చేయుటయే ప్రశస్తముగ భావింపబడుచుండెనని చూచియుంటిమి. అట్టి వివాహములలో రజస్వలా వివాహమునకు వర్తించు మంత్రములను వాడుటయనంగతము గనే కన్పట్టును కాని యట్లు గృహ్యసూత్ర మాజేశించుట మన శాశ్వర్యమును గల్గింపనక్కరలేదు. మంత్రమునకును కర్మకును సంబంధము గన్పట్టని ఘట్టములు కర్మకాండలో చాలగలవు. సాయంసంధ్యావందనములో నూర్యోపస్థానమునకు వరుణదేవతాకమంత్రము చెప్పబడుచున్నది. అంతేకాదు వరుడు చెప్పవలసిన 'అహంగర్భమదధామ్' (నేను గర్భము నిచ్చితిని) అను మంత్రముతో వధువు నితరుడైనను నభిమంతింప వచ్చునని యాతపస్తంబ గృహ్యసూత్రము తెల్పుచున్నది.

అన్యోవై నామభిమంతయేత

(అ. గృ. సూ. 8-8-11)

ఇట్లే వధువు రజస్వలయని సూచించు మంత్రములను నన్నికా వివాహములో వాడుటకు గృహ్యసూత్రకారు లాదేశించుటలో నాశ్చర్యములేదు. స్మృతికారులకు నన్నికా వివాహమే సమ్మతమను సిద్ధాంతమునకిది యావత్సూత్రము భంగకరము గాదు. కర్మకును సందుపయోగింపబడు మంత్రముల

కును వైరుధ్యము గన్పట్టుటకుగల హేతువులను విచారించుట యిట ప్రస్తుతమగుటచే నది వదలివేయబడినది.

కర్మకును నందువాడబడు మంత్రములకును వైరుధ్యముకన్పట్టినట్లే గృహ్యసూత్రకారులు చెప్పిన కర్మక్రమమునకును వారిననుసరించి నేడు చేయబడుచున్న కర్మకును కొంత వైరుధ్యమున్నది. పైననీయబడిన 'శేషగ్ సమావేశనేజపేత్' అనుటనుబట్టి 'ఆరోహరోమ్' మున్నగుననువాక శేషము సమావేశనమందు జపింపబడవలెనని స్పష్టమగుచుండగా శేష హోమమైనవెంటనే ప్రస్తుతము కొందఱు జపించుచున్నారు. వీరిమతములో సమావేశన మప్పుడే జరుగవలెనని కాజోలు! కాని యప్రాప్తవయస్కుకు సమావేశనము గావించుట శాస్త్రీయము కాదని భావించికాజోలు వీరు జపమును మాత్రమే యివుడు కావించి సమావేశనమును ముందునకు నిలిపి వైచుచున్నారు. వంగదేశము మున్నగు కొన్ని ప్రాంతములలో వధువప్రాప్తవయస్కుయైనను నప్పుడే సమావేశనము గావించుటకలదని తెలియుచున్నది. కాని 'శేషగ్ సమావేశనేజపేత్' అనుదానినిబట్టి యిట్టి చిక్కులను పడవలసిన పని లేదు. ఏమన ఆవస్తానుని మతము అనువాక శేషము సమావేశములో జపింపవలెననియే కాని సమావేశన మిప్పుడే కావించవలెనని కాదని స్పష్టముగ తెలియుచునే యున్నది.

కాన నామంత్రము నిపుడు జపింపను నక్కరలేదు; సమావేశన మునిపుడు కావంపను నక్కరలేదు. ఈసూత్ర భాగమునకు కొందఱ క్రిందివిధముగ నన్వయమును జెప్పుచున్నారు. “అను వాక శేషము నిప్పుడే జపింపవలెను. ఇదియే సమావేశనజపము. సమావేశనమున్ననో ముందెన్నడో కాదగును. ఇట సమావేశన మనగా సమావేశన జపమునియే యర్థము.” ఈసమాధానము కూడ యుక్తియుక్తముగనే కన్పట్టుచున్నది. వాగ్రూపసంస్కారమాత్రమున నిపుడు సమావేశనము జరుగవలెనని చెప్పినంత మాత్రమున క్రియారూపసంస్కారముకూడ నిపుడే జరుగవలెనని తేలదు. దీనికి గృహ్యసూత్రములనుండియే యనేకోదాహరణములను జూపవచ్చును. గృహ్యసూత్రములలో కన్యావరణము మున్నగునవి రెండుసార్లు చెప్పబడినవి. ఇందొకటి మాత్రమే క్రియారూపము.

సుప్తాం రుదంతీం నిష్కాంతాం వరణేపరివర్జయేత్.

(అ. గృ. సూ. 1-3-11)

ఇది సంబంధనిశ్చయమునకు పూర్వముచేయబడు కన్యావరణమునకు సంబంధించిన విషయము.

సుహృదస్సమవేతాన్మంత్ర వతోవరాన్ ప్రహీణుయాత్.

(అ. గృ. సూ. 2-2-1)

ఇది సంబంధనిశ్చయమునకు పిమ్మట వివాహసమయమున చేయబడు కన్యావరణమునకు సంబంధించినది.

ఇందు యథార్థముగ కన్యావరణము జరుగుట మొదటి నందర్భములోనే. రెండవనందర్భములోని కన్యావరణము నం స్కారమాత్రమే; కేవలము వాగ్రూపమే. అట్లే శేషహోమ మైన పెంటనే జపరూపసంస్కారమాత్రమైన సమావేశనము ముందెన్నడో క్రియారూపమున జరుగవచ్చుననుటలో నేమియు నాక్షేపముండదు. ఆపస్తంబపారస్కరులు దక్క మతేగృహ్య నూత్రకారుడును నిచట నీవిధిని చేయుటలేదు. ఈ యంశము కూడ నిపుడు సమావేశము జరుగనక్కరలేదను నూహకు బలము నొనగుచున్నది.

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

పంచమాధ్యాయము

హంపత్యము.

భార్యాభర్తలిరువురు నీకే వ్యక్తియను వైదికాభిప్రాయము స్మృతులలో గూడ గన్పట్టుచున్నది.

యోభర్తాసాస్మృతాంగనా.

(మను. 9-45)

(భర్తయే భార్య)

కావుననే భర్తలో భార్య యర్థభాగమును సభిప్రాయమేర్పడినది. ఇది కేవలము నామమాత్రమే కాక యాచరణములోగూడ సంగీకరింపబడినది. సురాపానముచేయుట వతితత్వాపాదకమగుటచే సురాపానముచేయు స్త్రీయొక్క భర్తలో నర్థభాగము వతితమగుచున్నదని మనుస్మృతిచెప్పుటచేతనే యిది స్పష్టమగుచున్నది.

పతత్యర్థం శరీరస్యయస్యభార్యా సురాంపివేత్.

(మను. 10-26)

(ఎవనిభార్య సురాపానము చేయునో యాతనిశరీరములో నర్థభాగము వతితమగుచున్నది.)

ఎన్నడు నొండొరుల నెడబాటుటకు పీలులేనివారు
గనుకనే దంపతులిట్టి యైక్యమునొందినట్లు చెప్పబడినారు. ఒక
సారి యొకనిని వివాహమాడిన స్త్రీ మఱొకనిని వివాహమాడ
రాదని చెప్పట కీయైక్యమే కారణము.

సకృదంశోనిపతతి సకృత్కన్యాప్రదీయతే
సకృదాహదదా నీతిత్రిణ్యేతానిసతాం సకృత్.

(మను. 9-47 నారద. 12-28)

(భాగముకసారియే పంచబడును. కన్య రొక్కసారి
యే యాయబడును. దేనినైనను 'ఇచ్చుచున్నాను' అని యొక
సారియే చెప్పుదురు. సత్పురుషులకీ మూడును నొకేసారి జరు
గును)

పాణిగ్రహణికా మంత్రాః కన్యాస్వేవప్రతిష్ఠితాః
నాకన్యానుక్వచిన్నాణాం లుప్తధర్మక్రియహితాః

(మను 3-224)

(పాణిగ్రహణమంత్రములు పూర్వము వివాహితలు
కాని వారియందే వర్తించును. అకన్యలయందు వర్తించవు
వారు ధర్మక్రియా రహితలుగదా !)

ఒకసారి వివాహమైన స్త్రీకి మఱిల దానము, పాణిగ్ర
హణముగూడ లేవని చెప్పటచే స్త్రీకి పునర్వివాహములేదని
స్పష్టమగుచున్నది.

పురుషుడు భార్యయుండగా మఱొక భార్యను చేసికొనుటకు వీలున్నను నాతనికి ద్వితీయవివాహమాత్రమున ప్రథమ భార్యతోడి దాంపత్యము సలిపడు ('పునర్వివాహము' అను సాధ్యాయము చూడుడు) భార్యను వదిలివై చినను సమ్మివై చిననుగూడ నామెతోడి దాంపత్యము సలిపడు.

ననిష్క్రయవిసర్గాభ్యాం భర్తృర్భార్యావిముచ్యతే
ఏవంధర్మం విజానీమః ప్రాక్రజాపతివినిర్మితం.

(మను. 9-46)

భర్తయెట్టివాడైనను భార్య యాతనితో భార్యాత్వమును గల్గియుండుటయే కాక యాతని సచంచలమైన భక్తితో నేపించుచుండవలెనని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. కాని భార్యలో కొన్ని లోపములుండుచో భర్తయూమిను వదిలివేయుటకు స్మృతులంగీకరించుచున్నవి. దీనింబట్టి దాంపత్యములో భార్యకంటె భర్త కెక్కుడు సధికారమును స్మృతులంగీకరించుచున్నవని స్పష్టమగుచున్నది. అంతయే కాదు. భార్యాభర్త లొండొరులపట్ల ప్రవర్తింపవలసిన విధానములో గూడ పురుషుని యాధిక్యము వ్యక్తమగుచున్నది. పురుషుడెంత నీచుడైననుగూడ భార్య యాతని సవమానింపరాదు. ఆతని సేవను వీడరాదు.

విశీలః కామనృత్తోవాగుజ్ఞైర్వా పరివర్జితః

ఉపచర్యః స్త్రియాసాధ్వ్యానతతం దేవవత్పతిః

(మను 5-154)

(భర్త శీలరహితుడైనను, కామప్రవృత్తిగలవాడైనను సుకుణములు లేనివాడైనను గూడ భార్య యాతని నెల్లప్పుడును జేవునివలె పూజింపవలెను.)

ఇదియొక సామాన్యమైన ధర్మముకాదు. స్త్రీ కింతకంటెను నెక్కుడు ధర్మము లేనేలేదు.)

స్త్రీభిర్భర్తృవచః కార్యమేషధర్మః పరఃస్త్రియాః.

(యాజ్ఞవల్క్య. 1-18)

(స్త్రీలు భర్తచెప్పినట్లు చేయవలెను, ఇది వారికి పరమ ధర్మము).

నాస్తిస్త్రీణాం పృథగ్యజ్ఞోనవ్రతం నావ్యుపోషితం
పతింశుశ్రూష తే యేన తేనన్వర్గేమహీయతే.

(మను. 5-155)

(స్త్రీకి భర్తతోకూడని యజ్ఞముగాని, వ్రతముగాని, భర్తృగుమతిపొందని యుపవాసముగాని లేదు. పతిశుశ్రూషచే నామె స్వర్గలోకములో గూడ సధికురాలగుచున్నది.)

అతినంహిత యిట్లు చెప్పుచున్నది.
జీవద్భర్తరియానారీ ఉపోష్యవ్రతచారిణీ
ఆయుష్యంహర తే భర్తుఃసానారీ నరకంప్రజేత్.
తీర్థస్నాన్ధాన్ధినీ నారీపతిపాదోదకంపిచేత్
శరీరస్యాపివిష్ణోర్వాప్రయాతి పరమంపదం.

(ఆత్మ. 186, 187)

(భర్తజీవించియుండగా నుపవాసముచేసి వ్రతముచేయు
స్త్రీ భర్త యాయుస్సును హరించును. ఆమె నరకమునకు
బోవును. తీర్థస్నానమును గోరుస్త్రీ భర్తృపాదోదకముగాని
శరీరోదకముగాని త్రాగవలెను. ఆమె పరమపదము నొందును)

ఇట్లతరవ్రతముల నన్నిటినివదలి భర్తయే నను
స్తవ్రతములునని భావించుస్త్రీకి పతివ్రతయని పేరు. ఇట్టి
పతివ్రతలకు విష్ణులోకము గల్గుననగా వారిభర్తలకు కూడ
గల్గుననియే యర్థము. ఆమెయు భర్తయు నెన్నడు నొండొ
రులను. వీడరు.

పతివ్రతానాం గృహమేధినీనాం సత్యవ్రతానాం

చక్షుచివ్రతానాం తాసాం తులోకాః పతిభిస్సమానాః

(వసిష్ట. 21-14)

స్త్రీకి పతిలోకమును మించిన లోకములేదు. పతికి నప్రి
యము చేయుదానికే లోకములభింపదు. కావున నెన్నడు
నామె పతి కప్రియము చేయరాదు.

పాణిగ్రాహస్య సాధ్వీ స్త్రీజీవతో వామృతస్యవా
పతిలోకమ భీవృంతీనా చరేత్కించి దప్రియం

(మను 5-156)

(భర్త జీవించియున్నను మృతిచెందిననుగూడ యోగ్యు
రాలగు స్త్రీ యాతని లోకమునుగోరుచు కొంచెమైనను నప్రి
యము చేయరాదు.)

భర్త మృతుడై ననుగూడ నామెతడేకలగ్న మనస్కయై
యాతనియం దచంచలభక్తిగలదై మనోవాక్కాయములచే
పవిత్రురాలుగ నుండవలెను. ఏలన దాంపత్యము కేవల
మీజస్థితోనే యంతరించునదికాదు (ఈయంశము 'పునర్వి
వాహ'మను సధ్యాయమున వివరింపబడును.)

పతిసేవయే పరమధర్మముగ గల స్త్రీకి 'సాధ్వి' యను
నామము పొడబడుటచేతనే స్త్రీకి పతిసేవకంటె నెక్కుడు
సాధు (మంచి) గుణములేదని తెలియుచున్నది. అట్లే యట్టి
స్త్రీకి సతి (యోగ్యురాలు) అను నామముగూడ గలదు.

పతింయానాభి చరతిమనోవాగ్దేహ సంయతా

సాభర్తృలోక మాప్నోతి సద్భిస్సాధ్వీ తిచోచ్యతే

(మను 5-165)

(ఏ స్త్రీ మనోవాక్కాయ నియమముకలదై భర్త
సతిక్రమింపకుండునో యామి భర్తృలోకము నొందను సత్పు
రుషులచే సాధ్వియని చెప్పబడును.)

ఇది స్త్రీల కవశ్యముండవలసిన ధర్మము. దీనివలన
నైహికాముష్మిక లాభమెంతయో కలదు.

అనేననారీవృత్తేన మనోవాగ్దేహ సంతయా

ఇహగ్ర్యాం కీర్తిమాప్నోతి పతిలోకం పరత్రచ

(మను 5-166)

(మనోవాక్కాయ నియమముగలదై ముట్టి ప్రవర్తన గల స్త్రీ యీలోకములో కీర్తిని పరమున పతిలోకమును పొందును.)

ఈధర్మముండుట స్త్రీ కెంత శ్రేయస్కరమో యిది తేకుండుట యంత వినాశకరము. భర్త నుల్లంఘించుటయే స్త్రీకి మహాదోషము.

భర్తారం లంఘయేద్యాతు స్త్రీజాతి గుణదర్శితా
తాంశ్వభిఃఖాద యేనాజానంస్థానే బహునంస్థితే

(మను 8-371)

(ఏ స్త్రీ పుట్టింటివారి స్థితినిబట్టి గర్వించి భర్త నవమాన పఱచునో యామెను రాజు నిండుసభలో కుక్కలచే తినిపింప వలెను.)

భర్తృశాసనముల్లంఘ్య యాచస్త్రీ విప్రచర్తతే
తస్యాశ్చైవ సభోక్తవ్యం విజ్ఞేయా కామచారిణీ

(అంగిరః 69)

(ఏ స్త్రీ భర్తా)జ్ఞ నుల్లంఘించి ప్రవర్తించునో యామె చేతియన్నము తినరాదు, ఆమె కామచారిణి)

స్త్రీకి భర్తనుమించిన సేవ్యవస్తువు లేదు.

గురుగ్నిర్ద్విజాతీనాం వర్ణానాం బ్రాహ్మణోగురుః
పతిరేకోగురుఃస్త్రీణాం సర్వస్యా భ్యాగతో గురుః

(ఉశనః 1-47)

|| బాహ్మణుల కగ్నిగురువు. వర్ణములకు బ్రాహ్మణుడగురువు. స్త్రీలకు భర్తగురువు. అభ్యాగతు డందఱకు గురువు ||
భర్తృశుశ్రూవచలన లభింపనిఫలమే లేదని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

భర్తృశుశ్రూవయైవ స్త్రీ కాన్న లోకాన్ సమశ్ను తే
దివపునరిహాయాతా సుఖానామం బుధిర్భవేత్

(కాత్యాయన 9-12)

|| భర్తృశుశ్రూవచే సతి యేలోకములను పొందలేదు ?
ఆమె స్వర్గమునకుబోయి తిరిగివచ్చి యిట సుఖసముద్రమగును ||
భార్యభర్తృశుశ్రూవ కన్పటచిన భక్తి సాపేక్షమైనది కాక
కేవలము నిరపేక్షమైనదని యదినఱలో చూచియున్నాము.
కొన్ని కొన్ని పరిస్థితులలో భర్తృశు భార్య నిర్లక్ష్యము చేసి
సచో నామెకు లోకమును శిక్షకూడ కలదని మనము చెప్పు
చున్నాడు.

అతిక్రామత్సమత్తం యాషత్తంరో గార్తమేమవా
సాత్రీన్మాసాన్ పరిత్యాజ్యా విభూషణపరిచ్ఛదా.

(మను 10-78)

(భర్త ద్యూతాదిదుర్వ్యసనములు గలవాడు, మద్య
పానాదులచే నొడలు తెలియనివాడు, కోగముచే నార్తుడునై
యున్నపుడు భార్య యాతనిచూట విననిచో నామెకు శిక్షగ
భర్త యామె పశ్చాత్తాపములను తీసికొని మూడుమాస
ములు వదిలివేయవలెను.)

భర్తపై న వివరింపబడిన యవస్థలలో నున్నవుడు భార్య
యాతనిమాట వినుటకూడ ప్రమాదహేతువే కావచ్చును
గావుననే యీ యాతనిమాట నుల్లంఘించుట కంతస్వల్ప
మగు శిక్షవిధింపబడినది.

కొన్నినమయములలో భర్తపట్ల ద్వేషభావమును
గల్గియుండు స్త్రీని భర్త వదలివేయరాదు.

ఉన్నతంపతితంక్ష్ణే బమబీజం పాపరోగిణం
నత్యాగో స్తిద్విషంత్యాశ్చనచదాయా పవర్తనం.

(మను. 9-79)

(పిచ్చివాడు, పతితుడు నపుంసకుడు, బీజములేనివాడు,
కష్టియగు భర్తను ద్వేషించిన స్త్రీని భర్త వదలిపెట్టరాదు.
ఆమెకు దాయము నీయకుండ నుండరాదు)

అట్టిహీనస్థితిలోనున్న భర్త భార్యను వదలుచో నాతని
స్థితి మతింత హీనమగునను హేతువుచేతనో భర్తయై
నను నట్టిస్థితిలో నుండునపుడు ద్వేష మణుమాత్రమైనను గన్ప
వటువకుండుట సామాన్య స్త్రీలకు సాధ్యముకాదు కావున
దానికి పెద్దశిక్ష వేయుట మంచిదికాదను హేతువుచేతనో
యామెను శ్యజింపరాదని చెప్పబడినదికాని యామె దోషవం
తురాలు కాదనుభావముతో కాదు. వ్యాధితుడగు భర్త నవ
మానించు భార్య కుక్క వందియై ఘట్టునని పరాశరుడు చెప్పు
చున్నాడు.

దంష్ట్రం వ్యాధితం మూర్ఖం భర్తాం యంఽవమన్యతే
సాశునీజాయతే మృత్యానూకరీచ పునః పునః

(పరాశర 4-16)

(నరిమడు, చ్యాధితుడు, మూర్ఖుడు, నగు భర్తనే స్త్రీ
యవమానించునో యామె కుక్కయై జన్మించును. అనేక
జన్మలలో కుక్కయు పండితుని నగుచుండును.)

పైన వర్ణింపబడిన పాతివ్రత్యము స్థిరమైనదనుట ప్రధా
నాంశము. ఈ స్థిరత్వము వధువునకు వివాహములోనే బోధిం
పబడును. ఎట్టి పరిస్థితులలోను గూడ నామె భర్తను వీడక
రాతివలె స్థిరముగ నుండవలెననుటకై యామెను వివాహము
లో నొకరాతిపై నెక్కితారు.

అశ్మానమాస్థాన యత్యాతిష్ఠేతి

(ఆ. గృ. సూ. 2-5-2)

‘ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేనత్వగ్ స్థిరాభవ’ అనుమంత్ర
మును చదువుచు నామెను రాతిపై నెక్కింపవలెనని దీనియ
ర్థము. ‘ఈ రాతి నధిష్ఠింపుము. దీనివలెనే స్థిరురాలవుగ నుం
డుము’ అని యా మంత్రమున కర్థము.

పురుషుడుగూడ భార్య నట్లే యెన్నడును వదలరాదు.
కాని భార్య యెట్టిదైనను నాతడు వదలరాదను నియమము
లేదు. సాధ్యునెన్నడును వదలరాదను నియమము మాత్రము
గలదు.

దేవదత్తాం పతిర్భార్యాం విందతేనేచ్ఛయాశ్మనః
తాంసాధ్వీం బిభృయాన్నిత్యం దేవానాం ప్రియమాచరన్

(మను 9-95)

(ఎవ్వడును భార్యను తనయిచ్చచే వివాహమాడుట లేదు. దేవతలు పురుషునకు భార్య నిచ్చుచున్నారు. అట్టిసాధ్వీయైనభార్యను నెల్లపుడును భరింపవలెను. అట్లుచేయుచో దేవతలకు ప్రియమగును.)

భార్యను వదలినవారికి ఘోరమగుభిక్షను బోధాయనుడు విధించుచున్నాడు.

దారవ్యతిక్రమీ ఖరాజనం ఒహిర్లోమవరిధాయదారవ్యతి
క్రమిణే భిక్షామితిసప్తా గారాణిచరేత్ సావృత్తిష్ణాసాన్.

(బో. ధ. మా. 1-18-18)

(భార్యను వదలినవాడు గాడిదచర్మమును, వెంట్రుకలు పైకివచ్చునట్లు కప్పకొని 'భార్యను వదలిన నాకుభిక్షవేయడు' అని చెప్పుచు నాటుమానములు దినమున కేడిండ్లచొప్పున భిక్ష నెత్తుకొనవలెను.)

కొన్ని దుష్టగుణములుగల భార్యను వదలివేయవచ్చునని మన్వాదిస్మృతులు చెప్పుచున్నట్లు పునర్వీవాహము అను సభ్యాయమున చూడగలము. దక్షస్మృతి యిట్లు చెప్పుచున్నది.

అదుష్టాంపతితాం భార్యాయావనేయః పరిత్యజేత్
సజీవనాన్తే స్త్రీత్వంచవంధ్యత్వంచ సమాఖ్నయాత్

(దుష్టురాలు కానట్టియు రోగాదులచే పడియున్న
ట్టియు భార్యను వదలినచో డత్తరజస్మిలో వంధ్యస్త్రీ
యగును.)

భర్తను భార్య వేవించినట్లే భర్తకూడ నిరంతరము
భార్యకు మనస్తృప్తిని గలుగజేయుచుండవలెను.

ఉభయులును సంతృప్తులైనచో కాని గృహము శోభిం
పదు. ఆతడామె నెన్నడు నవమానింపరాదు.

మాన్యాచేన్ద్రియతే పూర్వంభార్యా పతివిమానితా
త్రీణిజన్మానిసా పుంస్త్యంపురుషస్త్రీత్వమర్హతి

(కాత్యాయన. 20-18)

(పూజ్యురాలైన భార్య భర్తచే నవమానింపబడి మర
ణించుచో మూడుజన్మ లామె పుంశుడును నాతడు స్త్రీయు
నగుట కర్హులు.)

సంక్షిప్తో భార్యయాభర్తా భర్తా భార్యాశ్చ దైవచ
యస్మిన్నేవ కులేనిత్యం కల్యాణం తత్రవైధువం
యదిహిస్త్రీ సరోచతే పుమాంసం సప్రమోదయేత్
అప్రమోదాత్పునః పుంసః ప్రజనం సప్రవర్తతే
స్త్రీయాంతురోచ మారాయాం సర్వంత్రోచ తేకులం
తస్యాంత్యరోచ మానాయాం సర్వమేవ సరోచతే

(మను 3-60, 61, 62)

(భర్తతో భార్యయు భార్యతో భర్తయు సంతోషములైన కులములో మంకళము నిత్యముగ నుండును. స్త్రీ తృప్తురాలు కానిచో పురుషుడు సంతోషుడుకాదు. పురుషుడు సంతోషుడు కానిచో సంతతియే కలుగదు. స్త్రీ సుఖముగ నుండుచో కుల మెల్లయు ప్రకాశించును. స్త్రీ సుఖముగా నుండనిచో కులము కూడ ప్రకాశింపదు.)

కావున భర్త ఋతుకాలగమనమాత్రముననే కాక యితరమార్గములచే కూడ భార్యను సంతోష పెట్టవలెను.

అన్యతావృతుకాలే చమంత్రసంస్కారకృత్సతిః
సుఖస్యనిత్యందాతేహ పరలోకే చయోషితః

(మను 5-158)

ఈవిధముగ సన్యోజ్యప్రేమతో నుండు దాంపత్యము దక్షస్మృతిలో నిట్లు కీర్తింపబడినది.

అనుకూలాన వాగ్దుష్టా దక్షాసాధ్వీనియంవదా
ఆత్మగుప్తాస్వామిభక్తా దేవతాసానమానుషీ
అనుకూలకళత్రీయస్తస్యస్వర్గఽహైవహి
ప్రతికూలకళత్రీస్య నరకోనాశ్రీసంశయః
స్వర్గేపి దుర్లభంహ్యేత దనురాగః పరస్పరం

(అనుకూల, నియభాషిణి, కుశల, సాధ్వీ, గుట్టుకలది, పతిభక్తికలదియగు స్త్రీ దేవతయే కాని మానషికాదు. అనుకూలురాలైన భార్య కలవానికి స్వర్గమిచ్చటనే కలదు.

(ప్రతికూలుకాలైన భార్య కలవానికి సరకమిచ్చటనే కలదు. ఇట్టి యనురాగము స్వర్గములో కూడ నుండదు.)

భార్య యనుకూలుకాలు కానిచో నామె నట్లు చేయవలసిన బాధ్యతకూడ భర్తపైననే కలదు. సకాలములో నామె నాతడు బాగుచేయనిచో నామె శాశ్వతముగ చెడిపోవును.

అవశ్యాసాభవేత్పశ్చాత్ యథావ్యాధిరువేక్షితః

(దక్ష 4-3).

అట్టి భార్యను జక్కచేయుటకై యామెను కొట్టుట. యవనరమగుచో నట్లు చేయవచ్చునని లిఖితస్మృతి చెప్పుచున్నది.

లాలనీయా సదాభార్యా తాడనీయా తథైవచ
లాలితా తాడితాచైవ స్త్రీ శ్రీర్భవతినాన్యథా

(లిఖిత 4-16).

(భార్యను లాలనజేయుట యెట్లు కర్తవ్యమో యవనరమగుచో శిక్షించుటకూడ నట్లే కర్తవ్యము. అందువలన స్త్రీ శ్రీ యగుచున్నది.)

భిన్నాశయాదర్శప్రకృతులుండుచో దంపతులలో ననుకూలత ప్రవేశించును. ఎవరో యొకరు మఱొకరి మార్గమున బడుచో నా యననుకూలత నశించును. ఇరువురును కూడ నట్లు చేయుటకు యత్నింపవలసినదే కాని పైన వివరింపబడిన పురు

ఘని యాధిక్యహేతువుచే భార్యయే యిట్లు మారుట మంచిది. ఆదర్శాశయప్రకృతులలో భార్యను భర్తతో సమన్వయింప జేయుటకై బోధాయకగృహ్యానూత్రములో నొక ప్రక్రియ గలదు.

అథాస్యా ఉపోద్దాయకక్షీణేన హస్తేన దక్షిణమం సంప్రతిబాహుమఽవహృత్య హృదయదేశమభివృశతి 'మమ హృదయేహృదయంతే అస్తు. మనుచిత్తే చిత్తమస్తు. మమ వాచమేకమానాశ్శృణు. మామేవాను వ్రతానవాచర్యామ యాధవ' ఇతి అథాస్యైరక్షిణే కర్ణేజపతి. మాంతేమనః ప్రవిశతు మాంచక్షుర్మాముపేతుభగః మయిసర్వాణి భూతా నిమయి ప్రజ్ఞానమస్తుతే.

(బో. గృ. సూ. 1-4)

(వరుడు కుడిచేతితో వధువుయొక్క దక్షిణాంశమును గూర్చి బాహువునెత్తి హృదయదేశమును స్పృశించి యిట్లు చెప్పుచున్నాడు. 'నాహృదయమందు నీ హృదయముండు గాక! నాచిత్తమందు నీచిత్తముండుగాక! నావాక్కు నేక మనస్కవై వినుము. నన్ననుసరించియే వ్రతముగలదాన వగుము. నాతో నహచర్యవగుము.' ఆమె కుడిచేతితో నిట్లు జపించుచున్నాడు. 'నీమనస్సు నన్ను ప్రవేశించుగాక! నీ నేత్రము, భగము నన్ను ప్రవేశించుగాక! నీకు నాయందే సర్వభూతములు గన్పట్టుగాక! నాయందే నీకు ప్రజ్ఞానముండు గాక!')

శారీరకముగ రెండువ్యక్తులైన స్త్రీ పురుషులు మానసికముగ నొకే వ్యక్తి యగుటయే దాంపత్యప్రధానలక్షణమని పైన జెప్పబడిన యంశమువలన దేలుచున్నది. భర్త శాసకు డగుటచే నాతని ననుసరించి భార్య మారును.

యెక్కడు సహజము.

యాదృగ్గుణేన భర్తాస్త్రీ సంయుజ్యేతియథావీధి
తాదృగ్గుణానా భవతి సమద్రణేన నిమ్నగా

(మను 9-22)

(నది సముద్రముతో గలసి సముద్రోదకరుచినే పొంది నట్లు స్త్రీ యెట్టిగుణములుగల భర్తతో కూడినట్టి గుణములు గలదే యగును.)

కాస నీచజన్మగల స్త్రీ యుత్కృష్టపురుషుని వివాహ మాడుచో నామెయు నుత్కృష్టత నొందును.

అక్షమాలావసిష్టేన సంయుక్తాధమయోసిజా
సారంగీమందపాలేన జగామాభ్యర్థణీయతాం

ఏతాశ్చాన్యశ్చలోకే స్మిన్నపకృష్ట ప్రనూతయః

ఉత్కర్షంయోషితః ప్రాప్తాః సైవభర్తృగుణైః శ్శుభైః

(మను 9-23, 24)

(అధమయోసిజ యగు నక్షమాల వసిష్ఠునితోను, సారంగిమందపాలునితోను కూడి గౌరవము నొందిరి. వీరును నితర నీచకులజలగు స్త్రీలును వారివారి భర్తల నుగుణములచే ఘనతను పొందిరి.)

ఉత్కృష్టమైన భర్త తన సుగుణప్రభావముచే భార్య యొక్క నైచ్యమును బోగొట్టి యామె నుద్ధరించునట్లే పతి వ్రతయైన స్త్రీగూడ పాపియైన భర్తను పుణ్యాత్మునిగ జేయ గలడు.

వ్యాలగ్రాహీ యథా వ్యాలం బలాదుద్ధరతే బిలాత్
తథా సాపతిముద్భృత్య తే నైవ సహమోదతే

(దత్తు 4-20)

(పాపములవాడు పామును బిలమునుండి పైకి లాగునట్లు సహగమనముచేసిన స్త్రీ పతి నీచుడైనను నాతని నుద్ధరించి స్వర్గములో నాతనితో మోదము నొందును.)

భర్త యుత్కృష్టతచే భార్యకుగూడ నుత్కృష్టత వచ్చుట కేవలము సాధ్యాత్మికవిషయముతోనే కాదు. లౌకికవ్యవహారములలో గూడ నట్లే జరుగును. వయస్సు యొక్క యాధిక్యముచే జ్యేష్ఠుడు కనిష్ఠునకు పూజ్యుడు. జ్యేష్ఠుని భార్య కనిష్ఠునికంటెను వయస్సులో చిన్నదే యైనను నాతనికి పూజ్యరాశి యగును. ఏలన నట్టి సందర్భములలో భార్య భర్తతో సమానమైన వయస్సు గలదిగనే పరిగణింప బడును.

పతివయసః స్త్రీయః

(బో. ధ. సూ. 1-16, 21)

(స్త్రీలు పతి వయస్సుతో సమానమైన వయస్సు గల వారు.)

అట్లే కేవల దాంపత్యప్రభావముచే గురుపత్ని గురువు వలెనే పూజ్యురాలగుచున్నది.

గురువత్స్రతిపూజ్యః స్యుః పునర్గా గురుయోపి కః

(మను 2-120)

ధనవిషయమునను కర్మవిషయమునను భార్య కెట్టిస్థానము గలదను నంశము 'ధనము' 'కర్మకాండ' యను రెండధ్యాయములలో వివరింపబడును. ఇచట నొకముక్క చెప్పవలెను. ఆముష్మికనుఖసాధనమైన కర్మకాండయంతయు భార్యాధీనమే యై యున్నది. భార్య లేకుండనే యజ్ఞము చేయుటకును పురుషున కధికారములేదు. అతిథిపూజమున్నగు సత్కర్మలెన్నియో భార్యాధీనములై యున్నవి. (కర్మకాండ యను సాధ్యాయమును జూచుడు.) అనగా సత్కర్మలన్నిటికిని ఫలమగు స్వర్గముకూడ భార్యాధీనమే యని తేలుచున్నది.

దారాధీనస్తథాస్వర్గః

(మను 9-28)

(పురుషునకు స్వర్గమువచ్చుట భార్య యధీనమున నున్నది.)

భార్య లేనివానికి ధర్మమేకాక యర్థకామములుగూడ నుండవు. బ్రహ్మచారిగాని వాసప్రస్థుడుగాని సన్యాసిగాని ధనము నుంచుకొనరాదు. అనుభవింపనురాదు. ఇంద్రియ జయము వారి ప్రధానసంపాద్యము. గృహస్థునకన్ననో

భార్యగమనాది ధర్మావిరుద్ధకామానుభవాధికారము గలదు. ఇది యంతయు భార్య యున్నంతమాత్రముననే జరుగదు. ఆమె వశపర్తినియై యుండుట యవసరము. ధర్మకార్యములలో పాల్గొనుట కామె నిరాకరించి గృహశివహాణము చక్కగ చేయక, భర్తకు భోగములకు పీఠుగల్గింపనిచో పురుషుడు ధర్మార్థకామములనెదు త్రివర్గమునుండి భ్రష్టుడగుచున్నాడు.

గృహశ్రమ సమంతాస్తి యది భార్య వశాన్నగా
తయా ధర్మార్థ కామానాం త్రివర్గఫలమన్న తే

(దక్ష 1-1, 2)

(భార్య శుశురాలైనచో గృహశ్రమముతో సమానమైన యాశ్రమము లేదు. పురుషు డామె మూలమున ధర్మార్థకామముల ఫలము నొందుచున్నాడు.)

కాపుననే యాజ్ఞవల్క్యుడు గూడ
యతానుకూల్యం దంపత్యో స్త్రివర్గస్తతవర్తతే

(యాజ్ఞ 1-5)

(దంపతుల కానుకూల్యముండుచోట ధర్మార్థకామములుండును.)

ప్రథమాధ్యాయములో తెలుపబడినట్లు పురుషునకు నరకనివారణమును పుణ్యలోకప్రాప్తిని గల్గించు పుత్రుని గూడ భార్యయే యిచ్చుచున్న దనుటచే నామె ప్రాముఖ్యము న్నష్ట

మగుచున్నది. నాపూర్వగ్రంథములో నవశ్యాపాకరణీయములుగ నిరూపింపబడిన మూడు ఋణములలో రెండు ఋణములు (దేవపితౄణములు) భార్య యున్న నే కాని యపాకరింపబడుటకు వీలులేదని యావిధముగ తేలుచున్నది. ఈఋణములను తీర్చుకొండ మోక్షమునకు యత్నించుటకు కూడ వీలులేదని స్మృతులు తెల్పుచున్నవి.

అనధీశ్వర్విజో వేదాననుత్పద్య తథానుతాన్

అసిష్టా చైవ యజ్ఞశ్చ మోక్ష మిచ్ఛన్ ప్రజత్యధః

(మను 6-31)

(వేదములను జనువక, పుత్రులను కనక, యజ్ఞములను జేయక మోక్షము గోరువాడు పతితు డగును.)

మానవుడు తానే పుత్రరూపమున జన్మించుచున్నవాడగుటచేతను దుష్టమాతకు దుష్టపుత్రుడు గల్గును గావునను తనను దుష్టత్వమునుండి కాపాడుకొన దలచువాడు తిప్పక భార్యను సన్మార్గవర్తిని గావింపవలెను. భార్య చెడ్డది యగుచో తన జన్మ చెడ్డది యగును; తన చరిత్రము చెడ్డ దగును; తాను చెడ్డవాడగుచున్నాడు. కావున భార్యను చక్కని స్థితిలో నుంచుకొనుట ప్రతిమానవునకును నవశ్యక ర్తవ్యము.

పతిర్భార్యాం సంప్రవిశ్యగర్భో భూత్వేహ జాయతే

జాయాయాస్తద్ధిజాయాత్వం యదస్యాం జాయతే పునః

(మను 9-8)

(భర్త భార్యలో ప్రవేశించి గర్భమై జనించుచున్నాడు. భర్త యామెయందు జనించుచున్నాడు కావుననే భార్యకు జాయ యని పేరు.)

స్వాం ప్రనూతం చరిత్రం కులమాత్మాన మేవచ
స్వంచ ధర్మం ప్రయత్నేన జాయారక్షన్తి రక్షతివా

(మను 9-7)

(భార్యను రక్షించుకొనువాడు తన జన్మను, చరిత్రను, కులమును, తనను, తన ధర్మమును రక్షించుకొనుచున్నాడు.)

పురుషుడు తానే భార్యనుండి పుట్టుచున్నాడని పైన తెల్పబడినది. అసగా మూలపుడు తన దేహమును వీడినను పుత్రరూపమున జీవించియుండును. కాన పుత్రుడు తండ్రికి నమృతశ్రీయు నిచ్చినవాడగుచున్నాడు. పితరుల ఋణమును గూడ దీర్చించుచున్నాడు.

ఋణమస్మిన్మన్న యశ్యమృతత్వం వచగచ్ఛతి

పితాపుత్రస్య జాతస్య పశ్యేచ్ఛ జీవతోముఖం

(వసిష్ఠ 17-1)

(నజీవుడై జనించిన పుత్రుని ముఖము జూచిన తండ్రి తన పితౄఋణమును తీర్చివైచి దానిని కుమారునియం దర్పించుచున్నాడు. మఱియు నమృతత్వము నొందుచున్నాడు.)

పై యంశముల నన్నిటిని జూడగా పురుషుని సమస్తసుఖములును భార్య యథీనములే యై యున్నవని తెలియగలదు. ఆమె యాతని కనేకములగు లౌకికసుఖముల నిచ్చుటయేకాక

యాతనియొక్కయు నాతని పితరులయొక్కయు స్వర్గపాప్తికి
హేతు నగుచున్నది,

అవశ్యం ధర్మకార్యాణి శుశూ షారతిరుత్తమా
దారాధీనస్తథా స్వర్గః పితౄణా మాత్మనశ్చహ

(మను 9-28)

(సంతానము, ధర్మకార్యములు, సేవ, యత్తమసుఖము,
తనకును తన పితరులకును సుఖము. ఇవి యన్నియు భార్య
యధీనములే యై యున్నవి.)

కావుననే యిదివఱలో తెల్పినట్లు మానవునకు వివాహ
మవశ్యక ర్తవ్య మైనది. యావజ్జీవము జితేంద్రియుడుగనే యుం
డు పురుషుడు మాత్రము వివాహ మాడకుండినను దోషము
లేదని కొందఱి మతము. అట్లుండగోరువాడు స్నాతకుడైన
పిమ్మట వివాహ మాడుటకు బదులు నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యమున
ప్రవేశించును.

తస్యాశ్రమ వికల్ప మేకే బ్రువతే .

(గౌ. ధ. సూ. 3-1)

(నాని కాశ్రమవికల్పమును గొందఱు చెప్పుచున్నారు.)

కావున సాధారణముగ దాంపత్యజీవిత మందఱకు
సవశ్యమే యగుచున్నది. ఈ జీవితములో భార్యాభర్తలు
శారీరకము గవృథగ్వ్యక్తులే యై యున్నను సమస్త విషయ
ములలోను నవినాభావమును నిర్విశేషమును నగు జీవయా

త్రానుభవము గలవారై యుందురనియు, నీయనబంధమైహికము మాత్రమే కాదనియు, నీసంబంధములో పురుషుడధికారియనియు ప్రథాశాంశములు ఇట్టిదాంపత్యము ప్రథమాధ్యాయములో తెలుపబడినట్లు పురుషునకు మనుమలును, తలనెఱపున, ముడతలును గలుగువఱకు నడుపబడవలెను. అనంతరము పురుషుడు వానప్రస్థాశ్రమములో ప్రవేశించును. వనమునకు బయలుదేరునపుడు భార్యను కుమారునియొద్ద నుంచి వెళ్ళవచ్చును. లేదా వనమునకు తీసికొనిపోవచ్చును.

పుత్రేషు దారాన్నితీవ్యవనం గచ్ఛేత్స హైసవా

(మను 6-8)

(భార్యను పుత్రునొద్ద నుంచి కాని కూడ తీసికొనిగాని వనమునకు పోవలెను.)

భార్యను తీసికొని పోయినను బ్రహ్మచర్యము నవలంబించియే యుండవలెను.

బ్రహ్మచారీ ధరాశయః

(మను 6-26)

(వానప్రస్థుడు బ్రహ్మచారియై నేలపై పరుండవలెను.)

వానప్రస్థునకు భార్యతో నవశ్య మాచరింపవలసిన కర్మయోదియు లేదు. కావున వనప్రవేశముతో దాంపత్యజీవితము ముగియుచున్నది.

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

షష్ఠాధ్యాయము

పునర్వివాహము

గృహస్థుడు వానప్రస్థాశ్రమములో ప్రవేశించుటకు తగిన కాలము రాకపూర్వ మాతని భార్య మరణించుచో నాతడు తప్పక మఱొక భార్యను చేసికొనవలసినదే యని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

బ్రాహ్మయై పూర్వమారిత్యైదత్వాఽగ్ని సంఖ్యకర్మణి పునర్దారక్రియాం కుర్యాత్పునరాధాన మేవచ.

(మను 5-168)

(తనకంటె ముందు చనిపోవు భార్య యంశ్యకర్మయందు గునులను వినియోగించి, తాను మఱల వివాహమాడి మఱల యాధానము చేయవలెను)

పునర్వివాహమునకు హేతువు ధర్మమే యని గుర్తింపవలెను.

అనాశ్రమోనతిష్ఠేత్తుదినమే కమపిద్విజః.

(దత్త. 1-10)

(ద్విజుడే యాశ్రమమునను నుండకుండ నొకదినమైన నిలువరాదు.)

(పురుషు డే యాశ్రమమునను నుండకుండ నిలువరాదు.)

కావున వానప్రస్థు డగుట కర్హతను బొందనివాడు గృహస్థుగనే యుండవలెను. అందులకై భార్యను జేసికొన వలెను ఆతని కెవ్వరును కన్య నీయనిచో నాతని గతి యేమి కావలెనను ప్రశ్న యుదయించును. అపు డాతడు తగిన సాధనసంపత్తి యున్నను లేకున్నను గూడ సరణ్యమునకు బోవలసినదే కాని యా యవత్సేకస్థితిలో నుండరాదు.

అథ చేన్న లేభేతాన్యాం యాచమానోపి కన్యకాం
తమగ్నిమాత్మసాత్కృత్వాక్షి ప్రంస్యాదుత్తరాశ్రమీ

(కౌత్యాయన 15)

ఒక్కొక్కపుడు పురుషుడు భార్య యున్నను మఱొక భార్యను జేసికొనవలసి వచ్చుచుండును.

మద్యపానసాధు వృత్తాచ ప్రతికూలచయా భవేత్
వ్యాధితావాధివేత్తవ్యాధిం సార్థఘ్నీచ సర్వదా
వంధ్యాస్యమేఽధి జేద్యాబ్దే దశమేతు మృతప్రజా
ఏకాదశే స్త్రీజననీ సవ్యస్త్య ప్రియవాదినీ

(మను 9-8081)

(మద్యపానము చేయునట్టియు, చెడునడత గలదియు, తిరస్కరించునదియు, తెగులుగొంటిదియు, భృత్యులు మున్నగు వారిని హింసించునదియు, దుర్వ్యయము చేయునదియు నగు

భార్య యున్నను మఱొక భార్యను చేసికొనవలెను. భార్య గొడాలుగ నుండుచో నేడేండ్లు చూచి యెనిమిదవయేట మఱొక వివాహము చేసికొనవలెను. పిల్లలు చనిపోవుచున్న దానిని తొమ్మిదేండ్లును, స్త్రీ శిశువులను మాత్రమే కనుదానిని వదేండ్లును నిరీక్షించి మఱొక వివాహము చేసికొనవలెను. అప్రియములు పల్కు భార్య యుండుచో వెంటనే మఱొకతెను వివాహ మాడవలెను.)

భార్య తెగులుగొంటిదే యైనను సత్ప్రవర్తన గల్గి భర్తకు హితురాలుగ నుండుచో భర్త యామె యనుజ్ఞ నొందిననే కాని మఱొక వివాహము చేసికొనుటకు వీలులేదనియు నామె నెన్నడు నవమానము చేయరాదనియు మనువు చెప్పుచున్నాడు.

యారోగిణీప్యాత్తు హితా సంపన్నా చైవ శీలతః

సానుజ్ఞాప్యాధివేత్తవ్యా నావమన్యా చకర్హిచిత్

(మను 9-82)

భర్త మఱొక వివాహము చేసికొనినాడను కోపముతో నిల్లు విడచిపెట్టి పారిపోవు స్త్రీని భర్త నివారింపవలెను. లేదా యామెను వుట్టింట వదలిపెట్టవలెను.

అధివిన్నాతుయా నారీ నిర్గచ్ఛే మితా గృహాత్

సావద్యస్సన్నిరోద్ధవ్యా త్యాజ్యాచాకులసన్నిధౌ

(మను 8-88)

పైన పేర్కొనబడిన భార్యలవలన ధర్మప్రజాసంపత్తి గల్గుటలేదు కావుననే వారున్నను భర్తకు పునర్వివాహాధికారము గల్గుచున్నది. పుత్రులను గల్గి ధర్మకార్యములలో భర్తకు పనికివచ్చు భార్య యుండగ మాత్రము పురుషుడు మతొక తెను వివాహ మాడరాదు.

ధర్మప్రజా సంపన్నే దారే నాన్యాం కుర్వీత.

(అపస్తంబ ధ. సూ. 2-11-12)

(ధర్మయుక్తయు ప్రజాయుక్తయు నగు భార్య యుండగా మతొక భార్యను జేసికొనరాదు.)

ధర్మము ప్రజయు కూడ లేని భార్య యున్నను మతొక భార్యను వివాహ మాడవచ్చునని దీనివలన తేలుచున్నది. ఈ రెంటిలో నొకటి యుండి మతొకటి లేకున్నను గూడ పునర్వివాహమునకు వీలున్నట్లు గూడ దీనివలన తెలియుచున్నది. కాని యగ్న్యాధానమైన పిమ్మట నట్లు పునర్వివాహము చేసికొనరాదని యాపస్తంబుడు చెప్పుచున్నాడు.

అన్యతరాభావే కార్యాప్రాగ్గ్న్యధేయాత్,

(ఆ. ధ. సూ. 2-11-12)

(భార్యకు ధర్మ ప్రజలలోనే యొకటి లేకపోయినను నగ్న్యాధానమునకు పూర్వమైనచో మతొకవివాహము చేసికొనవచ్చును)

పైన తెల్పబడిన దోషములలో నేదోషమును లేని భార్యయుండగా మతాకభార్యను వివాహమాడుట చాలదోషము. అట్లు వివాహమాడువాడు పూర్వాభ్యాసములో తెల్పబడినట్లు గాడిదచర్మమును కప్పకొని భిక్షునైతికొనవలెను. అట్లు పునర్వివాహము చేసికొన్నచో దానివలన నేధార్మికప్రయోజనమును నుండదు. పురుషునకు దానివలన రతిమాత్ర ప్రయోజనమే కలుగును.

ప్రథమాధర్మపత్ని చద్వితీయారతివర్తినీ
దృష్టమేవఫలంతత్ర నాదృష్టమువయాయతే.

(దత్త. 4-15)

మతాకభార్యను జేసికొనినను గూడ మొదటిభార్య భార్యగనే యుండును. ఆమెను పోషింపవలసిన బాధ్యతకూడ భర్తపై కలదు.

అధివిన్నాతుభర్తవ్యా మహాదేవోన్యథాభవేత్.

(యాజ్ఞ. 2-75)

(అధివిన్నను భరింపవలెను. లేనిచో గొప్పపాపము వచ్చును.)

అకారణముగ రెండవభార్యను జేసికొనువాడు మొదటి భార్యకు కొంతధనమును కూడ నిచ్చుకొనవలెను.

అధివిన్నఃస్త్రి యైదద్యాదాధివేకని కంనమం
నదత్తం స్త్రీధనంయస్యై దత్రేత్వర్థప్రకల్పయేత్.

(యాజ్ఞ. 1-146)

(భార్యయుండగ మఱల వివాహమాడువాడు తన ద్వితీయవివాహవ్యయముతో సమమగు ధనమును మొదటిభార్య కీయవలెను. ఆమె కిదివఱలో కొంత ధనమిచ్చియున్నచో దానిని తగ్గించి యీయవలెను.)

ఆర్థికవిషయములోనే కాక ధార్మికవిషయములో కూడ కొంతభేదమున్నది. ఒకస్త్రీకి పుత్రులు లేకున్నను నామె సవతులలో నెవరికైనను పుత్రులుండుచో నామెయు పుత్రవంతురాలే యనదగును.

సర్వాసామేకపత్ని నామేకాచేత్పుత్రినే భవేత్
సర్వాస్తాస్తేనపుత్రేణ ప్రాహపుత్రవతీర్మహః.

(మను 3-188)

కాని కర్మలన్నిటిలోను సహత్వము నొందుటకు ధర్మపత్నికే యధికారముగలదు. శ్రేష్ఠభార్యయే ధర్మపత్నియగును. అసవర్ణ స్త్రీలను వివాహమాడునపుడు పాణిగ్రహణము లేదని 'వివాహవిధాన'మను ప్రకరణమున జూచియుంటిమి. మఱియు పాణిగ్రహణములమున భార్యకు కర్మసహత్వము సిద్ధించునని కూడ చూచియుంటిమి. కాన సవర్ణస్త్రీలలో శ్రేష్ఠభార్యకే ధర్మములలో సహకర్తృత్వమని యాజ్ఞవల్క్యుడు చెప్పుచున్నాడు.

సవర్ణాసువిధౌధర్మే శ్రేష్ఠయానవినేతరా.

(యాజ్ఞ. 1-89)

ఇంతవఱకును పురుషుని పునర్వివాహమును విచారించి తిమి. ఇక సహజముగ స్త్రీపునర్వివాహమును చర్చింపవలసి యుండును. కాని యే స్మృతిలోను గూడ నే సమయమునను గూడ స్త్రీకి పునర్వివాహమంగీకరింపబడలేదు. మీదు మిక్కిలి స్త్రీకి పునర్వివాహము కూడదను ప్రత్యక్షవచనము లనేకములున్నవి.

ఇంచుమించుగ నన్ని ధర్మశాస్త్రములనుగూడ 'పూర్వ మితరునిచే వివాహిత కానిదానిని వివాహమాడవలెన'ని కలదు.

అనవర్ణాఽపూర్వశాస్త్ర విహితాయాం

యధర్తుగచ్ఛతః పుత్రస్తేషాం కర్మభిన్నంబంధః.

(అ. ధ. నూ. 2-11-1)

గృహస్థస్సదృశీం భార్యాంవిందేతానన్య పూర్వాయవీ
యసీం

(గౌ. 4-1)

అవిప్లుతబ్రహ్మచర్యోలక్షణ్యాంస్త్రీ యముద్వహేత్
అనన్యపూర్వి కాంకాంతాంతామనపిండాం యవీయసీం.

(యాజ్ఞ. 1-53)

(ఈ వాక్యముల యర్థములు 'వధూవర్హా తలు' అను సభ్యాయములో తెలిసికొనవచ్చును)

ఇంకను ననేకవిధముల స్త్రీ పునర్విహమును నిషేధించు
వాక్యములు స్మృతులలో నన్నియో కలవు.

యస్మై స్మదద్యాత్పితౌ త్వేనాం భాతావానుమతేపితౄః
తంశుశూషేతజీవంతం సంస్థితంచనలంఘయేత్.

(మను 3-151)

(తండ్రికాని తండ్రియనుమతితో సోదరుడుకాని కన్య
నెవనికిత్తురో యాతడు జీవించియున్నపుడును చనిపోయినపిమ్మ
టనుగూడ నామె యాతని నతిక్రమింపరాదు).

దీనిం బట్టి దాంవత్యము మరణానంతరమున గూడ
నుండునని తెలియుచున్నది.

పాణిగ్రాహస్యసాధ్వీ స్త్రీ జీవతోనామృతస్యవా
పతితోకమభీప్సంతీనా చరేత్కించిదప్రియం.

(మను. 5-156)

(సాధ్వీయైన స్త్రీ భర్తజీవించియున్నను మృతిచెందినను
భర్త లోకమునే కోరుచు భర్తకేమియు నప్రియము చేయ
రాదు.)

స్త్రీ జీవించియుండుటే భర్తకొఱకనియు నాతడు చని
పోయినపిమ్మట నామె జీవించియుండుట వ్యర్థమనియు స్మృతు
లయభిప్రాయము. భర్తతో ప్రాణత్యాగముచేయుట మిక్కిలి
ప్రశంసింపబడినది.

తిస్రకోట్కర్థకోటీచయాని లోమానిమానుషే
తావత్కాలం వసేత్స్వగ్నేభర్తారం యానుగచ్ఛతి.

(సహగమనము చేయు స్త్రీ మూడున్నరకోట్లు స్వర్గలో
కములో నుండును)

అట్లు సహగమనముచేయు సాధ్య తనపుణ్య ప్రాబల్య
మున పతితుడగు భర్తనుగూడ నుద్ధరించునని పూర్వాధ్యాయ
మున జూచియున్నాము. సహగమనము చేయనిపక్షమున
సాధ్యుడు వితంతువు శరీరమును పెంచుకొనదు. కేవలము
దేహధారణమున కే భుజించును గాని భోగములకొఱకు గాదు.

కామంతుక్ష వయేద్దేహం పుష్పమూలఫలైశ్శుభైః
నతునామాపి గృహ్ణీయాత్సత్యైఃపేతే వరస్యతు.

(మను. 5-157)

(వతి చనిపోయినపిమ్మట స్త్రీ పుష్పములను, దుంప
లను, పండ్లను నాహారముగ తీసికొనుచు శరీరమును శుష్కింప
జేయవలెను. కాని మతొకపురుషుని నామమునైనను స్మరిం
పరాదు)

స్త్రీల కింతకంటెను నుత్తమధర్మములేదు

అసీతామరణాత్ క్షాంతా నియతాబ్రహ్మచారిణీ
యోధర్మ ఏకపత్నీనాం కాంక్షంతీతమనుత్తమం.

(మను. 5-158)

(వితంతువు మరణాంతర మోర్పుగలదై, యింద్రియ నిగ్రహముగలదై బ్రహ్మచారిణియై సర్వోత్తమమైన యేకపత్ని ధర్మమును కోరుచున్నదై యుండవలెను.)

ఒకసారి వివాహమైన స్త్రీకి మఱొకసారి వివాహము చేయుట కెంతమాత్రమును వీలులేదు. ఏలన, కన్యాదానమగు టతోడనే భర్త కామిపై స్వామిత్వము వచ్చుచున్నది.

ప్రదానం స్వామ్యకారణం.

(మను. 2-152)

కావున నామెను మఱొకరికిచ్చుట కెవ్వరికి నధికారము లేదు. వివాహితను మఱల దానముచేయుటకే కాక పాణిగ్రహణము చేయుటకు కూడ వీలులేదు. ఏలనః పాణిగ్రహణ మంత్రములు కన్యలందు వర్తించును గాని యకన్యలయందు వర్తింపవు.

పాణిగ్రహణికామంత్రాః కన్యాస్వేవప్రతిష్ఠితాః
నాకన్యానుక్వచిన్న వ్రాణాం లుప్తధర్మక్రియాహితాః.

(మను 2-226)

(దీనియర్థము పూర్వాధ్యాయమున వివరింపబడినది)

మనువు మతములో వాగ్దత్తయై వివాహిత కాకుండ గనే వాగ్దానపతిని కోల్పోయినస్త్రీకికూడ మఱొకపురుషుని వివాహమాడుట కధికారములేదు. ఆమెకూడ వివాహితయై భర్తనుకోల్పోయిన యపుత్రవలెనే నియోగము చేసికొన

వలెను. కాని యీరెండు నియోగములకును నొకభేదము గలదు. వివాహితనియు క్తయగుటకు మంత్రసంస్కారములేదు. అవివాహితనియు క్తయగుటకు మంత్రసంస్కారమున్నది. అట్టి యవివాహిత యథావిధిగ వాగ్దానపతిసోదరుని వివాహ మాడవలెను. కాని యీవైవాహికసంబంధమొక పుత్రుడు కల్గువఱకేయుండును. ఆపిమ్మటకూడ నాసంబంధముండుచో నది సామాన్యవివాహమే యయ్యెడిది. అట్లే మంత్రసంస్కార ములేనిచో సామాన్యనియోగమే యయ్యెడిది. కావున నిది వివాహమంత్రములతో కూడిన నియోగము. దీనివలన గలుగు పుత్రుడు వివాహము చేసికొనిన వానియన్నకు (మృతుడైన వానికి) చెందును. లేకుండుచో నొకపుత్రుడు కల్గువఱకే యాతడామెతో నుండవలెనను నియమముండుటకు వీలులేదు. గర్భధారణముతోనే వారిరువురకు సంబంధము పోవుచున్నది. ప్రసవానంతరము ఋతుమతియై నపుడామె నాతడు పొందుటకు వీలులేదు. ఆమెతో ధర్మకార్యములను జేయుటకు వీలులేదు. కావున నాతడు గృహస్థాశ్రమమును నడపుటకు మఱొక భార్యను చేసికొనవలసియే యుండును. దీనిబట్టి యామె యీతనికి భార్యయేకాదనియు, నామె కన్యాత్వమును బూర్తి గఱోగొట్టి యామెను తనగోత్రములోనికిఁబెచ్చి తనయన్నకు పుత్రుడుగ నుండదగిన (దత్తతచేసికొనుటకు గూడ సగోత్రుడు కావలెనుగదా ! అట్టిచో నియోగమునకు చెప్పునదేమి ?) వానిని నుత్పాదించుటకే యామెతో వివాహసంస్కారము

చేసికొనుచున్నాడు. ఈయంశములన్నియు నీక్రిందిశ్లోకముల వలన తెలియుచున్నవి.

యస్యామియేత కన్యాయావాచా సత్యేకృతేవతిః
తామనేన విభానేన నిజోవిందేశ దేవరః

(మను. 9-69)

యథావిధ్య ధిగమ్యైనాం శుక్లవస్త్రాంశుచివ్రతాం
మిథోభజేతా ప్రసవాత్సకృత్సకృద్వతావృతౌ

(మను. 9-69, 70)

(వాగ్దానపతిని కోల్పోయినస్త్రీని నామెమఱది యీ క్రిందివిధముగ వివాహమాడవచ్చును. ఆమెనాతడు యథా విధిగవివాహమాడి శుక్లవస్త్రయు, మంచినీయమములు గల దియునగు నామెను నొకపుత్రుడు కల్గువఱకును ప్రతిఋతు కాలములోను నొక్కొకసారి పొందుచుండవలెను.)

ఒక్క నంతానము గల్గువఱకు మాత్రమే యాతడామెను పొందుచుండవలెనని చెప్పటచేతనే యిది వివాహము కాక నియోగమేయని స్పష్టమగుచున్నది వివాహసంస్కారమును పొందుట మాత్రము విశేషము. వాగ్దత్తమాత్రమే కాక వివాహితకూడనై భర్తనుకోల్పోయినస్త్రీకి సామాన్య వివాహము కూడదని స్పష్టమగుచున్నది. నంతానములేక వితంతువులైన సామాన్యగృహిణి వివాహసంస్కారము లేకుండనియోగింపబడవలెనని మనము పూర్వమే చూచియుంటిమి.

ఇక మిగిలియున్న సందేహమేమనగా : వివాహితయై యక్షతయో
నికాని వితంతువు యనివాహితవలె వివాహసంస్కారము
నొంది నియోగము నొందవలెనా ? లేక వివాహితవలె సం
స్కారములేకనే నియోగము నొందవలెనా యనునదియే. అట్టి
యక్షతయోనికూడ సవివాహితవలెనే సంస్కారమునొంద
వలెనని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

సాచేదక్ష తయోనిస్సృద్ధత ప్రత్యాగతాపివా
పౌనర్భవేన భర్తాసా పునస్సంస్కారమర్హతః.

(మను. 9-176)

(అక్షతయోనియగు వితంతువు భర్తను విడచి
మఱొకనిపొంది మరల భర్తను జేరికొనుస్త్రీయును పునర్భ
వునితో మఱల సంస్కారము నొంద నర్హులు)

స్త్రీ భర్తగోత్రములో ప్రవేశించుటకే వాగ్దత్తకు వివా
హమని పైననూహించేముబడినది. ఇదివఱకు వివాహితయైన
యక్షతయోనికి మఱల వివాహమగుట యెందులకనియు, నానం
స్కారము లేకుండనే నియోగము కారాదాయనియు ప్రశ్నలు
బయలుదేరును భర్తనువిడచి యన్యనాశ్రయించి మఱల భర్త
యొద్దకువచ్చుదానికా సంస్కారమెందులకో యీమొకునందు
లకే యనిమాత్రమీ శ్లోకమువలన స్పష్టమగుచున్నది. నడ
లింపబడిన వివాహానుబంధమును బాగుగ దృఢపఱచుటకే
యీసంస్కారమని తోచుచున్నది.

వివాహిత స్త్రీకి పునర్వివాహముచేయుట నే స్మృతియు
గూడ నంగీకరించుటలేదు.

పరాశరస్మృతి యిట్లు చెప్పుచున్నది:—

మృతేభర్తరియానారీ బ్రహ్మచర్యే వ్యవస్థితా
సామృతాలభతేస్వర్గం యథాతే బ్రహ్మచారిణః
త్రిసకోట్యర్థ కోటీచయానిలో మానిమానుషే
తావత్కాలంపనేత్స్వర్గే భర్తారం యానుగచ్ఛతి
వ్యాశగ్రాహీ యథావ్యాశం బలామద్ధరతే బిలాత్
ఏవం స్త్రీవతిముద్ధృత్యతే నైవసహమోదతే

(పరాశర 4-31, 32, 33)

(భర్తపోయినపిమ్మట బ్రహ్మచర్యముతో నుండు స్త్రీ
చనిపోయినపిమ్మట కణ్వాదిబ్రహ్మచారులవలెనే స్వర్గమునొం
దును. సహగమనముచేయు స్త్రీ మూడున్నరకోట్ల సంవత్సర
ములు స్వర్గములోనుండును పాములవాడు పామునెట్లు బిలము
నుండి లాగునో యామెయునట్లే పతితుడైన భర్తనుద్ధరించి
యాతనితో నానందించును)

భర్త చనిపోయినపిమ్మట దేహత్యాగమును చేయుట
కును బ్రహ్మచర్యము నవలంబించుటకును హెచ్చరించుచున్న
పరాశరస్మృతి పునర్వివాహమును విధించుట యసంభవము
గదా! 'నష్టేమృతే ప్రవ్రజితే' యను శ్లోకములోని పతి

వాగ్దానపతియేకాని వివాహితపతికాడని 'వివాహవిధాన' మను ప్రకరణములో చేయబడిన సిద్ధాంతమునకిది మఱింత బలము నొసగుచున్నది. భర్తచనిపోయినపుడే పునర్వివాహము లేదని తేలుచుండగా నాతడు నవ్వుడు వ్రవ్రజితుడు, క్షీణుడు, పతితుడునైన జీవించియున్నపుడు పునర్వివాహము కూడదని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదుగదా. ఈ 'నష్టేమృతే' యను శ్లోకమే నారదస్మృతిలో నున్నపుడు (12-97) కూడ నట వివాహిత పతి యుద్దేశింప బడలేదని చెప్పటకా స్మృతినుండియే కొన్ని శ్లోకముల జూపవచ్చును.

నారదస్మృతిలో నీక్రింది శ్లోకములు గలవు

అనుత్పన్న ప్రజాయాస్తుపతిః ప్రేయాద్యదిస్త్రీయః
నియుక్తాగురుభిర్గచ్ఛేద్దేవరం పుత్రకామ్యయా
సచతాం ప్రతిపద్యేత తదై వాపుత్రజన్మతః
పుత్రేజాతే నివర్తేత సరకస్సౌత్తతోన్యథా

(నారద 12-80, 81)

(స్త్రీకి సంతానముకలుగకుండ భర్తచనిపోవుచో నామె పెద్దలచే నియమింపబడినదై సంతానకాంత్యతో మఱిదిని పొందవలెను. ఆమెకు పుత్రుడు కల్గువఱకును నాతడామెను పొందవలెను. ఆపుత్రుడు గల్గుటతోడనే వారి సంబంధ మంత రించును. ఆపిమ్మట నాసంబంధముండుచో వారికి సరకము వచ్చును.)

సంతానములేని వితంతువు నియోగముచేసికొనవలెనని యిందుగలదు. కాన నీస్మృతియే స్థలాంతరమున వివాహము విధింపదు. అంతియేకాదు, సంతానముగల స్త్రీకి నియోగము కూడ పనికిరాదని దీనివలన తెలియుచున్నది. ఇక వివాహము పనికిరాదని వేఱుగ చెప్పనక్కరలేదు కదా ! వునర్వివాహమునిషిద్ధము కావుననే నియోగము విధింపబడినదికాని వునర్వివాహమునిషిద్ధము కానిచో నట్టి యావజ్జీవ సుఖదాయకావకాశముండగా స్వల్పకాల భోగ్యమైన నియోగమే యేల గతియగును ?

సంతానము లేక పోయిననుగూడ వితంతువు వునర్వివాహము చేసికొనరాదని నారదుని మతమైనట్లీ క్రింది శ్లోకము కూడ స్పష్టముగ తెల్పుచున్నది.

మృతేభ ర్తర్య వుత్రాయాః పతిపక్షః ప్రభుః స్త్రీయాః
వినియోగాత్మరక్షాసు భరణేచన ఈశ్వరః

(నారద 18-28)

(అవుత్రకు భర్తపోయిన వాడగు చుండగా నాతని పక్షమువారే యధికారులగుచున్నారు. నియోగమందును, నాత్మరక్షయందును, భరణమునందును వారే ప్రభువులు)

గౌతముడనన్య పూర్వనే వివాహము చేసికొనవలెనని చెప్పినట్లదివఱలో చూచియున్నాము. అన్యపూర్వను వివాహము చేసికొనినవాడు (దిధిషూపతి) నైన క్షీబపతిత నాస్తి

కులవలె శ్రాద్ధభోజనమున కనర్హుడని యీక్రింది నూత్రము చెప్పుచున్నది.

సభోజయేత్ స్తేనక్లేబ పతితనా స్తికతద్వృత్తి
వీరహగ్రే దిధిషుదిధిషూవతి స్త్రీగ్రామయాజకా
జపాలోత్సృష్టాగ్ని మద్యపకుచరకూట
సాక్షిప్రాతిహాధికాన్.

(గౌ. ధ. సూ, 11-16)

సంతానములేని వితంతువు సంతానముపొందదలచుచో
మఱిదివలన పొందవలెననియు

(అవతి రపత్య లిప్పురైవరాత్). గౌ. 18-4)

నట్లు భర్తతోకలియుట యొక సంతానము గలుగు
వలకేయనియు తర్వాత కూడదనియు

(నాతిద్వితీయం) గౌ. 18-8)

చెప్పటచే కూడ గౌతముడు సంతానములేని వితంతు
వుకు నియోగమే గతిగ నంగీకరించినాడు కాని పునర్వివాహ
మున కంగీకార మీయలేదు.

యాజ్ఞవల్క్యుడుకూడ 'అనన్యపూర్వికనే' వివాహ
మాడవలెనని శాసించినట్లు చూచియున్నాము. తుతయోని
యైనను నతుతయోసెయైననుగూడ భర్తనువిడచి కామముతో
మఱొకని (సవర్ణునైనను) నాశ్రయించు "పునర్భు"పు నతడు
"స్వేరిణి" యని చెప్పుచున్నాడు.

అక్షతాచక్షతాచైవ పునర్భుస్సంస్కృతాపునః
స్వైరిణీయాపతింహిత్యా సవర్ణం కామతః శ్రయేత్
(యాజ్ఞ 1-68)

పునర్భువునుగూర్చి యంగిరఃస్మృతి యిట్లు చెప్పు
చున్నది.

అన్యదత్తాతుయానారీ పునరన్యస్య దీయతే
తస్యాశ్చాన్నం సభోక్తవ్యం పునర్భుస్సా వ్రగీయతే
(ఆంగిరః 1-66)

(ఒకని కీయబడి మఱిల నింకొకనికీయబడు స్త్రీ పునర్భు
వనబడును. ఆమె చేతియన్నమును తినకూడదు)

వసిష్ఠుడుకూడ పునర్భువునిట్లు రెండు విధములుగ నిర్వ
చించుచున్నాడు.

యాకౌమారం భర్తారముత్సృజ్యా నైస్సహచరీత్వా
తస్యైవకుటుంబ మాశ్రయతి సాపునర్భుర్భవతి
యాక్లీబం పతిమన్మత్తం వాభర్తారముత్సృజ్యా
స్యంపతింవిస్తతే మృతనాసా పునర్భుర్భవతి
(వసి. 27-19,20)

(భర్తనువిడచి యితరులతో తిరిగి మఱిల నాభర్త
కుటుంబమునే యాశ్రయించునది పునర్భువు. పతి క్లీబుడు,
పతితుడు, పిచ్చివాడు మృతుడునైనపు డన్యవి చేసికొనుచో
నామెయు పునర్భువే.)

భర్త సవుంసకుడు, పతితుడునైననుగూడ మఱొకని
వివాహ మాడరాదనుచో సంతానములేని యట్టివానిభార్య
యేమిచేయవలెనన ;

ప్రేతపత్నీ షణ్మాసాన్వత చాఙ్మయోరలవ
ణంభుంజానాధః శయీత
ఊర్ధ్వంషఙ్గో మాసేభ్యః స్నాత్వాశ్రాద్ధం
చవత్త్యై దత్వా విద్యాకర్మగురుయోని సంబంధాన్
నన్నిపాత్య పితృభాతృవా నియోగంకారయేత్

(వసి. 18-55, 56)

(భర్తపోయిన స్త్రీ యోరలవణ రహితమైన భోజనము
ను చేయుచు కటికినేలపై బరుండుచు నాఱునెలలుగడపి విద్య
చేతను వర్తన చేతను ఘనులైనవారిని రక్తబంధువులను సమీ
పించి వారి సమీపమున తండ్రిచేతగాని సోదరునిచేతగాని
నియోగము చేసికొనుటకు నియమింపబడవలెను.) 4

మఱొకని భార్యను తనయొద్ద నుంచుకొనినవాడు
కృచ్ఛాతికృచ్ఛ ప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొని యామెను
మఱల నాతని కొప్పగింపవలెనని కూడ వసిష్ఠుడు చెప్పు
చున్నాడు.

దిధిషూపతిః కృచ్ఛాతి కృచ్ఛోకృష్ణ త్వత
దత్వా పునర్నివిశేత్

(వసి. 20-10)

ఆపంస్తంబుడుకూడ పూర్వమితరుని వివాహము చేసి
కొనినదానిని పెండ్లాడరాదని చెప్పినట్లదివఱలో చూచి
యున్నాము.

రెండవపెండ్లి చేసికొనిన స్త్రీ చనిపోయినచో నెవరికిని
గూడ దశరాత్రాశౌచము లేదని స్మృతులు చెప్పటచేతనే
యామె యెంతభిష్టగ పరిగణింపబడినదో తెలియగలదు.

పరపూర్వాసుచస్త్రీ షుశ్ర్యహంచ్చర్దిష్యతే.

(లిఖిత. 15-16)

(పరపూర్వలగు స్త్రీలు చనిపోవుచో మూడునాళ్ల
తోనే శుద్ధి)

మను, గౌతమ, వసిష్ఠ, పరాశరా, వస్తంభాంగిరో,
యాజ్ఞవల్క్యది స్మృతులన్నియు స్త్రీకి పునర్వివాహమును
నిక్షేధించినవనియు, పతిపోయినపిమ్మట పూర్ణమయిన యం
ద్రియని గ్రహముతో నుండుటయే యామె శర్తవ్యమనియు
సంతానములేని వితంతువులుమాత్ర మొకసంతానము కల్గు
టకై మఱిదిని ఋతుకాలమున పొందవచ్చుననియు చూచి
యుంటిమి. నియోగము చేసికొనవచ్చునను ననుజ్ఞయేకాని
చేసికొనవలెనను నియమములేదని కూడ గుర్తింపవలెను. పై
నుదాహరింపబడిన కొన్ని వాక్యములలో ('అపత్యలిప్సః,' సం
తానమును కోరినట్టిస్త్రీ, మున్నగుపదములలో) నీయంశము
స్పష్టముగనే చెప్పబడియున్నది. భర్తనియోగము చేసికొనవల

దని స్పష్టముగ చెప్పియుండినచో నియోగముచేసికొననే కూడదు.

అవశ్యలోభాద్యాతుస్త్రీ భర్తారమతివర్తతే
సేహనిందామవాప్నోతి పరలోకాచ్ఛహీయతే.

(మను. 5-161)

(ఏ స్త్రీ సంతానమందలి లోభముచే భర్త నతిక్రమించునో యామె యిహలోకమున నిందను పొందును. పరమున పతిలోకమునుండి భవ్యయగును.)

భర్తృపక్షపు పెద్దలయనుమతితోనే నియోగము చేసికొనవలెనని పైన నుదాహరింపబడిన వాక్యములలో గలదు. వారు నియోగమువలదనినచో మానవలసినదేయని దీనివలననే తెలియుచున్నది. వారు చేసికొనవలసినదని చెప్పినను తనకిష్టములేనిచో వితంతువు నియోగము మానిపేయుట కెట్టి యాటంకము గన్పట్టదు.

‘స్వర్గంగచ్ఛత్యుత్తాపి యథాతేబ్రహ్మచారిణః’ అనుటచే పతివ్రతకు పిల్లలులేకున్నను స్వర్గప్రాప్తి కలదని యిది పరలోచూచియున్నాముగదా !

నియోగము భర్తజీవించియుండగా కూడ కావచ్చును. ఆతడు మండత్వాదులచే పుత్రోత్పాదనా సమర్థుడగుచో తానే భార్యచే నియోగము చేయింపవచ్చును.

జీవతశ్చక్షేతే,

(గౌ. ధ. నూ. 28-11)

మఱదితోనే కాని నియోగము పనికిరాదని కొందఱి
మతము.

నాదేవరాదిత్యేకే.

(గౌ. 28-7)

దేవరుడు తేనిచో నీ కిందివారు క్రమముగ నియోగ
మున కర్హులు: సపిండులు, సనోత్తులు, సమానర్హులు గలవారు
సమానవర్ణులు.

పిండగోత్ర సంబంధేభ్యోయోనిమాత్రాద్వా.

(గౌ. 28-6)

నియోగమువలన నొకపుత్రుని కనుటకే యధికార
మున్నట్లు పైనచూచియున్నాము.

మనువుకూడ నొకపుత్రునికంటె నెక్కుడుపుత్రులను
కనరాదని చెప్పుచు కొందఱి మతములో రెండవపుత్రుడు
కూడ గల్గువఱకు నియోగముండు ననుచున్నాడు.

ఏకముత్పాదయేత్పుత్రం ద్వితీయం సకథంచన.

(మను. 9-60)

ద్వితీయమేకే ప్రజనం మన్యంతే స్త్రీషుకద్విః

అనిర్వృతం నియోగార్థం పశ్యన్తోధర్మతస్తయోః.

(మను. 9-61)

నియోగము సంతానప్రాప్తికొఱకే యేర్పడిన సంస్థ
యగుటచే నందు కామమునకు తావులేదు. ఒకపుత్రుడు కల్గి

నపిమ్మట గూడ కలియుచుండు నియుక్త స్త్రీపురుషులకు కోడలిని గురుభార్యను పొందినదోషముతో నమానమయినదోషము గల్గుననియు వారు పతీతులగుదురురనియు చెప్పబడియున్నది.

‘నియుక్తాయావిధిం హిత్యావరే యాతాంతుకామతః
తావుభౌ పతీతౌన్యాతాం స్నుషాగ గురుతిల్పగా’

(మను 9-63)

యోగకాలము పూర్తియగుటతోడనే గురువువలెను కోడలివలెను వర్తింపవలెను. కాని కామభావములతో నుండరాదు.

‘విధవాయాం నియోగార్థే నిర్వృత్తేతు యథావిధి
గురువచ్చ స్నుషావచ్చ వర్తేయాతాం పరిన్వరం’

(మను 9-62)

ఇట్లు నియోగ విధానము నంగీకరించిన మనుస్మృతి వెనువెంటనే యీక్రింది విధముగ చెప్పుచున్నది

“అయంద్విజైర్హి విద్వద్భిః పశుధర్మో విగర్హితః
మనుష్యాణా మపిప్రోక్తో వేదేరాజ్యం ప్రళానతి
నమహీ మఖిలాంభుంజనాజర్హి ప్రవరఃపురా
వర్ణానాం నంకరం చక్రే కామోప హతచేతనః
తతఃప్రభృతి యోమోహత్ ప్రమీత పతికాంస్త్రియం
నియోజయత్య పత్యార్థంతం విగర్హన్తి సాధవః”

(మను 9-66, 67, 68)

(వేనుడు రాజ్యపాలనము చేయుచుండగా నీ నియోగము సామాన్య మానవులకుగూడ, వనగా రక్షైక్తక శృంగులుకానివారికి గూడ, చెప్పబడినదై తత్ఫలితముగ షనుధర్మముగ గర్హింపబడినది. ఏలన ; భూమండలము సంతిను చాలించుచుండిన యా రాజు కామబుద్ధికలవాడై నియోగము మూలమున వర్ణసంకరము చేసెను. అదిమొదలు నితంత్రువును సంతానముకొఱక జ్ఞానముచే నియోగము చేయువానిని నాధువులు నిందించుచున్నారు.)

ఎంతో ధార్మిక భావముతో నెన్నో నియమములతో నిండియు జయుముకలవారిచేతనే జరుపుటకు వీలయిన నియోగవిధానము వేనుని పాలనకాలమున తిగనివిధముగ నాచరింపబడినదై, వర్ణసంకరమునకు కారణమయినదనియు, నాటినుండియు నట్లజ్ఞానముచే చేయబడు నియోగము గర్హింపబడుచున్నదనియు వీనిలో నేదయిన నొకటి సక్రమముగ జరిగినను నదికూడ సహజముగ దుర్వినియోగము చేయబడిన నియోగములలోనే చేర్చబడు చున్నదనియు పైశ్లోకాల తాత్పర్యము.

కావుననే కాబోలు పరాశరస్మృతిలో కలియుగములో నియోగము చేయకూడదని చెప్పబడినది.

‘అశ్వాలంభం గవాలంభం సన్యాసం పలపైతృకం
దేవరాచ్ఛనుతోత్పత్తిః కలౌపంచ వివర్జయేత్’

(కలియుగములో అశ్వమేధము, గోమేధము, సన్న్యాసము, శ్రాద్ధములో మాంసముపెట్టుట, మఱదివలన సంతానముకనుట యను నైదును విడిచిపెట్టవలెను.)

స్త్రీకి పునర్వివాహము నిషిద్ధమగుటచేత భర్తాజ్ఞ ననుసరించి కామభావోపేతము కానట్టి మార్గముచేత నశించి పోవుచున్న భర్తృవంశమును నిలబెట్టుటలో దోషములేదను భావముతో నితర స్మృతికారులు నియోగము సంగీకరించి యున్నారు.

స్త్రీతికాలపు స్త్రీలు.

సప్తమాధ్యాయము.

కర్మకాండ

కర్మకాండలో స్త్రీ పురుషులకుగల భేదము ముఖ్యముగ నుపనయనముమీద నాధారపడియున్నది. ఉపనయనము వేదపఠనాధికార మిచ్చుచున్నది. అట్టి యుపనయనము స్త్రీకి లేనేరదు. కావున వేదమంత్రములతో చేయవలసిన యనేక కర్మలు చేయుటకు స్త్రీ కర్హతయే లేకపోవుచున్నది. కాని

‘పాణిగ్రహణాద్ధి సహత్వం నర్వకర్మసు,

(ఆ. ధ. 2-14-17)

(పాణిగ్రహణమువలన స్త్రీకి కర్మలలో పురుషునితో సహత్వము కలుగుచున్నది.) అని చెప్పటచేత పురుషుడే కర్మ చేసినను కానిని భార్యకూడ చేయుచున్నట్లే యర్థము. ఆమెకొన్ని కర్మలలో పాల్గొనవలసికూడ నుండును. అంతే కాదు, కొన్నిటిలో నామే వేదమంత్రములనుగూడ నుచ్చరింపవలసి యుండును. ఉపనయనములేని యామెకు వేదపఠనాధికారములేదు కాన తాత్కాలిక పఠనాధికారము గల్గుటకై పత్నీసన్నపానము క్రియ చేయబడును. శ్రౌతకర్మలలో

నచ్చటచ్చట నీవత్నినన్నహనము జరుగుటను “వేదకాలపు స్త్రీలు” అను గ్రంథమున చూచియున్నాము. ఈమంత్రములను జదువనవసరము లేనపుడు గూడ పత్ని పతితోపాటు కర్మనొనర్చుచున్నట్లే యెంచవలెను. అంతేకాక పుణ్యకర్మఫలము నామెయు భర్తతోపాటు పొందుచున్నది.

“తథాపుణ్య ఫలేషుచ”

(అ. ధ. 2-14=18)

(పాణిగ్రహణమువలన భార్యకు కర్మల యందువలెనే కర్మఫలములయందుగూడ సహత్వము గల్గుచున్నది.) పురుషునకు పనయనమగుటతోడనే యెట్లు కర్మాధికారము గల్గుచున్నదో యట్లే స్త్రీకిని వివాహమగుటతోడనే కర్మలో భర్త సహత్వము గల్గుచున్నది. పురుషుడు పనయనమునకు పూర్వము కర్మచేయుట కనర్హుడేకాని యాతడు పుట్టినదిమొదలు జాతకర్మాది సంస్కారములకు లోనుగావలసియున్నాడు. ఈకర్మలన్నియు స్త్రీ శిశువునకుగూడ జరుగవలసినవే. కాని యవి యన్నియు సమంత్రకముగ జరుగును.

“అమంత్రికా తుకార్యేయం స్త్రీణామావృదశేషతః
సంస్కారార్థం శరీరస్య యథాకాలం యథాక్రమం”

(మను 2-66)

(జాతకర్మాది కర్మకలాప మంతయు స్త్రీకి సకాలములో నక్రమముగ జరుగవలెను.)

“నాస్తిస్త్రీణాం క్రియామంత్రైః రితిధర్మో వ్యవస్థితః

(మను 9-18)

(స్త్రీలకు సమంత్రకమగు క్రియకూడదని ధర్మము)

ఈకర్మలయినపిమ్మట పురుషుల కుపనయనమును స్త్రీకి వివాహమునుసగును. వివాహమువైదికముగనే జరుగును.

“వైవాహికోవిధిస్త్రీణాం సంస్కారోవైదికస్సృజితః”

(స్త్రీలకువివాహ సంస్కారము వైదికము)

“తూష్టిమేతాః క్రియాఃస్త్రీణాం

వివాహాన్తు సమంత్రకః”

(యాజ్ఞ 1-13)

(ఈక్రియలుస్త్రీల కూరకనేచేయవలెను. వివాహము సమంత్రకము) పురుషుడు ఉపనయనమగుటతోడనే గురుకులము నకుబోయి యగ్ని కార్యముచేసికొనుచుండును. అట్లే వివాహ మయినస్త్రీ భర్తృసేవచేయుచు గృహకృత్యములను చేసికొనుచుండును.

“పతిసేవాగు రావాసోగృహార్థోఽగ్ని పరిక్రియా”

(మను —2-67)

(పతిసేవయే గురుకులవాసము. గృహకృత్యమే యగ్ని కార్యము.) స్త్రీ కుపనయనములేదు గావున సాధారణముగ నీమె యనుపనీతునివలె హోమాదులుచేయుట కనర్హురాలు.

“నస్త్రీజాహుయాత్ ”

“నానుపేతః ”

(అ.ధ-2-15-17,18)

(స్త్రీయుననువనీతుడును హోమము చేయరాదు)

కావుననే స్త్రీచేయవలసియున్న లాజహోమముగూడ వరుడే చేయుచు ‘జాహోతీయంనారీ’ (ఈస్త్రీహోమముచేయుచున్నది) అనిచెప్పును.

జాహోతీయం నారీతి.

(అ. గృ. సూ. 2-4-5)

భర్తవేయుబలులు గాక భార్య ప్రతిసాయంకాలము నను బలివేయవలెను. ఆమె మంత్రము లేకుండనే యట్లు వేయవలెను.

“సాయంత్యన్నస్య సిద్ధస్యవత్స్వమంత్రం బలింహరేత్
వైశ్వదేవంహి నామైతత్ప్రాయం ప్రాతర్విధీయతే.

(మను. 3-121)

(సాయంకాలము వండినయన్నమును పక్షిమంత్రరహితముగ బలివేయవలెను. ఇదియు వైశ్వదేవమే)

స్త్రీ గర్భిణియై యున్నప్పుడు ప్రత్యేకముగ కొన్నిసంస్కారములను పొందవలెను. ఇందు కొన్నిగర్భస్థశిశువు నుద్దేశించి చేయబడునవే. కొన్నిటియందు మంత్రాలనుగూడ ప్రతింపవలసియుండును.

“సీమంతోన్నయనం ప్రథమగర్భచతుర్థేమాసి”

(అ. గృ. సూ. 6-14)

(సీమంతోన్నయనమను సంస్కారము స్త్రీకి ప్రథమగర్భమందు నాల్గవమాసమున చేయవలెను.)

గర్భము స్ఫుటమగుటతోడనే పుంసవనమను సంస్కారముచేయవలెను. ఇది పుష్యమీ నక్షత్రమున చేయబడును.

“పుగ్నువనం వ్యక్తేగర్భతిష్యేణ”

అ. గృ. 6-14-9)

గర్భిణిపురుష శిశువును గనవలెనను కోరికతో నిది చేయబడును. సుఖప్రసవము గల్గుటకై “క్షీప్రగ్నువన” మను కర్మచేయబడును.

“యదిజరాయు నపతేదేవం

విహితాభిరేవాద్భిరుత్తరాభ్యామోక్షేత్”

(అ. గృ. సూ. 6-14, 15)

(మావివడనిచో “అనాప్రీతేనశరావేణ” అనుదానిచే తీసికొనబడిన యదకముచేత “ఐతుగర్భోఅక్షీతః” అనురెండుఋక్కులతో నామెను మార్జనచేయవలెను.)

పై కర్మలన్నిటిలోను గృహ్యనూత్రములు మంత్రవినియోగమును చేపూచున్నవి. జననమయినపిమ్మట జరుగు జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశన చౌలములు స్త్రీకి మంత్రరహితములగనే జరుగునని యిదివరలో చూచియున్నాము.

నామకరణములో స్త్రీకి బేసిసంఖ్యగల యక్షరముల పేరు నిడవలెను.

‘అయుజాక్షరంకుమార్యాః’

(అ. గృ. 6-15-11)

పుత్రుడు కల్గుచో తండ్రి ప్రవాసమునుండి వచ్చి “అం గాదంగాత్” అనునట్టియు “అశ్శాభవ” అనునట్టియు ఋక్కులచే వాని సభిమంతించి వాని శిరస్సుమూర్కొని, వానికుడి చెవిలో “అగ్ని రాయుష్మాన్” మున్నగుమంత్రములను చదువవలెను. స్త్రీ శిశువు గల్గుచో నివిదేవియు నుండవు. “సర్వ స్వాదాత్మనః” అను మంత్రముచే దాని సభిమంతింపవలెను. ఈ క్రింది సూత్రముల కిదేయర్థము.

“ప్రవాసా జేత్యపుత్రస్యోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం
మూర్ధన్యవఘ్రూణం దక్షిణేకర్ణ ఉత్తరాన్ మంత్రాన్

జపేత్

కుమారీము త్తరేణ ముజుషాభి మంత్రయ తే”

(అ. గృ. 6-15-12, 13)

ప్రేతకర్మశ్రాద్ధములను స్త్రీకు కూడ పురుషులకువలెనే చేయవలెను. అందేమియు భేదము చెప్పబడలేదు. సపిండికరణము తండ్రికి పితామహప్రపితా మహులతోను తల్లికి పితామహీప్రపితా మహులతోను చేయవలెను. పుత్రికా నుతుడిట్లు చేయరాదు.

‘మాతుస్సపిండికరణం పితామహ్యసహోదితః
యథోక్తేనైవకలేన పుత్రికాయానచేత్సుతః’

(కాత్య 16-21)

పుత్రికాపుత్రుడెట్లు చేయవలెనో ప్రథమాధ్యాయము ననే చూచియున్నాము. నవకులలో నొకతె పుత్రవంతురాలగునేని యందఱును పుత్రవంతురాండ్రే యైనట్లు పూర్వాధ్యాయమున జూచియుంటిమి. దానింబట్టి నవతిత్తులకుఁగూడ శ్రాద్ధాదికము చేయవలెనని తేలుచున్నది.

వివాహముకాని స్త్రీలకు నుపనయనము కాని వ్రుక్షులకువలెనే సిండదానములేదు.

“అనంస్కృతప్రమీతానాం త్యాగినాం కులయోషితాం
ఉచ్ఛిష్టభాగధేయం స్యాద్ధర్మేషువికిరశ్చయః”

(మను 3-245)

(ఉపనయన సంస్కారము జరుగకుండ చనిపోయినవారికిని, తల్లిదండ్రులు మున్నగువారిని వదిలివై చినవారికిని వివాహముకాకుండ పితృకులమున నుండగనే మరణించిన స్త్రీలకును దర్భలయందు చిహ్నబడిన యుచ్ఛిష్టమే భాగధేయము)

ఇచట ‘కులయోషితాం త్యాగినాం’, అనుదానికి ‘మంచి భార్యలను విడిచిపెట్టినవారికి, అని యర్థమని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. మఱికొందఱు ‘కులయోషితాం’, అనగా స్వకుల

మును వీడి మఱియొక కులమునకు వెళ్ళిపోయిన (చెడిపోయిన) స్త్రీలకు' అని చెప్పుచున్నారు.

చౌలమై మృతినొందిన స్త్రీకిని పురుషునకును గూడ నపిండు లుదకదాన మీయవలెను.

‘ఉదకదానం నపిండైః కృతజటస్య’
‘త స్త్రీణాంచ’

(గౌ. 14-34-35)

వివాహమయిన స్త్రీలకు భర్తృపక్షమువారే యుదకదానము చేయవలెనని కొందఱును పితృపక్షము వారుగూడ చేయవచ్చునని కొందఱును చెప్పుచున్నారు.

‘ఏకేఽప్రతానాం,

(గౌ. 14-34-36)

పురుషుల విషయమున నపిండశ్శము సావృపురుషమని యు స్త్రీలవిషయమున త్రిపురుషమనియు వసిష్ఠుడు చెప్పుచున్నాడు.

‘ప్రతానాంచ స్త్రీణాం త్రిపురుషం విజ్ఞాయతే’

(వసిష్ఠ 4-18)

(శార్దూభౌక్తృత్వమున కువనీతుడే యుద్ధాడైనను పితరుల నుద్దేశించి స్త్రీనిగూడ గూర్చుండబెట్టుట తేకపోలేదు.

“అమావాస్యాయాం బ్రాహ్మణం నముద్దిశ్యపితామహం
బ్రాహ్మణీం స్త్రీం నమభ్యర్ఘ్యముచ్యతే నర్వపాతకైః”

(ఉశనః. 105)

(అమావాస్యనాడు పితామహుని ద్వేషించి బ్రాహ్మణుని బ్రాహ్మణస్త్రీని సర్చనచేయుచో పాపములుపోవును.)

కుమారుడుగలుగవలెనని కోరుచున్న స్త్రీశ్శాశ్వములొ
మధ్యమపిండమును తినవచ్చునట.

‘(పతివ్రతాధర్మపత్నీ పితృపూజనశక్త్యై
మధ్యమంతతతఃపిండమద్యాత్సమ్యక్సతార్థినీ’

(మను 3-262)

(పతివ్రతయు, ధర్మపత్నియు, పితృపూజనశక్త్యై, సుతులను కోరునట్టియు స్త్రీమధ్యమ పిండమును తినవలెను)
అట్లుతినచోనామె

‘ఆయుష్మంతం సుతంసూతే యశోమేధా శమన్విశం
ధనవంతం ప్రజావంతం సాత్త్వికం ధార్మికంతథా’

(మను 3-263)

(ఆయుష్మంతుడు, యశోవంతుడు, మేధావంతుడు, ధనవంతుడు, సంతానవంతుడు, సాత్త్వికుడు, ధార్మికుడు నగు పుత్రుని కనఁగి.)

వితంతువు భర్తకు శ్రాద్ధాదికములను చేయించు గుండ
వలెను.

‘తంశుశ్రూషే తజీవంతం
నంస్థితం చనలంఘయేత్’

(మను 5-151)

(భర్త బ్రతికియుండగ నేవచేయవలెను. చనిపోయిన పిమ్మటగూడ నతీక్రమింపరాదు.)

వస్తాధ్యాయములో వివరింపబడిన ‘ప్రేతపత్నీ వణ్ణా సా’ మున్నగు వశిష్టసూత్రములో గూడ నీయంశము స్పష్టముగ నున్నది.

స్త్రీ వ్యయముగ శ్రాద్ధకర్మ చేయలేదు. ఏలన :
‘నస్త్రీజా హుయాత్’

(స్త్రీ హోమముచేయరాదు.) అను నియమాముగలదు. అంతేకాదు. భర్తృరహితయగు స్త్రీ కేకర్మ చేయుటకు నధికారములేదు. మనవు వితంతువులన గూర్చి “లుప్తధర్మ క్రియాహితాః” (వారులోపించిన ధర్మక్రియగలవారు.) అని చెప్పినట్లు పూర్వాధ్యాయములో చూచియుంటిమి. పాణిగ్రహణమువలన స్త్రీ భర్తతో కర్మచేయుట కర్హురాలగుచున్నది. అతడు చనిపోవుచో నామెకాకర్మ సహత్వముకూడ పోవుచున్నది. ఆమె స్వతంత్రముగ కర్మచేయరాదా ? యన

‘అన్వతంత్రా ధర్మే స్త్రీ’

(శా. 18-1)

(ధర్మము విషయమున స్త్రీ యన్వతంత్రురాలు) అని చెప్పబడినది.

పురుషుడయినను తానొక్కడే క్రతువును జేయరాదు. గృహస్థాశ్రమములో నున్నపుడే యనగా భార్యతో నున్నపుడే యాతడు యజ్ఞములను జేయుట కర్హుడనియు భార్యారహితు

డైనచో నాతడు యజ్ఞములను చేయుట కసర్దుడనియు గృహమునువీడి యరణ్యమునకు బోవలసినవాడేయనియు పంచమాధ్యాయమున జూచియుంటిమి. ఇట్లు కర్మలలో పాల్గొనవలసినది జ్యేష్ఠభార్యయేనా? యున్న భార్యలందఱును గూడనా? యననావిషయమై స్మృతులలో నభిప్రాయభేదము గలదు. వ్రథమభార్య ధర్మవ్రజా సంపన్నయై యుండగా పెండవ భార్యను జేసికొనుట కేవలము నింద్రియనుఖముకొఱకే యనియు నామె ధర్మకార్యముల కక్కరకురాదనియు పూర్వాధ్యాయమున చూచియుంటిమి. పరాశరస్మృతి యిట్లు చెప్పుచున్నది.

‘సవర్ణాను విధాధర్మే జ్యేష్ఠయాన వినేకరా’

(4-89)

(ధర్మములో భర్తతో నుండదగినది సవర్ణభార్యలలో జ్యేష్ఠయే.)

ఎంతమంది భార్యలున్న సంతమందితోను కలిసియే క్రతువులను జేయవలెనని కొన్ని స్మృతులలో గలదు.

‘నై కయాపి వినాకార్య మాధానం భార్యయాద్విజైః’

(కాత్యాయన 8-5)

(ద్విజుడొక భార్యను గూడ విడువకుండ యందఱు భార్యలతోను నాధానము చేయవలెను)

కర్మలో స్త్రీ కెంత ప్రాధాన్యమున్నదన నాధానము చేసినవాని జ్యేష్ఠభార్య భ్రష్టురాలగుచో నామెభర్త మరల నాధానము చేసికొనవలెను.

జ్యేష్ఠాచేదృహుభార్య స్యాతిచారేణగచ్ఛతి
పునరాధానమత్రైకకర్మచ్చన్తి నతుగోతమః

(కాత్యాయన. 20-4)

(బహుభార్యలుగలవాని ప్రథమభార్య చెవిపోవుచో నాతడు మఱల నాధానము చేయవలెనని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. చేయనక్కరలేదని గౌతముచు చెప్పుచున్నాడు.)

జ్యేష్ఠభార్యకు మిగిలినభార్యలకంటె కర్మాధిక్యమెచట నంగీకరింపబడినదనః తనకంటె ముందుగ జ్యేష్ఠభార్య చనిపోవుచో నాహితాగ్ని యామెను వైతానికాగ్నులచే దహనము చేయవలెను. జ్యేష్ఠభార్యయుండగా రెండవభార్య చనిపోవుచో నామెను వైతానికాగ్నులచే దహింపరాదు.

“దాహయిత్వాగ్నిభిర్భార్యాః సదృశీం పూర్వమూరిణీం
పాత్రైశ్చాగ్నిమాదభ్యాత్ కృతదారో విలంబితః
ద్వితీయాంచైవయః పత్నీందహేద్వైతాని కాగ్నిభిః
జీవన్త్యాం ప్రథమాయాంతు బ్రహ్మఘ్నీననమం హితత్ .

(కాత్యాయన. 20-5, 7)

(ముందు చనిపోయిన సవర్ణభార్య నగ్నులతోడను పాత్రలతోడను దహింపజేసి యాలసింపక మఱొకభార్యను

జేసికొనవలెను. ప్రథమభార్యజీవించియుండగా రెండవభార్య చనిపోవుచో నామెను వైతానికాగ్నులతో దహింపచేయుచో నది బ్రహ్మహత్యాతుల్యపాపమగును.)

భార్య చనిపోయినపుడామెతో పాత్రలను నగ్నులను దహింపజేయవలెనని చెప్పటచే శౌతకర్మప్రయోజనము చాల వఱకు పూర్వమారణియైన భార్యకే ముట్టుచున్నదని తెలియుచున్నది. ఆమెపోయినపిమ్మట పురుషుడిక నాహితాన్ని కానే కాదు. సాయంపాతరగ్నిహోత్రములను దర్శపూర్ణమాసేష్టులను చేయుట కాతని కధికారములేదు. ద్వితీయభార్యను గైకొనినను నాతని కధికారములేదు. ఆమెతో మఱల నాధానము చేయవలసినదే.

దీనినిబట్టి యజ్ఞఫలము నొందుటలో స్త్రీ పురుషుని కంటె తక్కువయర్హురాలు కాదని తెలియుచున్నది. ఒకభార్యను వివాహమాడిన పిమ్మట నామె మరణించినను మరొక భార్యను జేసికొనకుండ నామె ప్రతిమతో ధర్మకార్యములను జేయవచ్చునని కొలదిస్మృతులు చెప్పుచున్నవి. రాముడు సీతాప్రతిమతో క్రతువులు చేయలేదా?

“మృతాయామపిభార్యాయాం వైదికాగ్నిం నహిత్యజేత్
ఉపాధినాపితత్కర్మయావజ్జీవం నమావయేత్
రామోపి కృత్వా సావర్ణాంసీతాం పత్నీం యశస్వినీం
ఈజేయజ్ఞైర్బహువిధైస్సహ భాతృభిరావృతః

(కాత్య 20-9, 10)

శ్రౌత కార్యములలో నన్ని మథనమునకై పత్నులను నియోగింపవలెను.

“కార్యమగ్ని చ్యుతే రాభిః సాధ్వీభిర్మథనంపునః.

(కాత్య 8-6)

గృహస్థప్రవాసమునకేగి నపుడగ్నులను నిర్వహించు బాధ్యత గృహిణిపై గలదు. శ్రాద్ధములోవలెనే నిటగూడ నామె యితరులతో జేయింపవలసినదే కాని తానుజేయుటకు వీలులేదు. కానఋత్విక్కుకావలెను. గృహస్థేయాఋత్విక్కును నియమించి వెల్లును.

“నిక్షిప్యగ్నిం స్వదారేషుపరికల్ప్యర్విజంతథా
ప్రససేత్కార్యవాన్ విప్రోవృధైవనచిరం క్వచిత్
వత్స్యాచాప్యవియోగిన్యా శ్రూష్యగ్నిర్విసీతయా
సాభాగ్యవిత్రావైధవ్యకామ యాభర్తృభుక్తయా
యావాస్యాద్విరసూరాసామాజ్ఞా సంపాదినీచయా
దక్షాప్రియం వదాశుద్ధాతామత్ర వినియోజయేత్.

(కాత్య. 19-1, 3, 4)

(పనిగల్గి ప్రవాసముపోవు విప్రుడు అగ్నులను భార్య కొప్పగించి ఋత్విక్కు నేర్పటిచిపోవలెను. వ్యర్థముగా నెచ్చటను నిలువరాదు. వినయము గల్గినట్టియు, సాభాగ్య ధనములను నయిడవతనమును భర్తృ సహవాసమును గోరు నట్టియు స్త్రీ యెన్నడును వీడక యాయగ్నులను నేవించు

చుండవలెను. భార్యలలో నెవతె వీరులను గనునో యెవతె యాజ్ఞను నెరవేర్చునో సమర్థురాలో, ప్రియభాషిణియో, పరిశుద్ధురాలో యామెనీ పనిలో నేర్పఱువవలెను.)

ఇట్లు భర్తచేయుధర్మములలో పాల్గొని వానికి తోడ్పడుటకే కాని వేఱుగ నేకర్తచేయుటకు స్త్రీకి సధికారములేదు. ఆమె యట్లు తోడ్పడనిచో పురుషుడు మఱొక భార్యను చేసికొనవలెనని పూర్వాధ్యామున జూచియుంటిమి. పెద్ద యజ్ఞయాగాదులమాట నటుంచి సామాన్యముగ నుపవాసములు మున్నగువానినిగూడ భార్య వేఱుగజేయరాదు.

నాస్త్రీస్త్రీణాం పృథక్ యజ్ఞోనవ్రతం నావ్యుపోషితం

(మను. 5-155)

తుద కాచమనము గూడ స్త్రీలకు శారీరకశుద్ధి కొఱకు మాత్రముపయోగించును.

త్రిరాచామేదపః పూర్వం ద్విఃప్రమృజ్యాత్తతోముఖం
శారీరం శౌచమిచ్ఛన్ హి స్త్రీశూద్రస్తుసకృత్సకృత్

(మను. 5-89)

బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యలకాచమనోదకము క్రమముగ నాభికంఠతాలు గతముకావలెను. స్త్రీ శూద్రులకు స్పృష్ట మాత్రమయిన చాలును.

స్త్రీశూద్రం స్పృష్టాభిరేవ,

(వశిష్ట 8-34)

ఆశ్రమధర్మములలో గూడ స్త్రీపురుషులకు జాల భేదమున్నది.

స్త్రీకి బ్రహ్మచర్యాశ్రమము లేనట్లును పతిశుశ్రూషయే గురుకులవాసమయినట్లును జూచియున్నాము. వానప్రస్థాశ్రమముగూడ స్త్రీకి వికల్పమే యైనట్లు (వనప్రస్థుడు భార్యను గూడ తీసికొని యైనను పోవచ్చుననియు లేదా యింటియొద్ద కుమారుల సన్నిధిని విడిచిపోనైనను వచ్చుననియు) పంచమాధ్యాయములో జూచియున్నాము. సన్న్యాసాశ్రమము స్త్రీలకు లేదు. సన్న్యాసినియగు స్త్రీ పతితురా లగునని కలదు.

“జపస్తపస్తీర్థయాత్రావ్రజ్యామన్త్రోపాధనం ।

దేవతారాధనం చైవ స్త్రీ శూద్రపతితానిషత్”

(అత్రి 135)

(జపము, తపము, తీర్థయాత్ర, సన్న్యాసము, మన్త్రోపాసన, దేవతారాధనము అను నాఱును స్త్రీలకు శూద్రులకును పతితత్వమును కల్పించును.)

భర్తృసహిత కాకుండ జపతపస్తీర్థయాత్ర, దేవతారాధనలను గూడ జేయరాదను నీభావముపైన నీయబడిన “నాస్తి స్త్రీణాం పృథక్ యజ్ఞః” అనుదానిలోనే యున్నది.

స్త్రీలు ప్రాయశ్చిత్తరూపములగు చాంద్రాయణము మున్నగు వ్రతములను ప్రత్యేకముగ జేయవలసి యుండును. ఆవ్రతములనైనను వారు గృహమునకు బయటను బంధువరోక్షమునను జేయరాదు.

“బంధుమధ్యే వ్రతం తాసాంకృచ్ఛ చాంద్రాయణాదికం
గృహేషు సతతం తిష్ఠేచ్ఛ చిర్నియమమాచరేత్”

(పరాశర 9-18)

(స్త్రీలకు కృచ్ఛచాంద్రాయణాదికములగు వ్రతములు బంధుమధ్యమునే చేయతగినవి. వారు నిత్యము గృహమందే యుండి శౌచమును నియమమును పాటించవలెను.)

భార్యచేసిన పాపములకు భర్త ప్రాయశ్చిత్తము చేసి కొనుటగూడ గలదు. ఏలనః వారిరువురును నొకేశరీరముగదా!

“పతత్యర్థం శరీరస్య యన్యభార్యానురాం పిబేత్
పతితార్థశరీరస్య నిష్కృత్తిర్హి విధీయతే
గాయత్రీం జపమానస్తు కృచ్ఛంసాతం వనంచరేత్
గోమూత్రం గోమయక్షీరం దధినర్పిః కుశోదకం

(పరాశర. 10-26, 27)

(ఎవని భార్య సురాపానము చేయునో నాతనిభార్య పతితురాలగుచున్నది. కాన సర్థశరీరముగు భర్తకు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పబడినది. అతడు గాయత్రిని జపించుచు గోమూత్ర గోమయ గోక్షీర దధినర్పిస్సులను భుజించుచు కృచ్ఛసాంతపనము చేయవలెను.)

దీనింబట్టి భార్య పాపమును భర్త పంచుకొనునని తెలియుచున్నది. అంతియే కాదు. భార్యచేయు పాపములు భర్తకే యంటునను వచనముకూడ గలదు.

“అన్నా దే(భూణహా మార్జి పత్యై భార్యాపచారిణీ
 గురౌశిష్యస్తు యాజస్తేనోరా జనికిల్బిషం

(వసిష్ఠ. 19-44)

((భూణహత్య చేసినవాని పాపము వానికి తిండిపెట్టిన
 వాని కంటును. భార్యచేసిన పాపము భర్తకంటును. గురువు
 చేసిన పాపము శిష్యునకంటును. దొంగచేసిన పాపము రాజున
 కంటును.)

భార్యపై భర్తకు పూర్ణాధికారము గలదు. కాన
 నామె పాపములను జేయుటను భర్త యెఱిగియుండియు నేహే
 తువుచేతనైనను నామెను నివారింపకుండినచో నాపాపము
 తానే చేసినట్లగునని దీనివలన తెలియుచున్నది.

భర్తృపుణ్యములో భార్య పాల్గొనునని (తథా పుణ్య
 ఫలేషు) మన మిదివఱలో చూచియుంటిమి.

భర్తృపాపములో భార్య పాల్గొనునని మాత్ర మెచ్చ
 టను లేదు. కాని భార్య పుణ్యముచే భర్త పాపియైనను స్వర్గ
 మునకు జోవునని యిదివఱలో జూచియుంటిమి. భార్య పాప
 ములో భర్త పాల్గొనుననికూడ తెలిసి కొంటిమి. భార్య
 భర్త లిరువుఱు నొకే వ్యక్తి యనుటకీ కర్మఫలైక్యమే
 గొప్ప సాక్ష్యము.

స్తోత్రకాలపస్త్రీలు

అష్టమాధ్యాయము

ధనము.

కుమారులతోబాటు కుమార్తెలుగూడ తండ్రియాస్తిని పంచుకొనుట కేస్మృతియు నంగీకరించుటలేదుకాని కుమాళ్లు లేనిచో తండ్రియాస్తి కుమార్తెలకే సంక్రమించునని చాల స్మృతులును చెప్పుచున్నవి.

మనువిట్లు చెప్పుచున్నాడు :

ఊర్ధ్వంపితుశ్చమాతుశ్చ సమేత్యభ్రాతరస్సమం
భజేరన్వైతృకం రిక్థమనీశాస్తే హిజీవతోః

(మను 9-92)

(తలిదండ్రులు చనిపోయినపిమ్మట సోదరులందఱును గలసి పితృధనమును పంచుకొనవలెను. తలిదండ్రులు జీవించి యుండగ సోదరులు పంచుకొనుట కర్హులుగారు.)

ఊర్ధ్వంపితుః పుత్రారిక్థం భజేరన్.

(గౌ. 29-1)

(తండ్రియనంతరము పుత్రులు దాయమును పంచుకొన వలెను.)

విభజేరన్సుతాః పిత్రోరూర్ధ్వం రిక్తమృణాంసమం

(యాజ్ఞ. 2-114)

(తలిదండ్రుల యనంతరము పుత్రులు దాయమును
ఋణమును సమముగా పంచుకొనవలెను.)

పితర్యూర్ధ్వంగ తే పుత్రావిభజేరన్ధ సంక్రమాత్

(నారద. 13-2)

(తండ్రి చనిపోయిన వాడగుచుండగా పుత్రులు ధన
మును క్రమముగ పంచుకొనవలెను.)

కుమారులు లేనివాని పుత్రిక తన సంతతివలన తండ్రి
వంశమును నిలబెట్టునని వ్రథమాధ్యాయమున జూచియుం
టిమి. కాన నామెయే పుత్రస్థానము నాక్రమించుచున్నదని
చెప్పవచ్చును. అందువలననే యపుత్రకుని ధనమాతని కుమా
రైకు వెళ్లునని చెప్పబడినది.

యదైవాత్కాతథాపుత్రః పుత్రేణదుహితాసమా

తస్యాత్మనితిష్ఠన్త్యాంకథ మన్యోధనంహరేత్

(మను 9-130)

(పురుషుడుతానే పుత్రుడగుచున్నాడు. కుమార్తె పుత్రు
నితో సమానురాలా, కాన నామె యుండగా మరొకడెట్లు
ధనము హరించును?)

అనగా పర్యవసానములో నామె పుత్రునకే ధనము
వచ్చును.

దాహిత్రవచహరే దపుత్రస్యాఖిలంధనం

(మను 9-131)

(అపుత్రకుని ధనమును దాహిత్రుడే పొందును)

ప్రథమాధ్యాయములో తెలుపబడినట్లు భాతృదుహిత పుత్రికగా చేయబడినపిమ్మట తండ్రికి పుత్రుడుగల్గుచో నాపుత్రుడును నామెయు తండ్రి ధనమును సమముగనే పంచుకొందురు. కాని పుత్రికకు జ్యేష్ఠ్యాధిక్యము లేదు.

పుత్రికాయాం కృతాయాంతు యదిపుత్రోనుజాయతే
సమస్తత్రవిభాగస్స్యాత్ జ్యేష్ఠతానాస్తిహిస్త్రియాః

(మను 9-134)

అభాతృదుహితయొక్క పుత్రికాత్వమును కూర్చి ప్రథమాధ్యాయములో పూర్తిగ వివరింపబడియే యున్నది.

సోదరులు దాయము పంచుకొనునప్పటికి వారి యక్కచెల్లెండవరైన నవివాహితలుగ నుండుచో వారికిగూడ కొంత ధనము వచ్చును.

స్వేభ్యోం శేభ్యస్తుకన్యాభ్యః ప్రదద్యుర్భాతః పృథక్
స్వాత్స్వాదంశాచ్ఛతుర్భాగం పతితాన్స్వరదిత్సవః

(మను. 9-118)

(కన్యలకు సోదరులు తమతమ భాగములనుండి వేర్వేరుగా నాల్గవభాగము నీయవలెను. అట్లేయనిచో వారు పతితులగుదురు.)

పెండ్లికాని భగినుల కిట్లు ధనమియవలెనని చెప్పుటచే నీ ధనముతో వారికి పెండ్లిండ్లు చేయుట సోదరుల విధియని తెలుచున్నది. యాజ్ఞవల్క్యస్త్రోతి యీ యంశమును స్పష్టముగ చెప్పుచున్నది.

అసంస్కృతాన్తు సంస్కార్యాభ్రాతృభిః పూర్వసంస్కృతైః
భగిన్యశ్చనిజాదం శాద్దత్వాంశంతు తురీయకం

(యాజ్ఞ. 2-122)

(సంస్కృతులైన సోదరులు వివాహితలుగాని తోబుట్టువులకు తమ భాగములోని నాల్గవయంశము నిచ్చి వివాహము చేయవలెను.)

అవివాహితగనున్న సోదరికి జ్యేష్ఠ కనిష్ఠసోదరులు దక్క మిగిలిన సోదరులతో సమానభాగము నీయవలెనని నారదుడు తెల్పుచున్నాడు.

జ్యేష్ఠాయాం శోధికోజ్జేయః కనిష్ఠాయావరః స్మృతః
సమాం శభాజశ్చేషాస్సృరప్రతా భగినీతథా

(నారద. 18-18)

కన్యలకు మాతామహి ధనమునుండి కూడ కొంత యియవలెనని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

యస్తాసాంస్వర్దుహిత రస్తాసామపి యథార్హతః
మాతా మహ్యధనాత్కంచిత్ప్రదేయం ప్రీతిపూర్వకం

(మను. 9-198)

తల్లియొక్క ధనము నామె యనంతరము కుమార్తెలు
పంచుకొనవలెనని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

మాతుర్దు హితరశ్శేషమృణాత్

(యాజ్ఞ. 2-121)

(తల్లి ధనమును కుమార్తెలు తీసికొని యామెకు ఋణ
మున్నచో దానిని తీర్చివేయవలెను.)

మాతుస్తుయాతకం యత్యాత్కుమారీ భాగవవసః

(మను. 9-121)

(తల్లి ధనము కుమార్తెదే.)

నారదు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు:

మాతుర్దు హితరోఽభావేదుహిత్యాణాం తదన్వయః

(నారద. 13-2)

(తల్లియొక్క ధనమును కుమార్తెలు పొందుదురు.
కుమార్తెలు లేనిచో వారి వంశీయులు పొందుదురు.)

స్త్రీ దుహితృత్వములోనే కాక మాతృత్వములోగూడ
నొక్కప్పుడు దాయమును పొందుట కర్హురాలు కాగలదని
మనువు చెప్పుచున్నాడు. సంతతిలేని కుమారునిధనము తల్లికి
చెందును.

అనవత్యస్య పుత్రస్య మాతాదాయమవాప్నుయాత్

మాతర్య పిచవృత్తాయాం పితుర్మాతాహరేద్ధనం

(మను. 9-217)

(సంతానహీనుని బాధమును తల్లి పొందును. తల్లి తేనిచో నామె తండ్రి పొందును.)

కాని మనుస్మృతి స్థలాంతరమున సంతానరహితుని ధనము తండ్రికిని సోదరులకును పోవునని చెప్పటచే తల్లిదండ్రులు సోదరులుగల యనవత్యుని ధన మా మువ్వరకు కలసి వెళ్లుననియు వారిలో నెవరు తేకున్నను మిగిలినవారికి వెళ్లుననియు తెలియుచున్నది.

పితాహరేదపుత్రస్య రిక్త భాతర ఏవచ

(మను 9-185)

(అపుత్రకుని ధనమును తండ్రి, సోదరులు పొందుదురు.)

ఒక డనవత్యుడై మృత్యుచెందిన పిమ్మట వాని భార్య జీవించియుండుచో వాని ధనము భార్యకే చెందునని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి చెప్పుచున్నది. భార్యాపుత్రులు లేక కుమార్తెలే యుండుచో వారికే యాస్తి పోవును. వారును తేనిచో తల్లిదండ్రులకు సంక్రమించును.

పత్నీదుహితర శ్చైవ పితరాభాతరస్తథా
తత్పుత్రోగోత్రజో బంధుశ్శిష్యస్స బ్రహ్మచారిణః
ఏషామభావే పూర్వస్య ధనభాగుత్తరోత్తరః
సర్వాతస్సహ్య పుత్రస్య సర్వవర్ణేష్వయం విధిః

(యాజ్ఞ 2-184)

దాయభాగముగ వచ్చిన సొత్తుగాక యింకను ననేక విధములుగ స్త్రీకి ధనము వచ్చుటకు వీలున్నది. స్మృతికారుల చేత స్త్రీధనము మొత్త మూలువిధములుగ విభజింపబడినది.

అధ్యగ్న్యధ్యావాహనికం దత్తంచ ప్రీతికర్మణి
భాతృమాతృపితృప్రాప్తం షడ్విధం స్త్రీధనం స్మృతం

(మను 9-194)

(స్త్రీధన మాణువిధములు :—(1) వివాహకాలమున
నగ్నియెదుట పితృదూలచే కూతున కొనగబడిన ధనము.
(2) కుమార్తె యత్తింటి కేగునపు డామె కీయబడిన ధనము.
(3) భర్త సంతోషముతో భార్యకిచ్చిన సొమ్ము. (4) (5) (6)
సోదరుడు, తల్లి, తండ్రి యితరసమయములలో నిచ్చిన సొమ్ము

యాజ్ఞవల్క్యుడు గూడ నిట్లే చెప్పుచున్నాడు.

పితృమాతృ పతిభాతృ దత్తమధ్యగ్న్యపాగతం
అధివేదనికాద్యంచ స్త్రీధనం పరికీర్తితం

(యాజ్ఞ 2-141)

తండ్రి, సోదరుడు, పతి మున్నగువారు స్త్రీకి తరచుగ
నేదో కొంతసొమ్మును ముట్టచెప్పు చుండవలెను. అట్లు స్త్రీలు
గౌరవింపబడుచోట సంపత్తియు కల్యాణము నుండును.

పితృభిర్భ్రాతృభిశ్చైతాః పతిభిర్దేవరైస్తథా

పూజ్యాభూషయితవ్యాశ్చ బహుకల్యాణమీవుభిః

జామయోయాని గేహనిశవంత్య ప్రతిపూజితాః

తానికృత్యాహతానీవి వినశ్యంతి సమంతతః

తస్మాదేతాస్సదా పూజ్యాభూషణాచ్ఛాదనాశ్చనైః

భూతికామైర్నరైర్నిత్యం సత్కారేషూత్సవేషుచ

(మను 3-55, 58, 59)

(మిక్కిలి కల్యాణమును కోరునట్టి తండ్రి, సోదరుడు, భర్త, మఱది స్త్రీలను పూజించి వారి కలంకారాదికములనిచ్చుచుండవలెను. తోబుట్టువులు పూజింపబడనివారై యేయింటిని శపింతురో యాయిల్లు శక్తిచే కొట్టబడినదానివలె నశించును. కాన నైశ్వర్యమును కోరువారెల్లపుడును భూషణములతోను, వస్త్రములతోను, చక్కని భోజనములతోను శుభకార్యములలోను సుత్సవదినములలోను స్త్రీలను పూజింపవలెను.)

ఈవిధముగ వచ్చు నలంకారాదులన్నియు స్త్రీ ధనమగును. స్త్రీలకు భర్తాదులవలన వచ్చు కాన్కలనేకవిధములు గలవు. వివాహములో వరుడు కన్యాదాతకు శుల్కము నిచ్చుటకాక కన్యకే కొంతధనము నిచ్చుట కలదు. దానిని కన్యతలిదండ్రు లనుభవింపరు. అది పూర్తిగ కన్యకే చెందును.

యాసాంనాదదతే శుల్కంజ్ఞాతయో ననవిక్రయః
అర్హణం తత్కుమారీణా మాన్యశంస్యంచ కేవలం

(మను. 3-54)

వివాహమునకు పూర్వముగూడ తల్లి తండ్రి సోదరుడు ననువారు కన్యకు భూషణముల నిచ్చుట స్మృతులవలన తెలియుచున్నది. కన్య స్వయముగ వరుని కోరుకొని యాతని వివాహమాడిననే తప్ప యాసామ్మ శాశ్వతముగ నామెదేయగును.

అలంకారం నాదదీతఃత్వం కన్యాస్వయంవరా
మాతృకం భాతృదత్తం వాస్తేనాస్యాద్యదితం హరేత్

(మను. 9-92)

భార్యయుండగ భర్త పునర్వివాహము చేసికొనుచో
నాతని ద్వితీయ వివాహమునకగు వ్యయముతో నమమగు
ధనమును ప్రథమభార్య కీయవలెను. ఆమె కిదివలకే కొంత
స్త్రీధన మిచ్చుచో నిపుడు దానిని తగ్గించి యీయవలెను.

అధివిన్నః స్త్రీయైకద్యాదాధివేదనికం సమం

నదత్తం స్త్రీధనం యస్యైదత్వేత్వర్థం ప్రకల్పయేత్

(యాజ్ఞ. 1-146)

ఇవన్నియు స్త్రీకి ప్రత్యేకముగ చెందు ధనములే యై
యున్నవి.

స్త్రీ ధనమును ప్రత్యేకశ్రద్ధతో కాపాడుట రాజు
ధర్మము.

వశాపుత్రానుచైవం స్యాద్రక్షణం నిష్కులానుచ

పతివ్రతానుచ స్త్రీషు విధవాస్వాతురానుచ

(మను. 8-28)

(బిడ్డలు లేక భర్తవలన భరణము కొనుచున్నట్టియు
వంశహీనలైనట్టియు స్త్రీలయొక్కయు, పతివ్రతలయొక్కయు,
విధవల యొక్కయు, రోగిణుల యొక్కయు ధనమును బాలుర
ధనమువలె రాజు కాపాడవలెను.)

స్త్రీ ధనము నపహరించుట మహాపాపముగ చెప్పబడి
నది. స్త్రీల వస్తువులనుకూడ నితరులు వాడుకొనరాదు.

స్త్రీ ధనానితుయే మోహాదుపజీవన్తి బాంధవాః
నారీయానాని వస్త్రంవాతే పాపాయాన్త్యధోగతిం

(మను. 3-52)

(అజ్ఞానముచే స్త్రీ ధనము ననుభవించునట్టియు స్త్రీల
వాహనములను వస్త్రములను నుపయోగించు నట్టియు బంధు
వులు పావులు. వారధోగతికి పోదురు.)

కాని కొన్ని పరిస్థితులలో భార్యయొక్క ధనమును
భర్త వాడుకొనవచ్చును.

దుర్భితే ధర్మకార్యేచవ్యాధౌసం ప్రతిరోధనే
గృహీతం స్త్రీధనం భర్తానస్త్రియై దాతుమర్హతి

(యాజ్ఞ. 2-145)

(కఠవులోను, ధర్మకార్యములోను, వ్యాధిలోను, కష్టము
నుండి తప్పించుకొనుటలోను భర్త భార్య ధనమును తీసికొనుచో
నాత డాధనము నామెకు తిరిగి యీయనక్కరలేదు.)

భార్యాభర్త లిటువురు నొకే సంసారము నిర్వహించు
వారగుటచేతను నైహికాముష్మిక విషయములన్నిటిలోను నహ
త్వముగలవారగుటచేతను భర్తకు స్త్రీధనము వాడుకొనుటలో
నాశ్చర్యము లేదు. భార్య సమస్త విషయములలోను భర్త
కనువర్తనగ నుండవలెను గాన నామెకుగల పృథగ్ధనము నామె

మాత్రమే. అట్లే భర్త కెంతధనముపై నధికారమున్నను భార్యకు కూడ క్రియలో దానిపై నధికారము రాకతప్పదు. కాన సీసాత్తు భార్యది యీసాత్తు భర్తది యను విభాగమే సాధ్యముకాదు. కావుననే ఆవస్తంబు డీటు చెప్పుచున్నాడు.

జాయా పత్యోర్నవిభాగోదృశ్యతే

(అ. ధ. సూ. 2-14-16)

(భార్యాభర్తలకు విభాగము లేదు.)

కాన నిఱువురకును నామమాత్రముగ వేర్వేరుగ నున్న సాత్తుపైన నిర్వురకు నధికారము గలదనియే చెప్పవలెను. ఈయంశ మీక్రింది సూత్రములలో స్పష్టము చేయబడినది.

కుటుంబి నౌధనస్యేశాతే

(అ. ధ. సూ. 2-29-8)

(భార్యాభర్త లిఱువురును ధనమున కధికారులు)

వారికి ద్రవ్యవిషయములో సమానస్వామిత్వము పాణి గ్రహణము వలననే కల్గుచున్నది. పాణిగ్రహణమువలన దంపతులకు కర్మలో సహత్వము గల్గునట్లే.

ద్రవ్యపరిగ్రహేషుచైవం.

అ. ధ. సూ. 2-14-19)

ధనమును నిర్వహించుటలో గూడ సహత్వము వచ్చుచున్నదని యావస్తంబుడు చెప్పుచున్నాడు. భర్త ధనము నార్జించుటయు భార్య యా ధనమును నిర్వహించుటయు జరు

గుచో నది చక్కని నహత్వముగను. ద్రవ్యమును నిర్వహించుట
యను పనిని భర్త భార్య కిచ్చునదియే కాని యామె కందుపై
స్వతస్సిద్ధముగు నధికారములేని మాట వాస్తవమే.

అర్ధస్వ సంగ్రహేచైనాం వ్యయేచైవనియోజయేత్

(మను. 9-11)

(ధనమును రక్షించుటయందును వ్యయపఱచుటయం
దును స్త్రీని నియోగింపవలెను.)

ఈవిధముగ భర్తచే నధికారములో ప్రతిష్ఠింపబడిన
భార్య తన యధికారమును దుర్వినియోగము చేయరాదు.
భర్తాజ్ఞలేనిదే కుటుంబధనము నుండి యలంకారాదులను
చేయించుకొనరాదు.

ననిర్హారం స్త్రీయఃకుక్యః కుటుంబాద్భహుమధ్యగాత్
స్వకాదపి చవిత్రాద్ధి స్వస్యభర్తరనాజ్ఞయా

(మను. 9-199)

(సోదరులు మున్నగువా రనేకులుగల కుటుంబము
నుండి ధనమును సంగ్రహించి స్త్రీ లాభరణాదులను చేయించు
కొనరాదు. తమ భర్త సొత్తునుండి యైనను నాతని యాజ్ఞ
లేనిదే యలంకారాదులను చేయించుకొనరాదు.)

న్యాయములగు వ్యయములను జేయుట కామె కధికా
రము గలదు. భర్త గ్రామాంతరములో నున్నపుడు నైమిత్తిక
దానములను జేయుటకు గూడ నామె కధికారమున్నది.

నహిభర్తుర్విప్రవాసే నైమిత్తికే దానేస్తేయ
ముపదిశంతి

(అ. ధ. నూ. 2-14-20)

(భర్త ప్రవాసములో నుండగ నైమిత్తికదానము చేయుట దొంగతనము కానేరదు.)

పైన తెల్పబడిన దాయరూపస్త్రీ ధనరూపమైన ధనము కాక మాత్రీ యేనిధమగు ధనమును స్త్రీ యార్జించినను నాధనము భర్తజేయగును.

భార్యాపుత్రశ్చదాసశ్చత్రయ ఏవాధనాః స్మృతాః
యత్రేనమధిగచ్ఛంతి యస్యతేతస్య తద్ధనం

(మను. 8-416)

(భార్య, పుత్రుడు, దాసుడు—ఈ మువ్వురకు వేరుగ ధనముండదు. వారేధనము సంపాదించుటో యాధనము వారెవనికి చెందుదురో వానిదే.)

ఇదివఱలో దాంపత్యమును ప్రకరణమున ధర్మార్థ కామములలో భార్యా భర్త లొకే వ్యక్తివలె నుండవలెనను సంశయమును చూచి యుంటిమి. దాని సనుసరించియే పైన వివరింపబడిన ధనవిషయ కానుబంధము దంపతులకు గల్గుచున్నది. కాని ఋణవిషయములో నిట్టి సమాన బాధ్యత లేదు. భర్తృ మరణానంతర మాతని ధనమునెల్ల పొందుటకు నపుత్రయగు భార్య కధికారమున్నది కాని యాతడు చేసిన ఋణమునెల్ల తీర్పవలెనను విధి యామెకు లేదు.

నయోపిత్పతిపుత్రాభ్యాం నపుత్రేణ కృతంపితా
దద్యాద్వతే కుటుంబార్థాన్నపతిః స్త్రీకృతంతథా

(యాజ్ఞ 2-45)

(పతి, పుత్రుడు చేసిన కుటుంబార్థముకాని ఋణమును స్త్రీ తీర్చనక్కరలేదు. అట్లే పుత్రునిచేత చేయబడిన ఋణమును తండ్రియు భార్యచేత చేయబడిన ఋణమును భర్తయు తీర్చనక్కరలేదు.)

మూడు విధములగు ఋణములను తీర్చుటకే స్త్రీకి విధికలదు.

ప్రతివన్నం స్త్రీయాజేయం పత్యావాసహయశ్కృతం
స్వయంకృతం వాపియదృణం నాన్యం స్త్రీదాతుమర్హతి

(యాజ్ఞ 2-48)

(ఈ మూడు ఋణములను స్త్రీ తీర్చవలెను ; (1) భర్త చనిపోవుచునే ఋణమును తీర్చవలసినదని భార్య కాదేళింపగా భార్య యందులకు సమ్మతించునో యాఋణము (2) భర్తతో కలసి చేసిన ఋణము (3) స్వయముగచేసిన ఋణము. మఱి ఋణమును స్త్రీ తీర్చనక్కరలేదు.)

స్త్రీ చేసిన ఋణమును పతి తీర్చనక్కరలేదు. కాని యేకులములలో స్త్రీలు కూడ ధనసంపాదనముచేసి కుటుంబ యాత్రకు తోడ్పడుదురో యాకులములలో భార్యచేసిన ఋణమును భర్త తీర్చవలెనని యాజ్ఞవల్క్యుడు తెల్పుచున్నాడు.

గోపశౌండిక శైలూష రజకవ్యాధయోషితాం

ఋణందద్యా తృతిస్తాసాం యస్మాన్వృత్తిస్తదాశ్రయా

(యాజ్ఞ 2-47)

(గొల్ల, కలార, చాకలి, యెఱుకల కులములలోను నటకుల కులములోను స్త్రీ చేసిన ఋణమును భర్త తీర్చవలెను. ఏలన నందు వృత్తి స్త్రీల నాశ్రయించి యుండును.)

యాజ్ఞవల్క్యుని కాలమునాటి కీశులములలోని స్త్రీలు పనిచేసి ధనము సంపాదించెడివారని దీనివలన తెలియుచున్నది. వీరుకాక వివిధవర్ణములకు చెందిన స్త్రీలు ధనికుల యిండ్లలో పరిచారకు రాండ్రుగనుండి ధనమార్జించు చుండినట్లు స్మృతుల వలన తెలియుచున్నది. వారు తఱుచుగ 'స్త్రీయః' అను పదముచేతనే తెలువ బడుచున్నారు.

వస్త్రం వత్రమలంకారం కృతాన్నముదకం స్త్రీయః

యోగక్షేమం ప్రచారంచ నవిభాజ్యం ప్రచక్ష తే

(మను 9-219)

(వస్త్రములు, వాహనములు, అలంకారములు, పక్వముచేసిన తినుబండ పదార్థములు, బావిలోని నీరు, స్త్రీ సేవకు రాండ్రు, మంత్రి పురోహితుడు మున్నగువారు రాకపోకల దారులు—వీనిని పంచుకొనరాదు.)

ధార్మిక జీవనముగల కులములలో స్త్రీకి స్వతంత్ర జీవనములేదు.

పితారక్షతి కౌమారే భర్తారక్షతి యౌవనే
రక్షంతిస్థావిరే పుత్రాన స్త్రీస్వాతంత్ర్యమర్హతి.

(మను 9-3)

(స్త్రీని బాల్యములో తండ్రియు, యౌవనములో భర్తయు, వార్ధక్యములో పుత్రులును రక్షింపవలెను. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమున కర్హురాలుకాదు)

భర్త మరణించిన పిమ్మట స్త్రీకి పుత్రులతో బాటు భాగమువచ్చుటకు పైన చూచియున్నాము. అయినను నామె పుత్రుని యధీనముననే యుండవలెను. వ్యభిచారిణియగు స్త్రీకి భర్త యాస్తిలో భాగమురాదు.

తామరిక్థ్యా ముపేయాత్

(వసిష్ఠ 13-53)

దాయభాగము పొంద నర్హులుకాని స్త్రీ బాదులను వారి భార్యలను కూడ తక్కినవారు పోషింపవలెను. వారి పుత్రులు పెద్దవారగుచో పుత్రులే పోషింపవలెను. కాని యీ స్త్రీ బాదుల భార్య లపుత్రులై వ్యభిచారిణులగుచో వారిని మిగిలినవారు పోషింపనక్కరలేదు.

అపుత్రా మోషితశ్చైషాం భర్తవ్యా సాధువృత్తయః

నిర్వాప్యా వ్యభిచారిణ్యః ప్రతికూలాస్త ధైవచ

(యాజ్ఞ 2-140)

(అపుత్రులైన స్త్రీబ, పతిత, పంగూన్మత్త, జరడాంధా చికిత్స్యురోగార్తుల భార్యలు మంచివారగుచో వారిని పోషింప

వలెను. వ్యభిచారిణులుకాని ధిక్కరించువారుకాని యగుచో వారి నింటినుండి వెళ్లగొట్టవలెను.)

భర్తృ సంబంధమైన ధనమేమియు లేకపోయినను గూడ వితంతువును భర్తృపక్షమునారు పోషింపవలెను.

మృతేభర్తర్య పుత్రతాయాః పతిపక్షః ప్రభుఃస్త్రీయాః
వినియోగాత్మరక్షా సుభరణేచ స ఈశ్వరః

(నారద. 18-28)

(భర్తృపోయిన యపుత్రయగు స్త్రీకి నియోగమునందును, నాత్మరక్షయందును, భరణమునందును పతిపక్షము వారే గతి.)

అట్టి స్త్రీలు బ్రాహ్మణేతర కులమునకు చెందినవారగుచో వారిని రాజే పోషింపవలెనని నారదుడు చెప్పుచున్నాడు.

అన్యత్రబ్రాహ్మణే భ్యస్సన్యద్రాజా ధర్మపరాయణః
తత్తీన్రిభ్యోజీవసం దద్యాదేషదాయ విధిఃస్మృతః

(నారద. 18-52)

సమిష్టి కుటుంబములో నుండగానే యొకడపుత్రకుడై మరణించుచో వాని భార్యను వాని సోదరులే పోషింపవలెనని నారదుడు చెప్పుచున్నాడు.

భాత్యణామప్రజాః ప్రేయాత్కల్పిచ్చేత్ప్రవజేత్తువా
విభజేర్ధనంతస్య శేషస్తు స్త్రీధనం వినా
భరణం చాన్యకుర్వీర స్తీన్రిణామా జీవితక్షయాత్.

రక్షన్తిశయ్యాం భర్తుశ్చేదాచ్ఛిన్యరితరాను చ
యాతస్య దుహితాతస్యాః పితౄః శేభరణేమతః
ఆసంస్కారం భజేరంతాం పరతోబి భయాత్పతిః

(నారద. 13-25 26,27)

(సోదరులలో నొకడు కుమాల్లులేకుండ చనిపోవుచో
గాని సన్యాసియగుచో గాని వాని సోదరులాతని ధనమును
పంచుకొని యాతని భార్యయొక్క స్త్రీ ధనమును మాత్రము
వారు పంచుకొనరాదు—ఆతని భార్యలను చివటివఱకు
పోషింపవలెను. వారు వ్యభిచారిణులగుచో పోషింప నక్కర
లేదు. వానికి కుమార్తె యుండుచో నామెకు తండ్రి యాస్తి
లోనుండి యొక భాగమిచ్చి, వివాహము చేయవలెను. వివా
హమైనపిమ్మట నిక వారామెను భరింపనక్కరలేదు. భర్తయే
భరించును.)

పైన నీయబడిన యాజ్ఞవల్క్యది వాక్యములను
బట్టి విభక్తకుటుంబములో గూడ వితంతువునకు భర్త
యాస్తి వచ్చునని తేలుచున్నది. కాని నారదుని యభిప్రాయము
వేరైన ట్లీ శ్లోకములవలన తెలియుచున్నది.

మొత్తముపైన ధర్మశాస్త్రములలో నార్థికవిషయ
మున స్త్రీలు పురుషులకంటె విస్తారముగ వెనుబడి యున్నారని
చెప్పుటకు వీలులేదని పైన వివరింపబడిన యశములవలన
తెలియగలదు.

స్మృతి కాల పుస్త్రీలు

న వ మా ధ్యా య ము

గౌరవము, స్వాతంత్ర్యము.

దాంపత్యము, కర్మకాండ, ధనము మున్నగు వంశములలో స్త్రీలకెట్టి స్థానమును స్మృతు లంగీకరించుచున్నవో యిదివరలో చూచియుంటిమి. కాన వారి గౌరవ స్వాతంత్ర్యములు గూడ కొంతవఱకు మనకు వ్యక్తములైనవి. స్త్రీల గౌరవస్వాతంత్ర్య విషయములలో పూర్వాధ్యాయములలో పేర్కొనబడని యంశములను పేర్కొనబడినవానిలో ముఖ్యములగు వానిని నీయధ్యాయమున పరిశీలించెదము.

జీవితములోని వివిధసందర్భములలో వివిధపరిమాణములుగల గౌరవము స్త్రీల కంగీకరింపబడినట్లే వివిధవనవులలోనుండు స్త్రీలకుగూడ వివిధపరిమాణములుగల గౌరవ మంగీకరింపబడినవి. అనగా తల్లికొక విధమగు గౌరవమును, భార్యకొక విధమగు గౌరవమును, కూతునకొకవిధమగు గౌరవమును వితంతువునకొక విధమగు గౌరవమును ఇట్లే యొక్కొక స్థానములోనున్న స్త్రీకొకవిధమగు గౌరవమును నంగీకరింపబడినవి. అందందటికంటె మాతకు చూపబడిన గౌరవము సర్వాధికమై యుప్పుచున్నది.

తల్లి, తండ్రి, గురువునను మువ్వరపైనను భక్తిగల్గి
యండుట పరమధర్మము.

ఇమం లోకం మాతృభక్త్యా పితృభక్త్యా తుమధ్యమం
గురుశుశ్రూషయా త్వేవ బ్రహ్మలోకం సమశ్నుతే

(మను 2-233)

(ఈలోకమును మాతృభక్తిచేతను మధ్యమ లోకమును
పితృభక్తిచేతను బ్రహ్మలోకమును గురుశుశ్రూషచేతను పొంద
వచ్చును.)

తవ వశ్రయో లోకా స్తవ వశ్రయ ఆశ్రమాః

తవ వశ్రయో వేదా స్తవ వోక్తా శ్రుయో గ్నయః

(మను 2-230)

(తల్లి, తండ్రి, గురువునను వారలే మూడు లోకములు,
వారే మూడాశ్రమములు, వారే మూడు వేదములు, వారే
మూడగులు.)

ఈమువ్వరిలోను గూడ మాతయే హెచ్చుగ
పూజ్యురాలు.

ఉపాధ్యాయాన్ దశాచార్య ఆచార్యాణాం శతం పితా
సహస్రం తుపిత్యగ్మాతా గౌరవేణ తిరిచ్యతే

(మను 2-145)

(పదిమంది యుపాధ్యాయులకంటె నొక యాచార్యుడు
హెచ్చు గౌరవార్హుడు. నూరుమంది యాచార్యులకంటె

తండ్రి హెచ్చుగ పూజ్యుడు. తండ్రికంటె వేయిరెట్లు తల్లి యెక్కుడు పూజ్యురాలు.)

తల్లికిమించిన దైవములేదని యుశనస్స్మృతి చెప్పుచున్నది.

నా స్తిపితృనమందైవం (ఉశనః 1-35)

(తల్లితో సమానమైన దైవములేదు.)

అచార్యుడు, తండ్రి, తల్లియగువారలలో నాచార్యుడే హెచ్చుగ పూజ్యుడని కొన్ని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి.

అచార్యఃశ్రేష్ఠో గురుణాం (గౌ. 2-56)

కొందఱిమతములో తల్లియే యెక్కుడు పూజ్యురాలను నంశమునుగూడ గౌతము డంగీకరించుచున్నాడు.

మాతేత్యేకేమాతేత్యేకే (గౌ. 2-57)

అనగా నీలోకములో గౌరవింప తగినవారిలో తల్లియే ప్రథమురాలనియు నీయంశము నంగీకరింపనివారి మతములో గూడ తల్లి గౌరవములో ద్వితీయస్థానము నలంకరించుచున్నదనియు తేలుచున్నది. తలిదండ్రులిద్దరిలో తల్లియే యధికురాలని కూడ స్పష్టమైనది.

మాతయే శిశుజనమునకు హెచ్చు బాధవడునదియు, శిశుపోషణమునకుకూడ హెచ్చు కారకురాలగుటయు నిందులకు కారణమై యుండవచ్చును.

యథామాతరమా శ్రిత్యసర్వే జీవంతిజన్తవః

(వసిష్ట 8-16)

(తల్లి ననుసరించి సమస్త జంతువులు జీవించునట్లు)

అను నొక యువమానము వసిష్ఠస్మృతిలో వాడబడినది. తల్లి భరించునది కావునను భౌతిక దేహమున కామ కారకురాలగుచున్నది కావునను నామ భూదేవియొక్క రూపమని చెప్పబడినది. షటియు సహనభావములో గూడ మాత పృథివిని పోలుచున్నది.

మాతామూర్తి: పృథివ్యాస్తు

(మను 2-225)

(తల్లి పృథివియొక్క మూర్తి)

అట్టి జీవహేతువైన తల్లిని పోషింపవలసిన విధి వుత్తునిపై గలదు. మనుస్మృతి పదునొకండవ యధ్యాయమున నుపపాతకములను జెప్పుచు.

గురుమాతృ పితృత్యాగః

(మను 11-59)

అని గురుమాతృ పితృత్యాగమును గూడ నందుచేర్చినది. నూరు సంవత్సరములు సేవచేసినను తలిదండ్రుల ఋణము తీరదని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

యంమాతాపితౄణాం క్షాంతే శం నహేతే సంభవేన్మృణాం

సతస్యనిష్కృతి శ్చ క్యాకర్తుం వర్షశతైరపి

(మను 2-227)

అవసరమగుచో నిత్యకర్మలను వదలియైనను తలిదండ్రులను సేవింపవలెను. అంతేకాదు. వారి యనుజ్ఞలేనిదే ధర్మ కార్యములను జేయరాదు.

సతాభ్యామననుజ్ఞతో ధర్మమేవ సమాచరేత్

(ఉనశః. 1-36)

వర్జయిత్వాముక్తిఫలం నిత్యనైమిత్తికం తథా

(ఉపశనః. 1-37)

ఒక విశేషమేమనః తండ్రి పతితుడైనచో కుమారు డాతనివల్ల భక్తి చూపనక్కర లేదు. కాని తల్లి పతితురాలై నను కుమారు డామెవల్ల భక్తి చూపవలసినదే. తల్లి దోష ములను గూర్చి చింతించుటకై నను కుమారున కధికారములేదు.

పతితఃపితా పరిత్యాజ్యో మాతాతువుత్రేనపశితి

(వసిష్ఠ. 18-47)

(పతితుడైన తండ్రిని వదలివేయవలెను. తల్లి యన్ననో వుత్తునిదృష్టిలో నెప్పుడును పతితురాలు కాదు.)

తలితండ్రులవల్ల నిట్లు గౌరవము కన్పఱుపవలసిన విధి వుత్తునకే చెప్పబడినది కాని కుమార్తెకు కాదు. స్త్రీ కందఱి కంటెను భర్తయే యెక్కువవాడు.

పతిరేకః ప్రభుః స్త్రీణాం

(భర్త యొక్కడే స్త్రీకి ప్రభువు)

స్త్రీభిర్భర్తృవచః కార్యమేవధర్మః పరస్త్రీయాః

(స్త్రీకి భర్తృవచనమును పాటించుటకంటెను నెక్కుడు ధర్మము లేదు.)

మన్నగు సంశయములను దాంపత్యమును ప్రకరణమున చూచియే యుంటిమి.

పురుషునకు తల్లియే కాక మఱికొందరు స్త్రీలు గూడ శౌరవార్హులు గలరు.

మాతామాతా మహీగుర్వీతితృమాత్మవ్వ సాదయః
శ్వశూఃపితామహీ జ్యేష్ఠాజ్ఞతవ్యా గురపఃస్త్రియః
(ఉశనః 1-26)

(తల్లి, మాతామహి, గురుభార్య తల్లిదండ్రుల యక్కఱలెండు, అత్తగారు, నాయనమ్మ, అక్క—అను స్త్రీలు గురువులు)

గురుభార్య గురువువలెనే పూజ్యురాలు.

గురువశ్శ్రీపూజ్యాశ్చ సవర్ణాగురుయోపితః
అసవర్ణాస్తు సంపూజ్యః ప్రత్యుత్థానాభివాదనైః
(ఉశనః 2-27)

(సవర్ణులైన గురుభార్యలు గురువువలెనే పూజింపఁతగిన వారు. అసవర్ణులన్ననో యెదురేగుట నమస్కరించుట మున్నగువానిచే పూజింపఁతగిన వారు.)

గురువునకువలెనే గురుపత్నులకు గూడ పాదములను బట్టి నమస్కరింపవలెను. కాని యౌవనములో నున్న గురు వత్నియొక్క పాదములను తాకకుండ భూమిమీదనే యభివాదము చేయవలెను.

కామంతు గురువత్సినాం యువతీనాం యువాభువి
విధివద్వందనం కుర్యాదసావహమితి బ్రువన్.

(మను. 2-216)

నైష్ఠికబ్రహ్మచారి గురువుచనిపోయిన పిమ్మట గురుభా
ర్యకు శుశ్రూషచేయవలెను.

గురుదారేనపిండే వాగురు వద్వృత్తిమాచరేత్.

(మను. 2-247)

ఆడపడుచులకు గూడ గృహములో గొప్ప గౌరవ
మీయబడినది.

జామయోయా నిగేహాని శవంత్యవ్రతపూజితాః

తానికృత్యాహతానీవ వినశ్యంతి నమంతతః

(మను. 3-58)

(ఎవరి యక్కచెల్లెండు పూజింపబడని వారై శపింతు
రో వారిగృహములు దయ్యముచేత కొట్టబడినవివలె నశించును)

సౌభాగ్యవంతురాండ్రగు నింటి యాడపడుచులకును
గర్భిణులకును నతిథులకు కంటెనుగూడ ముందుగ భోజనము
పెట్టవలెను.

సువాసిసీః కుమారీశ్చరోగిణో గర్భిణీస్త్రీయః

అతిథిభ్యోగ్రవవై తాన్ భోజయేదవిచారయన్.

(మను. 3-114)

గర్భిణిరేవు నావను చాటునవుడామి యొద్దనేమియు
తీసికొనరాదని కూడ చెప్పబడినది.

గర్భిణీతు ద్విమాసాది స్తథా ప్రవ్రజితోమునిః
బ్రాహ్మణోలింగి నశ్చైవనదాప్య త్తారికంతరే.

(మను. 8-407)

గర్భిణికిట్టి పూజ్యత గలదనుట కిట్టి యుదాహరణము
లెన్నియొకలవు.

గర్భిణి కోరికలను మన్నింపవలెను.

దోహదస్యా ప్రదానేన గర్భోదోష మవాహ్నుయాత్
వైరూప్యం మరణంవాపి తస్మాత్కార్యం ప్రియంప్రియాః.

(యాజ్ఞ 2-79)

(గర్భిణి వాంఛను తీర్చనిచో గర్భము దోషమును,
వైరూప్యమును, మరణమును పొందును కాన నామె యభీష్టము
నెరవేర్పవలెను.)

గర్భిణి యేదైన తప్పుచేసినను నామెను మాటలతో
మందలింపవలసినదే కాని యంతకంటెను నామెను శిక్షింప
రాదు.

ఆపద్ధతో ధవావృద్ధోగర్భిణీ బాలవవవా
పరిభాషణమర్హంతి తచ్చశోద్ధ్యమితిస్థితిః

(మను. 9-283)

సాధారణ స్త్రీలకుగూడ దండనపురుషులకు కంటె
తక్కువగనే చెప్పబడినది.

స్త్రీబాలాన్మత్తవృద్ధానాం దరిద్రాణాంచ రోగిణాం
శిశూవిదలరజ్జా వైర్వి దద్యాన్నప్రతిర్దమం.

(మను. 91-23)

(స్త్రీలు, బాలురు, పిచ్చివారు, వృద్ధులు దరిదులు, రోగులు—వీరు తప్పచేయచో రాజు పేళ్లు, బద్దలు, త్రాళ్లు మున్నగువానితో కొట్టింపవలెను)

స్త్రీలయందతి కోపము చూపరాదని వరాశరుడు చెప్పుచున్నాడు.

స్త్రీబాల స్పృహగోవిషేష్వతికోపం వినర్జయేత్

(పరాశర. 9-61)

సాధారణముగ స్త్రీలందఱును పూజింపఁగినవారే.

భర్తృభాతృపితృ జాతిశ్వశూశ్వశురదేవరైః

బంధుభిశ్చస్త్రీయః పూజ్యాభూషణాచ్ఛాసనాశనైః

(యాజ్ఞ. 1-88)

(భర్తలు, భాతలు, తండ్రులు, జాతులు, మామలు, అత్తలు, మఱిదులు, బంధువులు గూడ స్త్రీలను భూషణములతోను, భోజనములతోను, వస్త్రములతోను పూజింపవలెను.)

స్త్రీలు దేవతలవలె పూజింపఁగినవారు. వారు పూజింపబడనిచోట దేవతలుగూడ సంతోషింపరు.

యత్రనార్యస్తుపూజ్యస్తే రమస్తే తత్రదేవతాః

యత్రైతాస్తుసపూజ్యస్తే సర్వాస్తత్రాఫలాఃక్రియాః

(మను. 3-56)

(స్త్రీలెచట పూజింపబడుచున్నారో దేవతలెచట క్రియింతురు. స్త్రీలెచట పూజింపబడరో యెచట జరుగుక్రియలన్నియు నిష్ఫలములే యగును.)

స్త్రీలను పలుకరించుటలో గూడ గౌరవమును గన్పఱు
వవలెను.

పరవత్నీతుయా స్త్రీస్యాదసంబంధాచయోనిశః
తాంబ్రూయాద్భవతి త్యేవం సుభగేభగినీతిచ

(మను. 2-129)

(రక్తబంధుత్వములేనట్టియు, పరునిభార్య యైనట్టియు
స్త్రీవి 'భవతి' పూజ్యరాలా—'సుభగే'—సాభాగ్యవంతు
రాలా 'భగినీ'—సోదరీ—యని సంబోధింపవలెను.)

మార్గమధ్యమున స్త్రీ యెదురగుచో పురుషుడు
ప్రక్కకు తప్పుకొని యామెకు దారి యొసగునట్టి గౌరవము
చేయవలెను.

పథాస్నాతకరాజభ్యః పథోపదానం

(గౌ. 6-24)

(స్త్రీకిని స్నాతకునకును రాజునకును మార్గము నీయ
వలెను.)

స్త్రీ కువనయనము లేకపోవుటచే నామెకు బ్రహ్మణ్య
స్థితి లేకపోవుటచే కాబోలు నామె బ్రాహ్మణవర్ణములో
జన్మించినను బ్రాహ్మణ పురుషునకు గల ప్రవిత్రత, ప్రాము
ఖ్యము నామె కంగీకరింపబడలేదు. బ్రాహ్మణుని చంపినచో
మహాపాతకము వచ్చుననియు నది పతనహేతువనియు చెప్ప
బడినది. కాని బ్రాహ్మణస్త్రీని చంపినచో నట్టిపాపము
రాదు. కాని ఋతుస్నాతను జంపుచో నట్టిపాపమే వచ్చును.

ఆత్రేయీం చస్త్రీయం

(అ. ధ. సూ. 1-24-9)

సామాన్య బ్రాహ్మణస్త్రీని చంపుచో క్షత్రియాదు
లను జంపునపుడు వచ్చు పాతకమే వచ్చును.

స్త్రీశూద్రః క్షత్రనధోనా స్తిక్యంచో పపాతకం

(మను. 11-66)

పురుషశిశువును గర్భమున ధరించుటకు తగిన స్థితిలో
నున్నది కావుననే యాత్రేయి యెక్కుడు నహంతవ్యురాలని
తోచుచున్నది. ఈయంశ మీఁకింది నూత్రమువలన స్ఫురించు
చున్నది.

గర్భంచతస్యావిజ్ఞాతం

(అ. ధ. 1-24-8)

(బ్రాహ్మణగర్భము స్త్రీ పున్న పుంసక భేదము స్పష్టము
కాకుండ చంపబడినను బ్రహ్మహత్యాదోషమే వచ్చును.)

ఆగర్భము పురుషుడగుట కవకాశమున్నది కావున
నా యవకాశము ననుసరించియే యాదోషమునకు ప్రాబ-
ల్యము వచ్చినది.

స్త్రీ పురుషుల కిట్టిభేదము చాలవిషయములలో సంగీక-
రింపబడినది. బ్రాహ్మణుని యుచ్ఛిష్టము దినవచ్చును గాని
స్త్రీ యొక్కయు ననువసీతుని యొక్కయు నుచ్ఛిష్టము
తినరాదు.

స్త్రీణామనుపేతస్యచోచ్ఛిష్టం వర్జయేత్

(అ. ధ. 2-5-7)

స్మృతులలో స్త్రీలకు గౌరవ మంగీకరింపబడినదే కాని స్వాతంత్ర్య మంగీకరింపబడలేదు. ఎట్టి స్త్రీయు గూడ స్వాతంత్ర్యము పొందరాదని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. బాల్యమున తండ్రి చెప్పుచేతలలోను, యశావనమున భర్త చెప్పుచేతలలోను, వార్ధకమున (భర్త మరణించినపుడు గాని వానప్రస్థుడైనపుడు గాని) కుమారుని చెప్పుచేతలలోను నుండవలెను.)

బాల్యేపితుర్వశేతిష్ఠేత్పాణి గ్రాహస్యయావనే
పుత్రాణాం భర్తరిప్రేతేనభజేత్ స్త్రీస్వతంత్రతాం

(మను. 3-148)

కాన గృహకృత్యములలో గూడ స్త్రీలు స్వతంత్రతై యేపనియు చేయరాదు.

బాలయా వాయవత్సావావృద్ధయావాపియోషితా
నస్వాతంత్ర్యేణకర్తవ్యం కించిత్కార్యం గృహేవ్యపి

(మను. 3-147)

(బాల కాని యువతి కాని వృద్ధ కాని గృహములో గూడ దేనిని స్వాతంత్ర్యముతో చేయరాదు.)

బాల్యమున తండ్రిని యశావనమున భర్తను వార్ధకమున ఘాత్రులను వదలి యుండుటకు స్త్రీ యెన్నడును కోరరాదు. వారితో విరహము పొందు స్త్రీ రెండు కులములను గర్హ్యములనుగ జేయును.

పితృభక్తానుతైర్వాపి నేచ్ఛేద్విరహమాత్మనః
ఏషాం హివిరహేణస్త్రీ గర్హ్యేకుర్యాదుభేకులే.

(మను. 3-149)

సత్కార్యములను జేయుటకు గూడ స్త్రీ భర్త యను
మతిని పొందవలెను.

అవృష్ట్యాచైవ భర్తారం యానారీకురుతేవ్రతం
నర్వం తద్రాక్షసాన్లచ్ఛేదిత్యేవం మనురబ్రవీత్

(పరాశర. 4-18)

(భర్త నడుగకుండ స్త్రీ వ్రతముచేయుచో నావ్రతము
రాక్షసులను జెందునని మనువు చెప్పినాడు.)

కావుననే గౌతముడు

అన్వతంత్రాధర్మే స్త్రీ.

(గౌ. 18-1)

(ధర్మవిషయములో స్త్రీ యన్వతంత్రురాలు) అని
చెప్పియున్నాడు.

వసిష్ఠు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

అన్వతంత్రా స్త్రీ పురుషవ్రధానా

(వసిష్ఠ. 5-1)

(స్త్రీ యన్వతంత్రురాలు. పురుషుడు వ్రధానుడుగా
గలది.)

భర్త యనుజ్ఞనిచ్చుటచే స్త్రీకి కొన్ని ముఖ్యములగు
ధర్మకార్యములను జేయుట కర్హత గల్గుచున్నది. కుమారుని
గానమిచ్చుటకు కాని దత్తత చేసికొనుటకు గాని స్వతస్సిద్ధ

ముగ స్త్రీ కధికారము లేదు. కాని భర్త యనుజ్ఞనిచ్చుచో నామె కాయధికారము గల్గును.

నస్త్రీపుత్రం దద్యాత్ప్రతిదృష్టియాద్వాస్య

త్రానుజ్ఞనాద్భర్తుః

(వసిష్ఠ. 15-5)

(భర్త యనుజ్ఞనిచ్చినచే కాని స్త్రీకి పుత్రుని దానము చేయుటకు గాని ప్రతిగ్రహణము చేయుటకు గాని యధికారము లేదు.)

మనుస్మృతి మున్నగు కొన్ని స్మృతులు తండ్రి కాని తల్లి కాని పుత్రుని దానము చేయవచ్చునని చెప్పుచున్నవే కాని యామె భర్తాజ్ఞను పొందుట మాట చెప్పుటలేదు.

మాతాపితావాదద్యాతాం యమద్భిః పుత్రమావది

సదృశం ప్రీతినంయుక్తం సజ్జేయోదత్తిమః స్మృతః

(మను. 9-168)

తాకిక వ్యవహారములలో కూడ స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము లేదు. భర్త యనుమతిలేకుండ స్త్రీ న్యాయస్థానములో సభియోగము కూడ తేరాదు. అట్టి యభియోగములను న్యాయాధికారి విచారించి తీర్పు చెప్పినను నాతీర్పు చెల్లదు.

స్త్రీనక్తఘం తరాగారబహశ్శత్రుకృతాం స్తథా

(యాజ్ఞ. 2-31)

సాధారణముగ భర్త భార్యతో నాలోచించియే గృహకృత్యములను నిర్ణయింపవలెను గాని కేవలము నామెను

నిర్లక్ష్యము చేయరాదను నంశము పూర్వాధ్యాయములలో చూచియున్నాము. పిల్లలకు పేర్లను పెట్టుట మున్నగు నంశములలో గూడ నామె యభిప్రాయమును తీసికొనవలెను.

దశమ్యాముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రస్య
నామదధాతి పితామాతేతి

(అ. గృ. 15-6-8)

(పదవనాడు స్నానమైన పిమ్మట తలిదండ్రులు పుత్రునకు పేరు పెట్టవలెను.)

భర్తచనిపోయి పుత్రులులేకుండినగాని ప్రాజ్ఞులుగాకుండిన కాని స్త్రీకి భర్తృవక్షమువారే ప్రభువులగుదురుగాని పితృవక్షమువారుకారు.

మృతేభర్తర్యపుత్రాయాః పతివక్షఃప్రభుఃస్త్రీయాః
వినియోగాత్మరక్షాను భరణేచసశ్వరః
పరిక్షేణేవతీకులే నిర్మానుష్యేనిరాశ్రయే
తత్సపిందేషువానత్స పితృవక్షఃప్రభుఃస్త్రీయాః

(నారద. 12-28, 29)

(భర్తపోయిన యపుత్రకు పతివక్షము వారే ప్రభువులు. నియోగము, ఆత్మరక్ష, పోషణయను విషయములలో వారే యామె కధికారులు. పతీకులమంతయు నశించి నిర్మానుష్యము నిరాశ్రయము నైనచో పతియొక్క సపిండులు గాని తండ్రీవక్షమువారు గాని ప్రభువులగుదురు.)

భర్త జీవించియున్నంత కాలము భార్య యాతని కన్ని విధముల ననువర్తనగ నుండవలెనను నంశమును దాంపత్య మను నధ్యాయమున చూచియున్నాము. బాల్యములో తండ్రివిషయమున నొక సందర్భములో కుమార్తె స్వాతంత్ర్య మును వహింపవచ్చునను నంశము 'వివాహ కాలము' 'వివాహ విధానము' అనునధ్యాయములలో చూచియుంటిమి. రజస్వల యైన మూడుమాసములలో గాని కొన్ని స్మృతుల ననుసరించి మూడుసంవత్సరములలో గాని తండ్రి కన్యను దానముచేయనిచో నామె న్వయముగ నెవరినై న వరించుకొనవచ్చునను నంశమును చూచియుంటిమి. అట్లే గాంధర్వవివాహములో నామెకు గల స్వాతంత్ర్యమును గూడ చూచియుంటిమి.

స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము లేకుండుట యన వారికి గౌరవ ములేకుండుట యని భావించుటకు వీలు లేదు. ఈలోకములో సందతికంటె నెక్కుడు పూజ్యురాలు, నిహ దైవతమునని చెప్పబడిన తిల్లియే కుమారుని వశముననుండ వలెనని స్మృతులు చెప్పబడెదనే యాయంశము స్పష్టమగు చున్నది. అనగా వారిక్షేమము నాలోచించియే వారికి స్వాతంత్ర్యము నిషేధింపబడినదని తేలుచున్నది.

స్వాతంత్ర్యా ద్విప్రణశ్యనికులే జాతాలపిస్త్రీయః
అస్వాతంత్ర్యమతస్తా సాంప్రజాపతిరకల్పయత్

(సత్కులమందు పుట్టిన స్త్రీలుకూడ స్వాతంత్ర్యము వలన నశింతురు. కాన బ్రహ్మ స్త్రీల కస్వాతంత్ర్యమును విధించెను.)

స్త్రీస్వాతంత్ర్యమును పొందకూడదను నిషేధధర్మమొత బలీయమో పురుషుడామెకు స్వాతంత్ర్యము నీయ కూడదను విధికూడ నంత బలీయమైనదిగనే యున్నది.

అన్వతంత్రాఃస్త్రీయః కార్యాః పురుషైర్దివానిశాం

(మను 9-2)

(పురుషులు రేబవలు స్త్రీల నన్వతంత్రులనుగ జేయ వలెను.)

అట్లు కాక స్త్రీలకు లొంగిపోవు పురుషులు మిక్కిలి గర్హింపబడినారు. పరాశరస్మృతి కలియుగములోని యధర్మా చరణమును వర్ణించుచు స్త్రీలకు పురుషులు లొంగిపోవుట యనుదానిని కూడ పేర్కొనినది,

జితాశ్చోర్జైశ్చరాజానః స్త్రీభిశ్చపురుషాఃకతా.

(పరాశర. 1-30)

(కలియుగములో రాజులు చోరుల చేతను పురుషులు స్త్రీల చేతను జయింప బడుదురు)

స్త్రీచేత జయింపబడిన వానితో భుజింప కూడదని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

మృవ్యంతిచోపపతిం స్త్రీజితానాంచసర్వశః

(మను 4-217)

(భాగ్య కుపవతి యుండటను సహించువారితోను, స్త్రీలచేత జయింపబడిన వారితోను నెన్నడును భుజింపరాదు.)

స్త్రీ గౌరవార్హులై యైనను నామె యెల్లప్పుడును పురుషుని యధీనముననే యుండవలెనని యీ విధముగ తేలుచున్నది. సంగ్రహముగ చెప్పవలెనన్నచో స్త్రీని పురుషుడు సగౌరవముగ కాపాడవలెనని చెప్పవలెను. పాశ్చాత్యదేశములలో 'షివరీ' యని చెప్పబడునది స్మృతులలో గలదని పైన నీయబడిన యుదాహరణములవలన వ్యక్తమగుచున్నది. దీని యవధి యీ క్రింది శ్లోకములో గలదు.

స్త్రీని ప్రాభ్యువషత్తైచఘ్నోర్ ధర్మేణనదుష్యతి,

(మను. 8-349)

(స్త్రీలను బ్రాహ్మణులను వివత్తునండి తప్పించునపు డెవరినైనను చంపినను దోషములేదు)

స్తోత్ర కాల పుస్త్రీలు

ద శ మా ధ్యా య ము

వృత్తి విద్య

స్త్రీల వృత్తి మనుస్మృతిలో సంగ్రహముగ నిట్లు చెప్పబడినది :

ప్రజశార్థం మహాభాగాః పూజార్హాగృహదీప్తయః

(మను. 9-26)

ఉత్పాదనమవత్యస్య జాతన్యపరిపాలనం

ప్రత్యహం లోకయాత్రయాః ప్రత్యక్షం స్త్రీవిబంధనం

(మను. 9-27)

(స్త్రీలు సంతానముకొఱ కున్నారు. సౌభాగ్యవంతు రాండు గృహమునకు దీవములవంటివారు. పూజార్హులు. సంతానము కనుటయు, పోషించుటయు వారి కృత్యములు. ప్రతిదినము భర్తయతిథి మున్నగువారి లోకయాత్రకు వారే కారణము)

స్త్రీకి సంతానము కనుట పెంచుట యంత ముఖ్యధర్మములు కావుననే సంతానములేని స్త్రీ యింట నన్నము తినరాదను నియమము మనుస్మృతిలో నున్నది.

అనపత్యాతు యానారీనాశ్చీయాత్తన్మహేషివై

స్త్రీకి పతిసేవయే గురుకులవాసము, గృహకృత్యములు చేసికొనుటయే యగ్నికార్యమునని యిదిపఱలో సూచియుంటిమి. ఆమెకుగల నైపుణ్యమును, బుద్ధిని వినియోగించి గృహమును భూలోక స్వర్గము చేయుటయే యామెవిధి. ఆమె నిత్యము కలకలలాడుచు గృహము నంతయు వ్రకాశవంతముగ చేయవలెను. అట్లు చేయునపుడే స్త్రీలకు పైన వాడబడిన ‘గృహదీప్తయః’ అను విశేషణము సార్థకమగును. చీకటి దుఃఖమునకు చిహ్నము. వెలుగు సుఖమునకు సంతోషమునకు చిహ్నము. కాన వెలుగుతెచ్చ దీపముతో పోల్పడిన స్త్రీ యింటికి సంతోషమును గూర్పవలెను. తాననంతృపురాలై రోజుకొనుచునుండుచో నితరులకు సంతోషమును గలుగజేయుటకు బదులు విచారమును గలుగజేయును. కాన నామె యెల్లపుడు సంతోషముతో నుండవలెను. మనుస్మృతి యాయంశమును స్పష్టముగ చెప్పుచున్నది.

సదావ్రహ్మప్రయా భావ్యం గృహకార్యేషు దక్షయా

(మను. 5-150)

(గృహిణి యెల్లపుడు సంతోషించునదిగ నుండవలెను. గృహకృత్యముల జేయుటలో సమర్థురాలై యుండవలెను.)

ఎంత యోగ్యురాలైనను పనిచేత కానిదగుచో నింటిలోనివారిని సుఖపెట్టలేదు. కాన పనులలో నేర్పును సంపా

దించుట కూడ స్త్రీకి విధియే. శిశువులను శుభముగ నుంచుటయు నెవరి కేమి కావలసినదియు కనిపెట్టి చూచుచుండుటయు నందఱకు భోజనములు పెట్టుటయు నింటిలోని వస్తువులను భద్రపఱచుటయు నామె కృష్యములు.

శౌచేధర్మేన్న పక్ష్యాశ్చ పారిణహ్యస్య జేషుణే

(మను. 9-11)

అతిథితులకును నింటిలోని యితరులకును పరిచారకులకును భోజనముపెట్టి తుదను గృహిణియు గృహస్థుడును భుజింపవలెను.

శేషం దమ్పతీ భుంజీయాతాం

(వసిష్ట. 10-6)

అవుడైనను గృహస్థునకు బిమ్మటనే గృహిణి భుజింపవలెను. భార్యభర్తలిరువురును గలసి భుజింపరాదు.

భార్యయాసహనాగ్ని యాదవీవ్యవవత్వం
భవతీతివాజననేయకే విజ్ఞాయతే

(వసిష్ట 10-31)

(భార్యతోకూడ భుజించుచో సంతతి వీర్యరహితమగును గాన నట్లు భుజింపరాదని వాజననేయసంహిత చెప్పుచున్నది.)

అతిథి మున్నగువారికి భోజనమును బెట్టుటలో గూడ వారి వారి హెచ్చుతగ్గుల నాలోచించి ముందువెనుకల వారిని భుజింపజేయవలెను.

తతో తీధిం పూజయే (చ్ఛేయాం సంశేయాం
సమాను పూర్వ్యణ.

అత్తమామలకు స్త్రీ విశేష గౌరవము చూపుచుండ
వలెను. వారు భర్తద్వారమున తనకు పూజ్యులగుచున్నారు.
కాన వారిని పూజించుచో భర్త కూడ పూజితు డగును.
భర్తకు నిరాదరణము చూపి వారిని పూజించుట ధర్మము
కానేరదు.

కుర్యాచ్ఛ్వుశురయోః పాదవందనం భర్తృతత్పరా.

(యాజ్ఞవల్క్య, 1-34)

(భర్తయందు పూర్ణభక్తికలదై యత్తమామలకు పా
దాభివందనము చేయవలెను.)

గృహము నీవిధముగ చక్కబెట్టుకొనవలసిన గృహిణికి
చేత కొంత ధన ముండుట యగత్యము. కాన గృహస్థు డీమెను

(అర్థస్య సంగ్రహే చైనాం వ్యయే చైవనియోజయేత్)

(మను. 9-11)

ధనము దాచుటయందును వ్యయము చేయుటయం
దును నియోగింపవలెను.

ధనమును వ్యర్థముగ పాడుచేయక సక్రమముగ విధ
మున వ్యయము చేయుట స్త్రీకి ధర్మము.

వ్యయే చాముక్త హస్తయా

(మను. 5-150)

(స్త్రీకి వ్యయమందు చేయి వదలుగా నుండరాదు)

భర్త ప్రవాసమున కేగునపుడు తిరిగినచువలకు గృహ నిర్వహణమునకు వలయు ధనమును భార్య కిచ్చి యేగవలెనని పూర్వాధ్యాయమున చూచియుంటిమి. భర్త యట్లు ధనము నిచ్చి పోనిచో గృహిణి నింద్యములు కాని నూలు వడకుట మున్నగు శిల్పములతో ధనసంపాదనము చేసికొనవలెను.

ప్రోషితేశ్వ విధాన్యైవ జీవేచ్ఛిత్సైర గర్హితైః

(మను. 9-75)

భర్త ప్రవాసమున కేగినపుడే కాక యాత డింట నున్న పుడు కూడ ధనార్జనమున కర్హులగు స్త్రీలు (గొల్ల మున్నగు జాతులవారు) కొండలు గలరని 'ధన' మను నధ్యాయమున చూచియుంటిమి. రాజాస్థానములు మున్నగుచోట్ల స్త్రీ సేవకు రాం ద్రుండుట కాననగుచున్నది. వారు తమ యధికారికి వినరుట, నీరిచ్చుట, ధూపము, వేయుట మున్నగు పనులు చేయుచుండెడివారు. రాజున కీ పనులను చేయు స్త్రీలు రాజు నకు ద్రోహము చేయకుండునట్లు పరీక్షింపవలెనని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

పరీక్షితాః స్త్రీ యశ్చైవనం వ్యజనోదక ధూపనైః

(మను. 7-219)

స్త్రీలయం దిట్టి యవిశ్వాసము మనుస్మృతిలో చాల చోట్ల కాననగుచున్నది. కావుననే వారు బాహ్యప్రపంచములో చాల పనుల కనర్హులని కూడ తేలుచున్నది.

స్త్రీ మేచ్ఛవ్యాధితవ్యం గాన్మంత్రకాతేవ సారయేత్
భిందంత్యవమతామంత్రం తైర్యగ్యోనాస్త నైవచ
స్త్రీ యశ్చైవ విశేషేణ తస్మాత్తతాదృతో భవేత్.

(మను. 7-149, 150)

(రాజితరులతో రాజకీయముల నాలోచించునపుడు
స్త్రీలను, మేచ్ఛలను, కోగులను, వికలాంగులను బయటకు
సారద్రోలవలెను. ఏలన : పీరవమానితులై యా యాలోచ
నలు బయట పెట్టెదరు. ముఖ్యముగ స్త్రీలను, తిర్యగ్యోనులను
బయటకు పంపివేయుటలో శ్రద్ధ బూనవలెను.)

స్త్రీలకిట్టి నైతిక స్థైర్యము లేకపోవుటచేతనే వారు
న్యాయస్థానములలో సాక్షులుగ నుండుటకుగూడ నర్హులుగారు.

ఏకోలుబధన్తు సాక్షీన్యాదృహవ్యశ్శుచ్యో పినస్త్రీయః
స్త్రీబుద్ధే రస్థిరత్వాత్తుదో మైశ్చాన్యేపియేవృతాః

(మను. 8-77)

(శుద్ధవర్తనముగల యనేక స్త్రీలకంటె లుబ్ధుడైన
యొకపురుషుడైనను సాక్షిగనుండుట కెక్కుడుగ నర్హుడు.
స్త్రీలబుద్ధి యస్థిరమైనదగుటచే వారును దోషయుక్తులగు పురు
షులును సాక్ష్యమున కనర్హులు)

స్త్రీ లన్యత స్వరూపిణులని కూడ చెప్పబడినది.

స్త్రీయోన్యతమితిస్థితిః

(మను. 9-17)

ద్రోహభావంకుచర్యాం చస్త్రీభ్యో మనురకల్పయత్

(మను: 9-17)

(ద్రోహభావమును, చెడ్డపనులను మనువు స్త్రీలకొఱకు కల్పించెను.)

కాని స్త్రీల విషయములో మాత్రము స్త్రీలే సాక్షులుగ నుండవలెను.

స్త్రీణాం సాక్షిణఃస్త్రీయః

(యాజ్ఞ 2-30)

స్త్రీలు గృహమును కనిపెట్టుకొని యుండవలసిన వారగుటచే వారిని న్యాయస్థానములకు తిప్పుటవలన నష్టముండునను నూహ కూడ వారు సాక్షులుగ నుండుటకు తగరని చెప్పుట కొక కారణమై యుండవచ్చును. స్త్రీల యభియోగములను న్యాయాధికారి త్వరలో పరిష్కరింప వలెననుటకు కూడ నిదియే కారణము కావచ్చును.

ధేన్వనడుత్ స్త్రీ ప్రజనన సయుక్తేన

(శౌ. 13-29)

(ఆవులు, ఎద్దులు, స్త్రీలు, పిల్లలు—వీరితో కూడిన యభియోగములను త్వరలో పరిష్కరింపవలెను.)

బాహ్యప్రపంచముతో కొంచెము సంబంధ మున్నను మొత్తముమీద స్త్రీకి గృహమే ముఖ్యస్థానమనుట స్పష్టము. బాహ్యప్రపంచములోని కెన్నడును రాక కేవలము గృహము

లోపలనే యుండు స్త్రీలు కొందఱుండిరి. అట్టివారు ముఖ్యముగ ధనికులై యుందురు. అంతఃపురముల ప్రశంసస్మృతులలో కొన్నిచోట్ల వచ్చును.

అంతఃపురప్రచారం చ

(మను. 7-153)

(రాజు చారులవలన సంతఃపురములోని యంశములను గూడ తెలిసికొనవలెను.)

పైన వివరింపబడినట్లు స్త్రీలు గృహముకొఱకే వుట్టి యుండుటచేతను బాహ్య ప్రపంచములో పనిచేయుటకు వార నర్హులు కావునను సమస్త విషయములలోను వారు భర్తనను సరింపవలసినవారే యగుటచేతను వారికి విద్య యక్కరలేదనియే స్మృతికారు లభిప్రాయపడిరి. బాలునకు వేదము చదువుటయను విధియుండగా బాలిక కట్టివిధి లేకపోవుటయే కాక యామెకు భర్తృశుశ్రూషయే గురుకుల వాసము గృహ కృత్యమే యగ్ని కార్యమునని చెప్పబడినట్లు చూచియున్నాము. వారికి నక్రమమైన విద్య లేదేకాని విజ్ఞానము లేకపోలేదు. పారంపర్యముగ వచ్చుచుండు ననేకాచారములును ధర్మములును, పురుషులెఱుగని వానిని కూడ, స్త్రీ లెఱుగుదురని యావస్తంబుడు చెప్పుచున్నాడు. ఆతడు ధర్మములను చెప్పి చెప్పి తుదకా ధర్మశాస్త్రము పూర్ణముకాదనియు స్త్రీల యందును శూద్రుల యందును కొంత విద్య యున్నదనియు నుడివినాడు.

సానిష్ఠా విద్యాస్త్రీ ఘశూద్రేషుచ

(అ. ధ. సూ. 2-29-11)

ఆవిద్య యాధర్వణ వేదముయొక్క శేషమని చెప్పుదురట.

ఆధర్వణస్య వేదస్య శేషఇత్యుపదిశంతి

(అ. ధ. సూ. 2-29-11)

కావున

(స్త్రీభ్యస్సర్వవర్ణేభ్యశ్చ ధర్మశేషాన్ ప్రతీయా

దిత్యేక ఇత్యేవే

(అ. ధ. సూ. 2-29-15)

సమస్తవర్ణ స్త్రీలనుండియు మిగిలిన ధర్మములను తెలిసికొనవలెనని కొందఱు చెప్పుచున్నారు.

కొన్ని కర్మలను కూడ స్త్రీలనుండి తెలిసికొనవలెను. అపస్తంబుడు గృహసూత్రములో వివాహ సంస్కారమును వర్ణించుచు తాను చెప్పదానినే కాక స్త్రీలుచెప్పు మఱికొన్నిటిని గూడ చేయవలెనని యాదేశించుచున్నాడు.

ఆవృతశ్చాస్త్రీభ్యః ప్రతీయేరన్

(అ. గృ. సూ. 1-2-15)

(వివాహసంబంధములైన కర్మలను స్త్రీలనుండి తెలిసికొని చేయవలెను.)

ఇచట 'కర్మ'లనగా గృహసూత్రములో చెప్పబడని యంకురారోషణము మున్నగు సమంత్రక కర్మలును, నాకబలి

మున్నగు నమంత్రక కర్మలును నని వ్యాఖ్యాతలు చెప్పుచున్నారు.

భార్య మున్నగువారు మరణించునపుడు చేయవలసిన కర్మకలాపమును వివరించుచు నాపస్తంబు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

తత్ప్రత్యయముదక ముత్పిచ్యాప్రతీక్షాగ్రామ
మేత్యయత్ స్త్రీయ ఆహు స్తత్కుర్యన్తి

(అ. ధ. 2-15-19)

(ఈ యుదకము తమకే విడువబడినదని నమ్మకము గల్గు విధమున నుదకదానము చేసి వెనుకకు చూడకుండ గ్రామములోనికి వచ్చి స్త్రీ లేదిచెప్పిన దానిని చేయవలెను.)

ప్రస్తుత మలభ్యములై యున్న శ్రుతిస్మృతులలోని ధర్మములను కొన్నిటిని స్త్రీసంఘ ముపదేశింపగలదని యీ విధముగ తేలుచున్నది. ఇంతేకాక శ్రుతిస్మృతులలో స్త్రీల కొఱకై చెప్పబడిన ధర్మములనైనను వా రెఱిగియుండవలెను. కాన పురుషులవలె కాకపోయినను స్త్రీలేదో యొక విధమున విద్య నార్జించుచుండెడివారని చెప్పవలసి యున్నది.

స్మృతులలో స్త్రీల కళాశిల్పవిషయిక ప్రవేశ మొకింత గోచరించుచున్నది. సృత్యగానములలో స్త్రీలకు ప్రవేశముండెననియు వారిలో కొంద టి సృత్యగానములను పురుషులతో గలసి చేసెడివారనియు నూహించుటకు మనుస్మృతిలోని

రజస్వలతో స్మృత్యగానములను సలుపరాదను నిషేధమే
యాధారముగ నున్నది.

నన్మత్యేదధవాగాయయేత్ (మను. 3-64)

స్త్రీల ప్రకృతివట్ల స్మృతికారులకు గల యభిప్రాయ
ముల ననుసరించియే స్త్రీల వృత్తులను వారు నిర్ణయించినట్లు
కన్పట్టును.

శయ్యాసన మలంకారం కామంకోధమనార్జవం

(మను. 9-17)

(శయ్య, ఆసనము, అలంకారము, కామము, కోధము,
వక్రవర్తనము.)

ఇవి స్త్రీలకుగల కొన్ని ముఖ్యలక్షణములుగ చెప్పబడి
నవి. కావుననే వారికి లోకములోని యున్నతకార్యములతో
నేమియు సంబంధము కల్పింపబడక గృహనిర్వహణధర్మమే
విధింపబడినది. అదియైనను పురుషుని యాధిపత్యమునకు
లోనయియే యున్నది.

స్త్రీ తి కాల పు స్త్రీ లు

ఏ కా ద శా ధ్యా య ము

వివిధ విషయములు

వ్యభి చా ర ము.

వ్యభిచరింపకుండుట కంటెను నుత్కృష్టమగు ధర్మము
స్త్రీ పురుషులకు లేదు.

అన్యోన్యస్యావ్యభిచారో భవే దామరణాంతికః

ఏషధర్మస్యమానేన జ్ఞేయః స్త్రీపుంసయోః పరః

(మను 9-101)

(భార్యాభర్తలు జీవితకాలములో నొకరినుండి యొకరు
వ్యభిచరింపరాదు. మొత్తముమీద స్త్రీ పురుషుల కింతకం
టెను గొప్ప ధర్మములేదు.)

అత్యంతము వ్యభిచరించు నగర్భిణియగు స్త్రీని తాము
కట్టి నీటిలో దింపవలెనని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి చెప్పుచున్నది.

విప్రదుష్టాంస్త్రీయం భూణపురుషఘ్నీమగర్భిణీం

సేతుభేదకరీం చాపుశిలాం బధ్యాప్రవేశయేత్

(యాజ్ఞ 2-276)

గురుభార్యను పొందిన పురుషునకు గూడ మరణమే
ప్రాయశ్చిత్తము.

నూర్క్మీం జ్వలంతీం వాల్మీష్యేస్మృత్యునాస విశుద్ధ్యతి

(మను 11-89)

(గురు భార్యను పొందినవాడు కాలుచున్న స్తంభము నాలింగనము చేసికొనవలెను. వాడు మరణమువలన శుద్ధుడగును.)

బంధుత్వము దగ్గఱయిన కొలదియు వ్యభిచారమునకు దోషమెక్కువగ చెప్పబడినది.

రేతస్యేకః స్వయోనీషు కుమారీష్వంతరాసుచ
సఖ్యఃపుత్రస్యచస్త్రీషు గుతుతల్ప సమంవిదుః

(మను 11-58)

(సోదరి, చండాలి, మిత్రునిభార్య, కోడలు—వీరితో వ్యభిచరించుట గురువత్ని గమనతుల్యము.)

నీచపు పురుషుని పొందుట స్త్రీ కత్యంతము వతన హేతువు.

నీచాభిగమనం గర్భపాతనం భర్తృహింసనం
విశేషవతనీయాని స్త్రీణామేతాన్యపిద్రువం

(యాజ్ఞ 2-299)

వ్యభిచార మాత్రముననే స్త్రీ నింద్యురాలగుచున్నది.
వ్యభిచారాత్తుభర్తుః స్త్రీలోకే ప్రాప్నోతినింద్యతాం.

సృగాలయోనించాప్నోతి పాపరోగైశ్చపీడ్యతే

(మను. 9-30)

‘స్త్రీ వ్యభిచారమువలన నీ లోకములో నింద్యురాలగును. ఉత్తరజన్మమున నక్కయగును. మఱియు పాపరోగములచే పీడింపబడును’

వ్యభిచారమువలన గల్గిన సంతానము కూడ నింద్యమేయగుచున్నది. అనింద్యములగు వివాహముల వలన జనించిన వారే వంశము నిలబెట్టు పుత్రులని ‘వివాహవిధాన’ మనునధ్యాయమున చూచియుంటిమి. ఔరనులుకాని పుత్రులకు తండ్రి యాస్తిలో భాగమురాదు కాని వారికి భరణ మీయవలెను.

ఏక ఏవౌరసః పుత్రః పితృవ్యవసూనః ప్రభుః

శేషాణామాన్యశం స్యార్థం ప్రదద్యాత్ప్రజీవసం.

(మను. 9-163)

వ్యభిచారమువలన గలిగిన పుత్రులు గూఢజుడు, కానీ నుడు, సహోధుడు, పౌనర్భవుడునని యయిదువిధములుగ నున్నారు.

ఉత్పద్యతేగృహేయస్య నచజ్ఞాయేతకన్యసః

సగృహేగూఢ ఉత్పన్నస్తస్యస్యాద్యన్యతల్పజః

(మను 9-170)

(ఎవనికి జనించినాడో తెలియని పుత్రుడెవని యింట పుట్టుచున్నాడో యాతని పుత్రుడా తల్లికి భర్తయగువాని గూఢజపుత్రుడని చెప్పబడుచున్నాడు)

పితృవేశ్మని కన్యాతుయం వుత్రంజనయేద్రహః
తంకానీనం వదేన్నామ్నావోధుః కన్యాసముద్భవం

(మను. 9-172)

(కన్యను తండ్రియింట వుట్టిన వుత్రుడామెను వివాహ
మాడినవాని కానీన వుత్రుడని చెప్పబడుచున్నాడు.)

యాగర్భిణీనంస్కియతే జ్ఞాతాజ్ఞాతాపివాసతీ
వోధుస్సగర్భోభవతి సహోధితీచోచ్యతే.

(మను. 9-173)

(గర్భిణిగా నున్నదానిని వివాహమాడువాని కాగర్భి
ణికి వుట్టినవాడు సహోధుడను వుత్రుడగును.)

యావత్యావా పరిత్యక్తా విధవావాన్వయేచ్ఛయా
ఉత్పాదయేత్సు నరూత్వానపౌనర్యచ ఉచ్యతే.

(మను. 9-175)

(పతిపరిత్యక్తగాని వితంతువుగాని మఱొకని పొంది
కనిన వుత్రుడు పౌనర్యవుడు.)

ఇట్టివుత్రులవలన పరలోకమున నేమియు లాభముండ
దని మనువు చెప్పుచున్నాడు.

యాదృశం ఫలమాప్నోతికుప్ల వైస్సంతరన్ జలం
తాదృశం ఫలమాప్నోతి కువుత్రైస్సంతరన్ స్తమః

(మను. 9-161)

(సముద్రమును పనికిమాలిన దోనెతో దాటయత్నించు
టవలన నెట్టిఫలముండునో పైన పేర్కొనబడిన కువుత్రుల

వలన పరలోక తమస్సును చాటయత్నించుటవలన నట్టిఫలముండును.)

స్వవీర్యమువలన జనింపని పుత్రుడిచ్చిన తిలోదకాదులు గూడ పురుషునకు ముట్టవనియు వా డెవనివీర్యమునకు జనించెనో వానికే యవి ముట్టవనియు నాపస్తంబుడు చెప్పుచున్నాడు.

రేతో ధాః పుత్రంనయతిపరేశ్యయమసానే
తస్మాద్భార్యాంగ్ రక్షంతిభిభ్యంతివరరేతనః

(అ. ధ. సూ. 7-28-20)

(రేతస్సు నుంచినవాడు చనిపోయి యమలోకములో పుత్రునివలన లాభము నొందుచున్నాడు. కాన పరరేతస్సు నుండి భయపడి భార్యను రక్షించుకొందురు.)

వ్యభిచారమువలన గల్గిన కుమారుడు తాకికవిషయములలో మాత్రము వ్యభిచరించిన పురుషునకు గాక యాస్త్రీ యొక్క భర్తకే చెందునని పైయంశములవలన తెలియుచున్నది. మనుస్మృతి మఱొకచోట నీయంశము నిట్లు స్పష్టపఱచుచున్నది.

యదన్యగోషువృషభో వత్సానాంజన యేచ్ఛతం
గోమినామేవ తేవత్సామాఘం స్కందితమార్షభం
తద్ధైవాక్షేత్రిణోబీజం పరక్షేత్రప్రవాపినః
కుర్వంతిక్షేత్రిణామర్థం నబీజీ లభ తేఫలం.

(మను. 9-51)

(ఎద్దు గోవులకు నూరుదూడలను పుట్టించినను నాదూడలు గోవులు కలవానివే యగును. వృషభము వ్యర్థముగనే రేతస్సును విడచినది. అట్లే పరక్షేత్రములో బీజమువేయువాని కాఫలమురాదు. ఆ ఫలము క్షేత్రముగల వానికే పోవును.)

వ్యభిచారము వలన జనించినవారు పైన వివరింపబడిన యర్థములోనే పుత్రులగుచున్నారు. కాని మతౌకయర్థమున కాదు. వ్యభిచారమువలన స్వచ్ఛమైన సంతానము గలుగదని స్పష్టమగుచున్నది. వ్యభిచారమువలన వర్ణసంకరము కూడ నగును.

తత్సముత్థోహితోకస్య జాయతే వర్ణసంకరః

(మను. 8-353)

వ్యభిచారమువలన వ్యభిచరించిన వారికంటె నావ్యభిచారమువలన గల్గిన సంతానమే యెక్కుడు పాపభూయిష్టమని స్మృతుల యభిప్రాయము. కనుకనే వ్యభిచరించినంత మాత్రమున స్త్రీని వదలివేయనక్కరలేదనియు వరునివలన గర్భము గల్గుచో నామెను వదలివేయవలెననియు చెప్పబడినది.

వ్యభిచారాదృతౌశుద్ధిర్భృత్యాగో విధీయతే

(యాజ్ఞ. 1-78)

(వ్యభిచారము చేసిన స్త్రీకి ఋతుస్రావముతో శుద్ధి యగును. గర్భము గల్గుచో నామెను వదలివేయవలెను.)

ఒకసారి వ్యభిచరించిన దిక నెన్నిసారులైనను వ్యభిచరించునుగాన సకృద్వ్యభిచారిణిని గూడ వదలివేయవలెనని పరాశరునిమతము.

బ్రాహ్మణీతుయదాగచ్ఛేత్సరం పుంసావిషజ్జితా
గత్వాపుంసశ్శతం యాతిత్యజేయుస్తాంతుగోత్రిణః

(9-85)

ఈ రజస్సావము చేత శుద్ధియగునది మానసికవ్యభిచారమే కాని కాయికవ్యభిచారము కాదని కొన్ని స్మృతుల యభిప్రాయము.

రజసాస్త్రీ మనోదుష్టాసన్యాసేన ద్విజోత్తమః

(మను. 4-108)

(మానసిక వ్యభిచారము చేసిన స్త్రీరజస్సుచేతను ద్విజుడు సన్యాసము చేతను పరిశుద్ధులగుదురు)

తల్లి మానసికవ్యభిచారమునకై కుమారునికి ప్రాయశ్చిత్తమున కక్కరకువచ్చు మంత్రము మనుస్మృతిలో చూపబడినది. ఈమంత్రమును బట్టి స్త్రీలు స్వభావముచే వ్యభిచారిణులని మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

యన్మేమాతావ్రలులుభే విచరంత్యపతివ్రతా

తన్మేరేతః పితావృక్షామిత్యసైతన్నిదర్శనం

(మను. 9-20)

(‘నాతల్లి యపతివ్రతయై మానసికముగ వ్యభిచరించి రజస్సున పరిశుద్ధము చేసికొనెననున జేదికలదో దానిని

నాతండ్రి బాగుచేయును గాక' యను మంత్రము స్త్రీలు మానసికముగ వ్యభిచరించువా రనుకొనుట కొక నిదర్శనము.)

ధ్యాయత్యనిష్ఠం యత్కించిత్పాణిగ్రాహన్యచేతసా
తస్యైషవ్యభిచారస్య నిహ్నావస్య మ్యగుచ్యతే

(మను. 9-21)

(స్త్రీ భర్తకేదైన యనిష్టము తలబెట్టుచో నావ్యభిచారమున కీ మంత్రము ప్రాయశ్చిత్తముగ చెప్పబడినది.)

ఇక స్త్రీలు స్వభావముచేత వ్యభిచారిణులను మనువాక్యమును చూతము.

నై తారూపం వరీక్షస్తేనాసాం వయపినంస్థితిః

సురూపం వావిరూపం వాపుమాని త్యేవభుంజతే

(మను. 9-14)

(ఈ స్త్రీలు రూపము చూడరు. వయస్సు విషయమై వీరికి పట్టుదల లేదు. సురూపుడైనను సరియే కురూపుడైనను సరియే పురుషుడైనంత మాత్రమున వీ రనుభవింతురు)

పాంశ్చల్యాచ్చలచిత్రాచ్చనై స్నేహాచ్చస్వభావతః

రక్షితాయత్నతో పీహభర్తృప్యేతావికుర్వతే

(మను. 9-15)

(స్త్రీలు పురుషుని చూడగనే చలించు స్వభావముగల వారు గావునను స్నేహభావము లేనివారు గావునను, మనస్సు నిలకడ లేనివారు గావునను వారి నెంతగరక్షించినను నింకను భర్తపట్ల తిన్నగ ప్రవర్తింపకుండగనే యుందురు.)

స్త్రీల స్వభావమిట్టిది కావునను పురుషులకు కూడ నింద్రియజయము దుర్లభము కావునను స్త్రీపురుషులకు సంబంధము లేకుండ చేయవలెనని మనుస్మృతి యభిప్రాయము.

ఏవంస్వభావం జ్ఞాత్వాసాం ప్రజాపతినిసర్గజం
పరమం యత్నమాతీష్ఠేత్ పురుషోరక్షణంప్రతి

(మను. 9-16)

(బ్రహ్మ కల్పించిన స్త్రీ స్వభావమును గ్రహించి పురుషుడు స్త్రీని రక్షించుటకు గొప్ప ప్రయత్నము చేయవలెను.)

మాత్రాస్వస్రాదహితావాన వివిక్తాననో భవేత్
బలవానింద్రియగ్రామో విద్వాంసమపికర్షతి

(మను. 2-215)

(తల్లితోను, సోదరితోను, కుమార్తెలతోను గూడ నేకాంతప్రదేశమున నుండరాదు. బలవంతమగు నింద్రియ నమూనాము విద్వాంసుని గూడ నాకర్షించును.)

భార్య చెడిపోవుటచే భర్తయొక్క యిహపరసుఖ మంతయు నశించుచున్నది కావున నెట్టివాడయినను భార్యను రక్షించుకొనక తప్పదు. భార్యతోనే యిహపరసుఖ మున్నదను సంశయ దాంపత్యమును సధ్యాయమున వివరింపబడినది.

నూజ్జ్ఞేభ్యోపి ప్రసంగేభ్యః స్త్రియారక్ష్యా విశేషతః
ద్వయోర్హి కులయోశ్చోకమావహే యురరక్షితాః
ఇమం హి సర్వవర్ణానాం పశ్యంతో ధర్మముత్తమం

యతంతే రక్షితుం భార్యాం భర్తాకోదుర్బలా అపి
స్వాం ప్రసూతిం చరిత్రం చకలమాత్మాన మేనచ
స్వం చ ధర్మం ప్రయత్నేన జాయాం రక్షన్ హిరక్షతి.

(మను. 9-5, 6, 7)

(స్వల్పములైన దున్యంపర్కములగుండి కూడ స్త్రీలను
విశేషముగ కాపాడవలెను. అట్లు కానిచో వా రుభయకుల
ములకును దుఃఖమును తెచ్చిపెట్టెనరు. ఈ సర్వవర్ణసామాన్య
మగు గొప్ప ధర్మము నాలోచించి దుర్బలులైన భర్తలుకూడ
భార్యలను రక్షించుకొనుటకు యత్నించుచున్నారు. భార్యను
పాపమునుండి రక్షించుచో సంతతిని, కులమును, తనను, తన
ధర్మమును రక్షించుకొనినవాడే యగుచున్నాడు.)

పురుషుడు తానే పుత్రరూపమున జనించును గావున
భార్య దుష్టురాలగుచో తా నా దుష్టక్షేత్రములో నున్నవని
చూటచే తాను గూడ దుష్టుడే యగును. కాన భార్య నీతిని
రక్షించుకొనవలెను. అంతేకాక పరుని బీజము భార్యయందు
పడి ఫలించుచో తనను తన వంశమును గూడ చెడగొట్టుకొను
వా డగుచున్నాడు.

పతిర్భార్యాం సంప్రవిశ్యగర్భో భూత్వేహ జాయతే
జాయా యాస్త ద్ధిజాయాత్వం యదస్యాం జాయతే పునః
(మను. 9-8)

(భర్త భార్యలో ప్రవేశించి గర్భమై పుట్టుచున్నాడు
కాన భార్యకు 'జాయ' యను పేరు గల్గుచున్నది.)

నిరంతరము బలాత్కారముగ స్త్రీలను కాపాడుట యసంభవమని మను నెఱుగును. వారి కేవో కొన్ని వ్యాపారములు కల్పించినచో కొంత రక్షణ యగునని యాతని తలంపు.

నకల్చివ్యోషికశ్శక్తః ప్రసహ్య పరిరక్షీతుం
ఏతైరుపాయ యోగైస్తు శక్యాస్తాః పరిరక్షీతుం
అర్థస్య సంగ్రహేచైనాం వ్యయే చైవనియోజయేత్
శౌచేధర్మేఽన్నపంక్త్యాంచ పారీణవ్యాప్యచేక్షణే
అరక్షీతా గృహేరుద్ధాః పురుషైరాప్తకారిభిః
ఆత్మానమాత్మనాయాస్తు రక్షేయస్తాస్తు రక్షీతాః

(మను. 9-10, 11, 12)

(ఎవడును స్త్రీని బలవంతముగ రక్షింపజాలడు. ఈయు పాయములచే వారిని రక్షింపవచ్చును. ధనము గాపాడుట, వ్యయముచేయుట, గృహపారిశుద్ధ్యము గాపాడుట, ధర్మముల జేయుట, భోజనవిషయము చూచుట, గృహలోపకరణములు కాపాడుట—అను వానిలో నామెను నియోగింపవలెను. పురుషులచే గృహములో నిర్బంధింపబడినవారు రక్షింపబడని వారే. ఎవరు తమ్ముతామే కాపాడుకొనుచున్నారో వారే బాగుగ రక్షింపబడిన వారగుచున్నారు.)

ఆత్మరక్షణమే శ్రేష్ఠమని మను విట్లు చెప్పుచున్నను పురుషు డామెను గాపాడుటలోని యావశ్యకమును గూడ గుర్తించుచున్నాడు. భర్త భార్యను విడచియుండుటయే

యాపం చెప్పినపుట గొక హేతుననియు కాన సాధారణముగ భార్యాభర్త లొండొరులను వీడరాదనియు నాతడు చెప్పుచున్నాడు.

తథానిత్యం యతేయాతాం స్త్రీపుంసౌతుక్మక్రియా
యథానాభిచరేతాంతౌ వియుక్తాపిశురేతరం

(మను. 9-102)

(స్త్రీపురుషు లెల్లవుడను కలసియుండి వారి కృత్యములను చేసికొని చుండువలెను. ఒకరినొకడెవరికిరు వియోగము చెంది వ్యభిచరింపకుండునట్లు కూడ యుక్తగనవలెను.)

భర్తను వీడచి యుండుటయు పొంగిండ్ల వసిండుటయు ముఖ్యముగ స్త్రీకి పాదఃపేయము.

పానం దుర్జనసంసర్గః పత్యాచవిరహకోటానం
స్వప్నోన్మత్తగోపాప సత్స సారీసగదోషాశాసితత్

(మను. 9-13)

(మద్యపానము, దుర్జన సమావాసము, భర్తను వీడచి పుట్టి, తిరుగుచుండుట, అభి నిగ్రహ యితరుని యింట నిలబడక యూరింప స్త్రీకి పాదఃపేయము.)

ఏదైనా భార్యకు లభ్య భర్త యుచున్నకైనను చివరికి వలసి వచ్చినచో భార్యకు తనను తరిగి చచ్చువలకు నన్న వస్త్రాదులకు లోయ లేకుండునట్లు చేసి చూపవలెను. ఏమనః న్యతస్పృధమాగ ముంచి స్త్రీయైనను గూడ నన్నవస్త్రములు లేనపుడు ధనమునకై వరపురుషుని పొందును.

విధాయవృత్తిం భార్యాయాః ప్రవసేత్కార్యవాన్నరః
అవృత్తికర్మితాహి స్త్రీప్రదుష్యేత్ స్థితిమత్యపి

(మను. 9-74)

భార్యను కాపాడుకొనుటకై భర్త యామెతో మా
న్గడకుండుటకై యితరపురుషుల నాజ్ఞాపింపవచ్చును. భర్త
వేత సిషేధింపబడినను గూడ నెవడాతని భార్యతో మాట్లా
డునో వానిని రాజు దండింపవలెను.

నసంభాషాం పరస్త్రీభిః ప్రతిషిద్ధన్యచూచరేత్
నిషిద్ధోభాషమాణస్తే సువర్ణం దండమర్హతి

(మను. 8-361)

(నిషిద్ధుడై పరస్త్రీతో మాట్లాడరాదు. అట్లు మాట్లా
డుచో సువర్ణదండమున కర్హుడు.)

భార్య మానమును విక్రయించి జీవించువారి భార్యల
తోను చెడిపోయిన స్త్రీలతోను నిషిద్ధులై మాట్లాడిన వారికి
స్వల్పముగ మాత్రమే దండనముండును.

నైషచారణదారేషు విధిర్నాస్మోపజీవిషు
సజ్జంచి హితేనారీర్నిగూఢాశ్చరయన్తిచ
కించిదేవతు దాప్యస్సన్యత్సం భాషాం తాభిరాచరన్
ప్రేష్యాసు చైకభక్తానురహః ప్రవ్రజితానుచ

(మను. 8-362-363)

యామి చెడిపోవుట కొక హేతువనియు కాన సాధారణముగ భార్యాభర్త లొండొరులను వీడరాదనియు నాతడు చెప్పుచున్నాడు.

తథానిత్యం యతేయాతాం స్త్రీపుంసౌతుకృతక్రియా
యథానాభిచరేతాంతౌ వియుక్తావితరేతరం

(మను. 9-102)

(స్త్రీపురుషు లెల్లవుడును కలసియుండి వారి కృత్యములను చేసికొనుచుండవలెను. ఒకరినుండి యొకరు వియోగము చెంది వ్యభిచరింపకుండునట్లు కూడ యత్నింపవలెను.)

భర్తను వీడచి యుండుటయు పొరుగిండ్ల వసించుటయు ముఖ్యముగ స్త్రీని పాడుచేయును.

పానం దుర్జనసంసర్గః పత్యాచవిరహాటనం
స్వప్నోన్యగేహవాసశ్చ నారీసందోషణానిషట్

(మను. 9-13)

(మద్యపానము, దుర్జన సహవాసము, భర్తను వీడచి యుండుట, తిరుగుచుండుట, అతి నిద్ర, యితరుని యింట నుండుట—ఈ యాఱును స్త్రీని పాడుచేయును.)

ఏదైన కార్యములపై భర్త యెచటికైనను ప్రవసించ వలసి వచ్చినచో భార్యకు తాను తిరిగి వచ్చువఱకు నన్న వస్త్రాదులకు లోటు లేకుండునట్లు చేసి పోవలెను. ఏమనః స్వతస్సిద్ధముగ మంచి స్త్రీయైనను గూడ నన్నవస్త్రములు లేనపుడు ధనమునకై పరపురుషుని పొందును.

విధాయవృత్తిం భార్యాయాః ప్రవసేత్కార్యవాన్నరః
అవృత్తికర్మితాహి స్త్రీప్రదుష్యేత్ స్థితిమత్యపి

(మను. 9-74)

భార్యను కాపాడుకొనుటకై భర్త యామెతో మాట్లాడకుండుటకై యితరపురుషుల నాజ్ఞాపింపవచ్చును. భర్త చేత సిషేధింపబడినను గూడ నెవడాతని భార్యతో మాట్లాడునో వానిని రాజు దండింపవలెను.

నసంభాషాం పరస్త్రీభిః ప్రతిషిద్ధన్యచాచరేత్
నిషిద్ధోభాషమాణస్తు సువర్ణం దండమర్హతి

(మను. 8-361)

(నిషిద్ధుడై పరస్త్రీతో మాట్లాడరాదు. అట్లు మాట్లాడుచో సువర్ణదండమున కర్హుడు.)

భార్య మానమును విక్రయించి జీవించువారి భార్యలతోను చెడిపోయిన స్త్రీలతోను నిషిద్ధులై మాట్లాడిన వారికి స్వల్పముగ మాత్రమే దండనముండును.

నైషచారణదారేషు విధిర్నాతోపజీవిషు
సజ్జంచి హితేనారీర్నిగూఢాశ్చరయన్తిచ
కించిదేవతు దాప్యస్సన్యత్సం భాషాం తాభిరాచరన్
ప్రేష్యాసు చైకభక్తానురహః ప్రవ్రజితానుచ

(మను. 8-362-363)

(గాయకుల భార్యల విషయమునను భార్య మానము వలన జీవించువారి భార్యల విషయమునను పైశిక్ష వర్తింపదు. ఏలన : అట్టి పురుషులు భార్యలను తార్చి రహస్యముగ వ్యభిచారములో ప్రవర్తింపజేయుచున్నారు. కాన నీ స్త్రీలతోను, దాసిలతోను, నొకని నుంచుకొనిన వారితోను, రహస్యముగ లేచిపోయిన వారితోను మాట్లాడుచో కొంచెము మాత్రమే నువర్ణదండ ముండును.)

ఇట్టి స్త్రీలే గాక వివాహములేక కేవలము వ్యభిచారమువలన జీవించు స్త్రీలు గూడ స్మృతులలో చేర్కొనియున్నారు. వ్యభిచారముచే వార్జ్యించు ధనము మిగుల పాపిష్ఠము కావుననే మనస్మృతి వేశ్యల సొమ్ము తినువాడు స్వర్గాదిపుణ్యలోకముల నుండి దూరుడగునని చెప్పుచున్నది.

గణాన్నం గణికాన్నంచలోకేభ్యః పరికృంతతి

(మను. 4-219)

వేశ్యలను పొందినందులకు మాత్రము రాజదండన లేదు. అన్నిటికంటె హెచ్చు రాజదండన కన్యలను చెరచినందులకు నుత్తమజాతి స్త్రీని పొందినందులకును విధింపబడినది.

యోఽకామాందూషయేత్కన్యాం నసద్యోవధమ్నాతి

(మను. 8-364)

(తనను కామింపని కన్యను చెరచిన వానిని వెంటనే వధింపవలెను.)

సజాతాపుత్రమోదండ ఆనులోమ్యేనతు మధ్యమః
ప్రాతిలోమ్యేనవధః పుంసాం నార్యాఃకర్ణాదిక ర్తనం

(యాజ్ఞ. 2-284)

(సమాసజాతీకి చెందిన స్త్రీని పొందినచో నుత్తమ
దండమును, తక్కువ వర్ణపు స్త్రీని పొందినచో మధ్యమదండ
మును, నెక్కువ వర్ణపు స్త్రీని పొందినచో మరణదండమును
విధింపవలెను. తక్కువ వర్ణపు పురుషుని పొందిన స్త్రీకి నాసి
కాద్యవయములను ఖండింపవలెను.)

స్త్రీపురుషు లిరువురును గూడ మాట్లాడుటకు భర్తచే
నిషేధింపబడి యున్నపిమ్మట గూడ మాట్లాడుచో వారు
వ్యభిచరించినట్లు నిర్ణయించి వ్యభిచారమునకు వేయు శిక్షనే
వారికి వేయవలెను.

స్త్రీనిషేధేశతం దద్యాద్ద్విశతం తుదమఃపుమాన్
ప్రాతిషేధేతయోర్దం డోయాథాసంగ్రహణేశిథా

(యాజ్ఞ. 2-288)

వ్యభిచారము తఱచుగ ననుమేయమే యగుటచే కొన్ని
చేష్టలనుబట్టి స్త్రీ పురుషులు వ్యభిచరించి నట్లెంచవలెనని
మనుస్మృతి చెప్పుచున్నది.

ఉపచారక్రియాకేళిః స్పర్శోభూషణవాసనాం

సహశిత్వాసనంచైవ సర్వం సంగ్రహణఽస్మృతం.

(మను. 8-357)

(గంధపు పూత మున్నగు నుపచారములు, ఆటలు, ఆభరణములను, వస్త్రములను స్పృశించుట, ఒక యాసనము మీద కూర్చుండుట—ఇవి వ్యభిచార చిహ్నములు.)

ఒకని భార్య నొకడు హరించుచుచో నాహరించు వానిని చంపివేయవచ్చునని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. ఒకని భార్యను హరించువానికి 'ఆతతాయి' యని పేరు.

క్షేత్రదారహరశ్చైవషడేత ఆతతాయినః

(యాజ్ఞ. 3-16)

ఆతతాయి నమాయాంతం హన్యాదేవా విచారయన్

(మను. 8-850)

(మీదికివచ్చు నాతతాయి నాలోచింపక చంపవలసి నదే.)

పైన వివరింపబడిన విధములచే భార్యను వ్యభిచారాదులనుండి కాపాడు కొనకుండి వ్యభిచరించు భార్యను వదలి వేయని వదలివేయనివాడు దోషియగుచున్నాడు. అట్టివాడు పక్షిబాహ్యుడు 'మృష్యంతి ఛయేచోపవృతిం స్త్రీజితానాంచ సర్వశః' అను వాక్యము నిదివఱలో చూచియే యున్నాము.

భార్యయోని నితరు లనుభవించుటకు వీలుకానిదానిగా చేయుటకొక ప్రక్రియ ఆపస్తంబ గృహ్యసూత్రములో చెప్పబడినది. ఆప్రక్రియ యిట్లున్నది.

అసంభవేవుః పరేమాగ్ స్థూలా
ధారికా జీవచూర్ణాకార యిత్యాత్తరయా
నుప్తాయాస్సమ్బాధ ఉపవపేత్
సిద్ధ్యర్థేబ్రథు మూత్రేణ హైహయూత

(అ. గ్య. 15-8-3,4)

(ప్రవాసము వెళ్లువాడు తన భార్య యోనిలో వరుని
శేతస్సు పడరాదని కోరుచో నాతడు శతచరణయను పేరుగల
సరీసృప విశేషమును రాయి మున్నగు వానిచేత చంపించి
దాని చూర్ణము చేయించి యాచూర్ణమును ‘అవజ్యామి వధ
న్వనః’ అను మంత్రముచెప్పి భార్య యోనియందు వేయ
వలెను, అట్లు చేయుచో యోని యనుభవానర్హమగును.
తాను భోగింపవలసి వచ్చినపుడు కపిల గోమూత్రముచే
యోనిని కడిగినచోనది యనుభవార్హమగును.)

స్త్రీకిష్టము లేకున్నను పురుషుడు బలాత్కారముగ
నామె ననుభవించుచో స్త్రీ కెట్టి దోషమును లేదనియు నట్లు
పరభుక్తయైన స్త్రీని భర్త వదలివేయ కూడదనియు స్మృతులు
చెప్పుచున్నవి. కాని యట్టి బలాత్కార సంభోగముచే గర్భము
గల్గుచో నాగర్భము దూషితమగును. సాధారణ వ్యభిచార
ముచేగల్గు గర్భమెట్టిదియో యాగర్భముగూడ నట్టిదే
యగును.

బలాత్కారోపభుక్తావా పరహస్త గతాపివా
 నత్యాజ్యాదూషితానారీ నాస్యాస్త్యా గోవిధీయతే
 వృష్ణకాలముపాసీత ఋతుకాలే శుద్ధ్యతి

(వశిష్ట. 28-33)

(బలాత్కారముగా ననుభవింప బడినట్టిగాని పరుల
 హస్తమున పడిపోయినట్టిగాని స్త్రీని వదలివేయరాదు. రజో
 దర్శనము వఱకు నిరీక్షింపవలెను. ఋతుకాలముచే నామె
 శుద్ధురాలగును)

బలాత్కారముచే ననుభవింపబడిన స్త్రీకి గూడ
 పరాశరుడు ప్రాజాపత్యవ్రతమును ప్రాయశ్చిత్తము విధించు
 చున్నాడు. ఆ వ్రతానంతరమగు ఋతుప్రావముచే నామె
 శుద్ధురాలగును.

సకృద్భక్తాతుయానారీ నేచ్ఛన్తీపాపకర్మభిః
 ప్రజావత్యేనశుద్ధేత ఋతుప్రవ్రణేనచ.

(పరా శర. 10-25)

చాంద్రాయణ జాపత్యాదివ్రతములలో శిరస్సునకు
 ముండనము చేయించుకొనవలెను. కాని స్త్రీలకు జుట్టుకొసను
 రెండంగుళములు కత్తిరించిన చాలును. పూర్తిగ ముండనము
 కూడదు.

సర్వాన్కేశాన్ స ముద్ధృత్యఛేదయేదం గుళద్వయం
 ఏవం నారీమారీణాం శిరశోముండనం స్మృతం.

(పరా. 9-54)

మి థు న క ర్మ

ఋతుకాలములో భర్తను కలయుట స్త్రీకి విధి.
ఋతున్నా తాతుయో నాదీభర్తారం నోపస్పృతి
సామృతానరకం యాతివైధవ్యం చవునఃపునః.

(పరాశర. 4-14)

(ఋతుకాలములోనే స్త్రీ భర్తను పొందదో యామె
నరకమునకు బోవును. ఉత్తర జన్మమున వితంతువగును.)

ఈ నియమమే భర్తృ పరముగ గూడ చెప్పబడినది.
ఋతున్నా తాతుయో భార్యం స్వస్థస్సన్నోప గచ్ఛతి
ఘోరాయాంభూణ హత్యాయాంయజ్యతే నాత్రనంశయః
(పరాశర. 4-15)

(ఆరోగ్యముగ నుండియు గూడ ఋతున్నాతయైన
భార్యను పొందనివానికి భూణహత్యా దోషము వచ్చును.)

ఋతుకాలమనగా రజోదర్శనమైనది మొదలు పదు
నారు రాత్రులు. అందు మొదటి నాల్గు రాత్రులును, అమా
వాస్య పౌర్ణమాసులును చతుర్దశ్యములును విసర్జింప వల
సినవి.

ఋతుస్యాభావిః స్త్రీణాం రాత్రయష్టోడశస్మృతాః
చతుర్భరితరై స్సార్థ మహోభిన్నద్విగర్హితైః
అమావాస్యా మష్టమింశ పౌర్ణమాసీంచతుర్దశీం
బ్రహ్మచారీ భవేన్నిత్య మవ్యుతౌన్నాతకౌద్విజః

(మను 4-128).

తాసామాద్యాశ్చతస్రస్తు నిందితైకాదశీచయా
త్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశరాత్రయః

(మను 3-47)

(ఋతుదినములలో మొదటి నాల్గు దినములును పదు
నొకండు పదమూడు దినములును నింద్యములు. మిగిలినవి
ప్రశస్తములు.)

పైన పేర్కొనబడిన నింద్య రాత్రులను పదలుచో
ఋతు కాలములోనే కాక యితర కాలములో గూడ సంగ
మము కూడునని గౌతముడు చెప్పుచున్నాడు.

ఋతావృషే యాదస్మతౌచ పర్వవర్జం

(గౌ. 5-1)

ఋతుకాలములో నైనను శ్రాద్ధ భోజనముచేసి కాని
శ్రాద్ధము పెట్టిగాని భార్యను పొందరాదు.

శ్రాద్ధందత్వాచభుక్త్వాచ మైథునం యోధిగచ్ఛతి
భవంతి పితరస్తన్య తస్మానంతే రజోభుజః.

(వసిష్ఠ 10-37)

ఋతు కాలములోనైనను నారోగ్యము లేని భార్యను
పొందరాదు.

నాకల్యాం నారీమభిరమయేత్

(గౌ. 9-29)

(స్వస్థురాలుకాని భార్యను పొందరాదు.)

రజస్వలయైయున్న స్త్రీని పొందకూడదని గౌతముడు
ప్రత్యేకముగ చెప్పుచున్నాడు.

నరజస్వలాం

(శా. 9-30)

ఆమె నాలింగనము కూడ చేసికొనరాదు.

నచైనాం శ్లిష్మేత్

(శా. 9-31)

భార్య నైనను గూడ ప్రథమ రజోదర్శనము కాకుండ పొందగూడదని 'ఋతావృషేయాత్' అనుటను బట్టియే తేలుచున్నను సట్టి స్త్రీని పొందుట మిక్కిలి నిషిద్ధమని చెప్పుటకు గౌతమ డు పేరుగానిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

నకన్యాం

(శా. 9-32)

(రజస్వల కాని దానిని పొందరాదు)

కన్యాశబ్దమున కిచట 'అరజస్వల'యే కాని 'యవివాహిత' కాదను సంశయము ప్రకరణమున బట్టి స్పష్టము. గృహస్థ భార్య నెపుడు పొందవలెననునదియే యిచటి ప్రకరణము.

ర జ స్వ ల .

వేదకాలపు స్త్రీలలో వివరింపబడిన రజస్వలా నియమములన్నియు స్మృతులలో నున్నవి. తైత్తిరీయ సంహితలో (2-5-1) నివిషయమంతయు కొంచెమించుమించుగ నామాటలతో నే వసిష్టస్మృతిలో చెప్పబడినది. (వసిష్ట. 5-17, 18, 19, 20) ఆస్మృతివాక్యముల నిటవ్రాయుట పునరుక్తియేయగును గాన వదలివేయబడినవి. రజస్వలను గూర్చి యితరస్మృతులలో మఱికొన్ని వివరములు గూడ గలవు.

ఏహేతువుచేతనైన రజస్వలనుస్పృశించుచో స్నానము చేశుదిగల్గును.

దివాకర్తిముదక్యాంచ పతితంనూతికంతథా
శవంతశ్చృష్టినం చైవస్పృష్ట్యాస్నా నేనశుద్ధ్యతి.

(మను. 4-219)

రజస్వల లొకరినొకడు గూడ స్పృశింపరాదు.
స్పృష్ట్యారజస్వలా న్యోస్యం బ్రాహ్మణే బ్రాహ్మణేతథా
తావత్తిష్ఠీన్నిరాహారా త్రిరాత్రే చైవశుద్ధ్యతి

(శరాశర. 7-14)

(బ్రాహ్మణ రజస్వల లొండొరుల స్పృశించుచో మూడునాల్గుపవసించిన శుద్ధియగును.

రజః కాలము మూడు దినములును నొకేవిధమగు నవరి శుద్ధత స్త్రీకుండదు. ఆమూడుదినములలోను నవరిశుద్ధత క్రమముగ నొకనాటికంటె నొకనాడు తగ్గుచుండును.

వధమేహనిచండాలీ ద్వితీయేబ్రహ్మఘాతినీ

తృతీయేరజకీ ప్రోక్తాచతుర్థేహనిశుద్ధ్యతి

(రజస్వల మొదటినాడు చండాలీ. రెండవనాడు బ్రహ్మఘాతినీ. మూడవనాడు చాకలిది. నాల్గవనాడు శుద్ధురాలగును.)

రజస్వలనాల్గవనాడు శుద్ధినొందును కాని రజస్రావమా నాటికి నిలిచిపోనిచో నామభర్తచేయు దైవపితృత్వాకర్మలలో పాల్గొనుటకు వీలులేదు. రజస్సు నిలిచిపోయిన పిమ్మట నేదై వపితృత్వాది కర్మలను చేసికొనవలెను.

స్నాతారజస్వలాయాతు చతుర్థే హాశున్ధ్యతి
కుర్యాద్రజోనివృత్తైతు దైవపితౄణాదికర్మచ

(పరాశర. 7-15)

రోగమువలన రజస్రాచమగుచో దానివలన స్త్రీయెన్న
మను నపరిశుద్ధురాలుకాదు.

రోగేణయద్రజః స్త్రీణామన్యహం హిప్రవర్తతే
నాశుచిస్యాతిస్తేన తత్సత్త్వద్వైకాలికంమతం

(పరాశర. 7-16)

నా మ ము

స్త్రీలనామము గూర్చి 'సామ్రాజ్య' లనునధ్యాయ
మున కొంతచూచియుంటిమి. అంతియేకాక:

స్త్రీణానుభోద్యమక్రూర మన్నష్టార్థంమనోహరం
మంగళ్యందీర్ఘవర్ణాంతమా శీర్వాదాభిధానవత్.

(మను. 2-33)

(స్త్రీలనామము సుఖముగనుచ్చరింప తగినదిగను,
క్రూరాక్షరములు లేనిదిగను, స్పష్టమైన యర్థముగలదిగను,
మనోహరమైనదిగను, మంగళార్థమైనదిగను, దీర్ఘవర్ణము
చివటకలదిగను, నాశీర్వాదము తెల్పు శబ్దముకలదిగను, నుండ
వలెను.)

స్త్రీల నామములలోని యక్షరములు బేసి యంకెలో
నుండవలెను.

అయజాక్షరం కుమార్యాః (అ. గృ. సూ. 15-11)

స్త్రీలను సాధారణముగ పేరు పెట్టి పిలువరాదనియు 'నుభగే' 'భగిని' మున్నగు గౌరవవాచకములచే సంబోధింపవలెననియు నిదివఱలో చూచియున్నాము. వారిని సమస్కరించునపుడు కూడ వారి పేరు చెప్పక 'మీకు' అను సర్వనామములతోనే సమస్కరింపవలెను.

సర్వనామ్నాస్త్రీయః (అ. ధ. సూ. 1-14-23)

దేవతా సంసర్గము

బాల్యములో స్త్రీని, చంద్రుడు, గంధర్వుడు, అగ్నియనుభవించుచున్నారు.

రోమదర్శనసంప్రాప్తేసోమో భుజ్జేధకన్యకాం
రజ్జోదృష్ట్యాతుగంధర్వః కుచోదృష్ట్యాతుపావకః

(యాజ్ఞ. 1-65)

(కన్యను రోమదర్శన మగుచుండగా సోముడును, రజ్జోదర్శన మగుచుండగా గంధర్వుడును, కుచదర్శన మగుచుండగా సన్నియు సనుభవించుతురు.)

ఈ దేవతలలో నొక్కొక్క రీతి కొక్కొక్క గుణమును కలుగజేయుచున్నారు.

సోమశ్శౌచందదాస్త్రీణాం గంధర్వశ్చశుభాంగిరం
పావకన్యర్వమేధ్యత్వం మేధ్యావై యోషితోహ్యతః

(యాజ్ఞ. 1-75)

(సోముడు స్త్రీలకు శౌచమును, గంధర్వుడు శుభవాక్కును, అగ్ని సర్వవివ్రతతను గలుగజేయుదురు. కాన స్త్రీలు పవిత్రులు.)

కావుననే మనువు

నిత్యమాస్యం శుచిస్త్రీణాం

(మను. 6-130)

(స్త్రీల ముఖ మెప్పుడును పవిత్రమని చెప్పినాడు.)

పై శ్లోకమునుబట్టి రజోదర్శనమైన పిమ్మటనే కుచదర్శన మగునట్లు తేలుచున్నది. కాని కుచదర్శన మైనపిమ్మటనే రజోదర్శనమగుట లోకములో కాననగును. కాని సీచట రజస్సు వచ్చిన కన్యయనగా పరాశరుని నిర్వచనానుసారము పడేండ్లు దాటిన బాలికయని యర్థము చెప్పవలెను.

అష్టవర్షాభవేద్గారీ నవవర్షాతు లోహిణీ

దశవర్షాభవేత్కన్యా అశేషార్థ్యం రజన్వలా

(పరాశర. 7-4)

(ఎనిమిదేండ్ల పిల్లకు గౌరియనియు, తొమ్మిదేండ్లదానికి కన్యయనియు, నాపైదానికి రజన్వల యనియు నామములు)

ప తి త త్వ ము

నీచాభిగమనం గర్భపాతనం భర్తృహింసనం

విశేషపతనీయాని స్త్రీణామేతాన్యపిధువం

(నీచవర్ణపు పురుషుని పొందుట, గర్భము పోగొట్టుకొనుట, భర్తృహింస యనునవి స్త్రీ కళ్యాంతము పతనహేతువులు)

పతితపురుషునకువలెనే పతితస్త్రీకి కూడ ఘటాశ్రా
ద్ధము చేయుటను స్మృతులు విధించుచున్నవి.

ఏతమేవవిధిం కుర్యాద్యోషిత్సుపతితాస్వపి

(మను. 11-188)

వారు చనిపోయిన పిమ్మట నుత్తరక్రియలు నుడకాది
దానము నుండదు.)

ఈ క్రిందివారి కుదకదాన మీయవక్కర లేదని మను
స్మృతి చెప్పుచున్నది.

పాషండమాశ్రితానాం చచరంతీనాం చకామతః

గర్భభర్తృద్రుహం చైవనురాపీనాం చయోషితః

(మను. 5-90)

(పాషండులను పొందినట్టియు, కామచారిణులైనట్టి
యు, గర్భమునకు భర్తకు ద్రోహము చేయునట్టియు, నురా
పానము చేయునట్టియు స్త్రీల కుదకదానము లేదు.)

తఱచుగ భర్తృవాక్యము పాటింపని స్త్రీకూడ కామ
చారిణిగనే పరిగణింపబడినది. కాని యామెకు పతితత్వము
లేదు. పక్షిబాహ్యత యున్నది. ఆమె యన్నము నెవ్వరును
తినకూడదు.

భర్తృశాసనముల్లంఘ్యమూచ స్త్రీవిప్రవర్తతే
తస్యాశ్చైవనభోక్తవ్యం విజ్ఞేయాకామచారిణీ

ప్రోషితభర్తృక

క్రీడాం శరీరసంస్కారం సమాజోత్పదర్శనం
హాస్యం పరగృహయానం చక్ష్యజ్ఞేత్ప్రోషితభర్తృకా

(యాజ్ఞ. 1-85)

(భర్త గ్రామములో లేనపుడు స్త్రీ యాటలను, నభ్యం గాది శరీరసంస్కారములను, నాటకములు, నుత్పవములు మున్నగు వానిని చూచుటను, హాస్యపుమాటలను, పరగృహమునకు వెళ్లుటను వదలివేయవలెను.)

భర్త ప్రవాసమునుండి చిరకాలమునకు తిరిగిరానిచో స్త్రీ యిల్లువిడచి యాతని వెదకుటకు పోవవలెను. ఆతడు ధర్మకార్యమునకై వెళ్లియుండినచో నెనిమిదేండ్లును, విద్యకై వెళ్లియుండినచో నాతేండ్లును, కామార్థమై వెళ్లినచో మూడేండ్లును నాతనికై నిరీక్షించి యనంతర మాతని వెదకుటకు పోవలెను.

ప్రోషితోధర్మకార్యార్థం ప్రతీక్ష్యోష్టా నరస్సమాః
విద్యార్థం షడ్వశోర్థంవా కామార్థంత్రీంస్తు వత్సరాన్

(మను 9-76)

వసిష్ఠు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.
ప్రోషితవత్స పంచవర్షాణ్యుపాసీత ఊర్ధ్వం
పతిసకాశం గచ్ఛేత్.

(వసిష్ఠ. 17-75, 76)

(ప్రవాసమునకు వెళ్లినవాని భార్య యయిదేండ్లు నిరీక్షించి పిమ్మట నాతనియొద్దకు పోవలెను.)

చూడరాని సమయములు

కొన్ని యవస్థలలో స్త్రీని చూడరాదు.
నాశ్నీయుద్భార్య యాసార్థంనైనా మీక్షేతచాశ్నతః
క్షువంతీం జృంభమాణాం వాసచాసీనాం యథాసుఖం
నాంజంతీం స్వకేశేత్రే నచాభ్యుక్తా మనావృతాం
నపశ్యేత్ప్రసవంతీంచ తేజస్కామోద్విజోత్తమః

(మను 43, 44)

ననగ్నాంపర యోషితమీక్షేత

(గౌ. 9-49)

(భార్యతో కలసి యన్నము తినరాదు. ఆమె తినుచుండగా చూడరాదు, స్త్రీ తుమ్ముచుండగను, ఆవులించు చుండగను, నుఖముగా కూర్చుని యుండగను, నేత్రములకు కాటుక పెట్టుకొనుచుండగను, అభ్యంగనము చేయుచుండగను ప్రసవించుచుండగను తేజస్కాముడగు ద్విజోత్తము దేవడును చూడరాదు. పరస్త్రీ గుడ్డవిప్పకొని యుండగా చూడరాదు.)

సంపూర్ణము

స వ రణ లు

20 వ పుటలో 11 వ పంక్తిలో 'వాడు నారదుడొక్కడే' అనుటకు బదులు 'వారు నారదగోభిలులు' అని యుండవలెను. 14 వ పంక్తిలో 'నాతని యభిప్రాయము' అనుటకు బదులు 'వారి యభిప్రాయము' అని యుండవలెను.

43 వ పుటలో 12 వ పంక్తిలో 'మను' అనుమాట యుండకూడదు. 16 వ పంక్తి 'దేవలస్మృతి యానిర్వచనము నిచ్చుచున్నదని' అని యుండవలెను.

60 వ పుటలో 7 వ పంక్తి ప్రారంభములో 'స్థాలీ పాకమైనపిమ్మట' నని యుండవలెను.

61 వ పుటలో 4 వ పంక్తిలో 'అంతటితో వివాహము పూర్తయగును' అను వాక్యము తేనట్లు భావింపవలెను. 61 వ పుటలో 5 వ పంక్తిలో 'సమావేశనము' అనుటకు పిమ్మట 'ఇది వివాహములో సంతర్భూతమా కాదా అను సంశయము ముందు చూతము' అని యుండవలెను.

65 వ పుటలో 3 వ పంక్తిలో 'చెప్ప' మొదలు 5 వ పంక్తిలో 'నున్నది' అనువఱకును తేనట్లు భావించి దీనికి బదులుగ 'ను పరాశరుడును చెప్పుచున్నారు' అనుదాని చదువవలెను. 65 వ పుటలో 18 వ పంక్తిలో 'యుండును' కు పిమ్మట 'అది యైనను వ్యవ్యంతము పూర్వమందున్నపుడే

యగును. (పాణిని. 1-4-9) ఇచట వ్యవ్యంతము లేదుకాన నార్థమనుటకు వీలులేదు. అంతేకాక, అని యుండవలెను.

70 వ పుటలో 6 వ పక్షిలో 'ఆపస్తంబపారస్కరులు' మొదలు 9 వ పక్షిలో 'నొనగుచున్నది' వఱకు లేనట్లు భావించి యాపిమ్మట నీక్రింది వాక్యములను పూరించుకొనవలెను.

పైన చేయబడిన చర్చయంతయు నాపస్తంబగృహ్య నూత్రము ననుసరించియే చేయబడినది. కాన నిపుడితర గృహ్యనూత్రముల ననుసరించి కూడ నీయంశమును పరిశీలింతము.

కొన్ని గృహ్యనూత్రములను బట్టి వివాహములోని దీక్షయొక్క పరిసమాప్తిలో దంపతులకు సమావేశనము జరుగవలెనని స్పష్టముగ కలదు.

హిరణ్యకేశి గృహ్యనూత్ర మిట్లు చెప్పుచున్నది.

అధైనాముపయచ్ఛతే (హిరణ్యకేశి 1-7-11-4)

(త్రిరాత్రదీక్షానంతరము వరుడు వధువును పరుండబెట్టి యోనిని స్పృశించి యామెను పొందును.)

జోధాయనుడు గూడ వ్రతాంతముం దుపసంవేశనము చెప్పుచున్నాడు. అతడు వ్రతకాలపరిమితిలో వికల్పములను నూచించియున్నాడు.

అథయదికామయేత శ్రోత్రియం జనయేయమితి ఆరున్ధ
త్యపస్థానాత్కృత్వా త్రిరాత్రమమౌర లవణాశినౌ అథఃశ్శా
యినౌ వ్రతచారిణావాసాతే చతుర్థ్యాంపక్వహోమ ఉపసంవే
శసంచ.....అథయదికామ యేతదేవం జనయేయమితి
సంవత్సరమే తద్వ్రతంచరేత్ వ్రతాన్తేపక్వహోమ ఉపసంవేశ
సంచ (బో. గృ. నూ. 1-7-11)

(శ్రోత్రియుడగు కుమారుని కనవలెనని కోరు దంప
తులు అరున్ధత్యపస్థానము మొదలు మూడునాళ్లు మౌరలవ
ణములులేని యాహారము భుజించుచు క్రింద శయనించుచు
వ్రతమాచరింపవలెను. నాల్గవనాడు పక్వహోమము, ఉపసం
వేశనము జరుగవలెను.....దేవతుల్యుని కనవలెనని కోరు
దంపతులీ వ్రతమును సంవత్సరకాలము చేయవలెను. వ్రతాన్త
మందు పక్వహోమము సుపసంవేశనము జరుగవలెను.)

పెండ్లికూతు రెంతవయస్సు కలదై నను గూడ నమా
వేశనము జరుగవలసినదేనా యను ప్రశ్న యుదయించును.
రజస్వలకాని భార్యను పొందరాదని గౌతముడు చెప్పిన ట్లిది
పటలో చూచియున్నాము. గృహ్యసూత్రకారుల మతములో
వధువు రజస్వల యైనదిగనే యుండవలెనని చెప్పుటకు
నేమియు నాధారము లేదు. అంతేకాక యిండుమిండుగ
స్మృతులన్నియు రజోదర్శనానన్తర వివాహమును నిషేధించు
చున్న ట్లిదిపటలో చూచియున్నాము. కాన నిచటివధువు
రజోదర్శనము కాని రజస్వలయై యుండుటకు వీలున్నది.

అనగా పండ్లెండేండ్ల వయస్సుగలదై యుండవలెను. పండ్లెండేండ్లు వచ్చిన బాలికకు రజోదర్శనము కాకున్నను నామె రజస్వల మైనట్లే భావింపవలెనని కొన్ని స్మృతులు నూచించుచున్నవి.

(సాప్తేతుద్వాదశే వర్షేయః కన్యాంసప్రయచ్ఛతి
మాసిమాసి రజస్తస్యాః పితాపిబతిశోణితం

(పరాశర. 8-5)

(పండ్లెండవయేడు వచ్చినదగుచుండగా నెవడు కన్యను దానముచేయడో యాతండ్రి ప్రతి మాసమునను నామె రజస్సును త్రాగుచున్నాడు.)

దీనిని బట్టి పండ్లెండేండ్లబాలిక రజస్వలయే యని తేలుచున్నది. పైకి రజోదర్శనము కాకున్నను లోన రజస్రావమైనట్లే భావింపవలెనని దీని యభిప్రాయము. ఆవయస్సున వివాహమగు వధువునకు సమావేశనము కావచ్చునని గృహ్యసూత్రకారుల మతమని యూహింపవచ్చును. అంతకుపూర్వము వివాహమగుదానికి సమావేశనము లేదని యీవిధముగ నూహింపవలసి యున్నది. ఈసమావేశనము వివాహాంగమేయని చెప్పవలెను. ఈసమావేశనమైన పిమ్మట రజోదర్శనానంతరము ఋతుకాలములోనే సమావేశనము జరుగును. ఈలోపున జరుగదు. రజోదర్శనానంతరము చతుర్థరాత్రమున భర్త చేయవలసిన కృత్యమును వర్ణించుచు బోధాయనుడు,

‘ఆశడామెరు పొందును’ (అథైనాముపైతి 1-7-44) అని చెప్పియున్నాడు. ఇదియే రెండవ సమావేశనము. ఇచటి నుండి యనిషిద్ధ దినములలో భార్యను పొందుచుండవలెను. వివాహాంగమైన సమావేశనమునకు పిమ్మటనే ఋతుమతి విషయము ప్రస్తావింపబడుటచే వివాహములో సమావేశనమును విధించిన బోధాయనాదుల మతములోగూడ కన్యదృష్ట రజస్కంకాదని తేలుచున్నది. వివాహము దృష్టరజస్కంకే ఋత్వితరకాలములో జరుగుచో గూడనిటి ప్రస్తావన కవకాశమున్నది కాదాయనుటకు వీలులేదు. ఏలన నిట పేర్కొనబడిన రజోదర్శనము ప్రథమమే యనుటకు నిటనీయబడిన రజస్వలా నియమములే సాక్ష్యములు. (1-7-22 నుండి 36 వఱకు) ఈనియమములు వివాహముకాని స్త్రీ రజస్వలయైనను పాటింపవలసినవే కాన వాని నిచటనే చెప్పటచే వివాహమైనపిమ్మటనే రజస్వలయగుటయే బోధాయనుని దృష్టిలో క్రమమని తేలుచున్నది.

ఆపస్తంబుడు సమావేశనమును వివాహాంగముగ విధింపలేదని యిదివఱలో చూచియుంటిమి. సమావేశనము వివాహాంగమా కాదాయను సంశయమున ఋషులలో సభిప్రాయ భేదమున్నట్లు గోభిలగృహ్యసూత్రము చెప్పుచున్నది.

ఊర్ధ్వంత్రరాత్రాత్ సంభవ ఇత్యేకే

(గో. గృ. సూ. 2-5-7)

(త్రిరాత్రానంతరము సమావేశనము కావలెనని కొందఱు చెప్పుచున్నారు.)

117 వ పుటలో 17 వ పక్షిలో 'వరాశరస్మృతిలో' అనుటకు బదులు 'పురాణములలో' అని యుండవలెను.

100 వ పుటకును 101 వ పుటకును నడుమ నీక్రింది వాక్యములుండవలెను :

వసిష్ఠుడు యక్షతయోనిని వివాహమాడవలెనని చెప్పుచున్నాడు.

అన్పృష్టమైధునామ వరయవీయసీం (వసిష్ఠ. 8-1)

దీనినిబట్టి వసిష్ఠుని మతములో యక్షతయోనిగనున్న స్త్రీని వివాహమాడవచ్చునని మాత్రమే తెలియుచున్నది. అట్టి స్త్రీ వితంతువగుచో నామెను వివాహమాడవచ్చునని యాతని మతమైనట్లే క్రిందిశ్లోకమువలన తెలియుచున్నది.

పాణిగ్రాహే మృతేబాలా కేవలం మంత్రసంస్కృతా
సాచేదక్షతయోనిస్సృత్పున స్సంస్కారమర్హతి.

(వసిష్ఠ. 17-14)

(మంత్రసంస్కృతయు నక్షతయోనియునగు బాలికకు భర్తమరణించుచో నామె మఱిల వివాహ సంస్కారమున కర్హురాలు.)

ఇట్టి పునర్వివాహములో కన్యాదానముండదు. దానమై
మంత్రసంస్కారము కాకుండ భర్తను కోల్పోయిన స్త్రీకే
మఱిల దానము గలదని యాక్రింది శ్లోకమువలన తెలియు
చున్నది.

అద్భిర్వాచా చదత్తాయాం మియాతా దావరోయది
సచమంత్రోపసీతాస్యాత్కుమారీ పితురేవసా

(వసిష్ట 17-12)

(కన్య యుడకముచేతను వాక్కుచేతను నీయబడినదై
మంత్రసంస్కృత కాకుండగనే భర్తను కోల్పోవుచో నామె
తండ్రికే చెందును.)

మంత్ర సంస్కారమైన పిమ్మట నామె తండ్రికి చెందదు.
కావుననే మంత్ర సంస్కారము కాకుండిన కాలములో నామె
తండ్రికి చెందునని చెప్పబడినది.

నారదుడు కూడ నట్టి స్త్రీకి పునర్వివాహము నంగీక
రించినాడు. కాని యామె పునర్భవని యంగీకరించినాడు.

కన్యైవాక్షతయో నిర్యాపాణిగ్రహణదూషితా
పునర్భాః ప్రథమాప్రోక్తా పునస్సంస్కారమర్హా తి

(నారద. 12-46)

కావుననే నారదు డట్టి స్త్రీ యేడువిధములగు పరపూ
ర్వలలో నొకతెనుగ నంగీకరించినాడు.

పరపూర్వా స్త్రీయస్తస్యాః సప్తప్రోక్తా యథాక్రమం

(నారద. 12-45)

అని యేడువిధముల పరపూర్వలను జేర్కొనుటలో నారదుడు పైమాటలను చెప్పియున్నాడు.

నారద వసిష్ఠులు దక్క మఱియే స్మృతికారుడును నక్షత్రయోనికా వునర్వివాహము నంగీకరింపలేదు.

101 వ పుటలో 1 వ పక్షిలో 'ఇంకను ననేకవిధముల' అనుమాటలు లేనట్లు భావింపవలెను.

109 వ పుటలో 16 వ పక్షికిని 17 వ పక్షికిని నడుమ నీక్రింది వాక్యములను చేర్చుకొనవలెను :

మండడగు భర్తను వదలి మఱొకని వివాహమాడ వచ్చునని నారదస్మృతి చెప్పుట పైననీయబడిన నారద. 12-80, 81. 13-28 లకు విరుద్ధముగనున్నది.

ఈర్ష్యామండాదయో యేస్యేచత్వారస్స ముదాహృతాః

త్యక్తవ్యాస్తేపతిశపత్ తుతయోన్యా అపిస్త్రియా

(నారద. 12-15)

ఈర్ష్యామండాదులగు నల్లురును గూడ తుతయోనిచేత గూడ పతితులవలె విడువబడదగిన వారే.)

ఆక్షిప్తమోఘ బీజాభ్యాంకృతే పిపతికర్మణి

పతిరన్యఃస్మృతోనార్యా వత్సరార్థం వ్రతీక్ష్యతు

(నారద. 12-16)

(విగతిబీజుడును వ్యర్థబీజుడును నగు పురుషునిచేత వివాహమాడబడిన స్త్రీ యొక సంవత్సరము నిరీక్షించి మఱొక భర్తను వివాహమాడవలెను.)

భర్త చనిపోయిన యవుత్రకు నియోగమును గత
వుంస్తుడగు భర్తగల యవుత్రకు పునర్వివాహమును కర్త
వ్యములని చెప్పుట కేవల మసంగతము. నారదస్మృతిలో నిట్టి
యసంగతము లుండుటచేతనే కాబోలు పరాశర యాజ్ఞ
వల్క్యులు స్మృతులను పేర్కొనుటలో నాస్మృతిలో వదలి
వైచిరి.

126 వ పుటలో 15 వ పక్కికిని 16 వ పక్కికిని
నడుమ నిల్లుండవలెను.

సపిండత్వం సాప్తపురుషం విజ్ఞాయతే

126 వ పుటలో 17 వ పక్కిలో '4-18' అనుటకు
బదులు '4-17-18' అని యుండవలెను.

అక్షరముల సవరణలు.

పుట	పజ్జిక	తప్పు	ఒప్పు
22	7	వధూవరార్ణతలు	వధూవరార్హతలు
22	7	అధ్యాయములలో	అధ్యాయములో
29	8	పశ్చేద్వలీ	పశ్చేద్వలీ
29	8	కలుగవలెననిచో	కలుగవలెననినచో
46	7	పూర్వేషాముస్పర్శనే	పూర్వేషాముపస్పర్శనే
51	16	మానుషశ్చేతి	మానుషశ్చేతి.
69	3	కొందఱ	కొందఱి
71	1	నీకే	నొకే
74	19	పిచేత్	పిచేత్
76	14	నొందను	నొందును
76	18	సంతయా	సంయతా
81	12	బో. ధ. నూ	ఆ. ధ. నూ
81	19	దక్షస్మృతి	దక్షస్మృతి (4-17)
83	13	దక్షస్మృతిలో	దక్షస్మృతిలో (4-3,4,5)
84	18	దంపతులలో ననుకూలత	దంపతులలోన ననుకూలత
86	4	మారును	మారుట
86	10	గూడినట్టి	గూడిననట్టి
87	20	బో. ధ. నూ	ఆ. ధ. నూ
90	7	యజ్ఞేశ్చ	యజ్ఞేశ్చ
96	20	పద్యస్స	సద్యస్స
99	9	త్రిణే	త్రిణి
100	7	శాస్త్రములను	శాస్త్రములలోను

పుట	పఞ్చిక	తప్పు	ఒప్పు
102	10	ఫలై శ్శుభైః	ఫలై శ్శుభైః
103	1	మరణాంతరమార్పు	అమరణాంతరమార్పు
105	20	వితంతువులైన	వితంతువైన
106	2	వితంతువుయవివాహిత	వితంతువవివాహిత
108	5	పతితుడునైన	పతితుడునె
109	13	తదైవా	తదైవా
112	2	లేనియట్టి	లేని
113	13	నిక్షేధించి	నిషేధించి
113	15	వితంతువులు	వితంతువు
142	8	రిక _{ధి}	రికం _{ధి}
146	7	ధనమిచ్చుచో	ధనమిచ్చియున్నచో
147	20	వాడుకొనుటలో	వాడుకొను నధికారముండుటలో
149	4	అర్ధస్య	అర్ధస్య
153	2	సస్త్రీ	సస్త్రీ
153	21	జరడాంధ	జడాంధ
155	2	త్రో	త్రో
159	9	ది	ధి
161	4	గౌరవార్హులు	గౌరవార్హులు
162	2	త్రా	త్రీ
173	10	ఘ్నర్	ఘ్నక
176	14	నాగ్నీ	నాగ్నీ

రు 12000 లకు డిక్లరేషన్ ఆఫు ట్రస్టు దస్తావేజు.

—;0:—

ఆ 1931 సం॥ మేప్రియల్ 9 వ తారీఖున, పెళ్ళిమ.
గోదావరిజిల్లా కొవ్వూరు రిజిస్ట్రేషన్ సబ్డిస్ట్రక్టు, కొవ్వూరు
గ్రామకాపురస్తులు బ్రాహ్మణులు, హైకోర్టు అడ్వకేటును
లేటు వల్లూరి వెంకటకృష్ణయ్యగారి కొమారుడున్న నగు
వల్లూరి సూర్యనారాయణరావు వ్రాసిన డిక్లరేషన్ ఆఫు ట్రస్టు
దస్తావేజు.

1. నా చిరకాలపు స్నేహితుడును, నిర్మలస్వార్థత్యాగ
ముతో చిన్నతనములోనే తన న్యాయవాదవృత్తిని వదలు
కొని, సుమారు 15 సంవత్సరములు కష్టించి తన ధనమును,
ఆరోగ్యమును తుదకు తనప్రాణములనుకూడ సర్పించి, కొవ్వూరు
గ్రామములో యేబదివేల రూపాయల స్థిరాస్తితో “ఆంధ్ర
గీర్వాణ విద్యాపీఠ మను” నొక సంస్థాపనను నిర్మించినవా
డగు లేటు తల్లాప్రగడ సూర్యనారాయణరావుగారు ది 6-3-26
తారీఖున శివసాన్నిధ్యమును చేరినారు. ఆయన నామము
ఆచంద్రార్కముగ నుండునట్లు తోడ్పడుట నావిధాయక కృత్య
మని యెంచి, నాస్వార్జితమగు తూర్పుగోదావరిజిల్లా రామ
చంద్రపురం తాలూకా ఆలమూరు కోఆపరేటివ్ ల్యాండు

మార్గేజి బాంకులో నున్న నెం 31 టు 42 నెంబర్లుగల పండ్లెండువేల రూపాయల డిబెంచర్లను యీ క్రింది షరతులతో యీక్రింద వివరింపబోవు విషయములను నెరవేర్చుటకు కోవూరు ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠ పాలకసంఘమువారిని ట్రస్టీలుగా యేర్పరచి యీ డిక్లరేషన్ ఆపు ట్రస్టు దస్తావేజును వ్రాయుచున్నాను.

2. పైన ఉదహరించిన డిబెంచర్లమీద ప్రతి ఆరు మాసములకు వచ్చు వడ్డీని మాత్రమే కోవూరు విద్యాపీఠ పాలకసంఘము ఖర్చుచేయుచుండవలెను గాని, అసలు మొత్తము శాశ్వత మూలనిధిగా, యెల్లకాలముండవలెను. ఈడిబెంచర్ల గడువానంతరముకూడ వీనిమీదవచ్చు వడ్డీ తగ్గినను, హెచ్చినను కోఆపరేటివు ల్యాండుమార్గేజి బ్యాంకులలోనే యీ అసలు మొత్తము వేయుచుండవలెను. గాని భూములు, యిల్లు మొదలగు స్థిరాస్తులను కొనకూడదు.

3. నేనున్ను, నాయిద్దరు కొమాల్లు కృష్ణమోహన్ M. A. B. L. Advocate మద్రాసున్ను, జగన్మోహన్ L. E. E. Electrical Engineer బొంబాయిన్ని కోవూరు ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠ పాలకసంఘములో జీవితకాలపు మెంబర్లుగా నుండవలెను. ఈముగ్గురులో యెవరైనను అన్య గ్రామములలో నున్నపుడు సగరు విద్యాపీఠ పాలక సంఘ కార్య నిర్వాహసంఘ సమావేశములలో పాల్గొని వోట్లువేయుట

కును, ఉద్యోగీయులుగా నుండుటకును, వారి యిష్టమువచ్చిన వారిని, మరియొక్కొక్కరిని రాజమహేంద్రవరము, కోవూరు గ్రామస్థులలోనుండి మెంబర్లుగా నామినేటుచేసి, పాలక సంఘ సెక్రటరీకిముందుగా తెలియచేసి, తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనుటకు అధికారము కలిగియుందురు.

4. పైన ఉదహరించిన బ్రష్టుఫండుమీద రాగల వడ్డీలోనుంచి నెలకు యిరువది (రు 20) రూపాయల చొప్పున కోవూరు ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠమున కనుబంధముగా నెల కొల్పబడిన శ్రీవాడేవు జోగాయమ్మ బహద్దరు జమీందారు గారి కళాశాలాధ్యక్షుని (Principal) గౌరవ భృతిక్రింద నిచ్చుచుండవలెను. ఒక వేళ 'యీ స్వల్ప మొత్తమును తన ఖర్చులకు స్వీకరించుటకు ఆయన యిష్టపడని యెడల నదరు కళాశాలలో పరిశోధనకును (research) అధ్యాపకమునకును (teaching) సమర్థుడగు ఒక పండితుని జీతము క్రింద నీయవలయును.

5. పై మొత్తము పోగా మిగిలిన వడ్డీని ఆంధ్రభాషలో సులభశైలిని పండిత పామరులకు బోధపడునట్లు చిన్నచిన్న గ్రంథములను యీక్రింద నుదహరించిన విషయములలో విద్యాధికులచేత కొద్ది పారితోషిక మిచ్చిగాని, ఉచితముగా గాని, వ్రాయించి అచ్చొత్తించి ఆంధ్రదేశములోని ముఖ్యమైన గ్రంథాలయములకు ఉచితముగ పంచిపెట్టుటకును, వ్యక్తు

లకు న్వల్పభరీదుకు విక్రయించుటకును, విద్యాపీఠ పాలకసంఘమువారు వినియోగించు చుండవలెను.

(ఏ) వేదకాలము నాటినుండి హైందవుల ఆర్యమతములోని శ్రౌతస్మార్త కర్మకాండల జ్ఞానకాండల పరిణామము, ప్రస్తుతము వారిలోనున్న సాంఘికాచారములు, విశ్వాసములు, సాంప్రదాయములు, పట్టింపులు, వర్ణములు, వివాహములు, స్త్రీల విద్యాస్వాతంత్ర్యములు, జ్యోతిషములు, మంత్రతంత్రములు, దేవతలు, దయ్యములు, వర్జములు, లగ్నములు, శకునములు, గ్రహణములు, మంచి చెడుదినములు, అశుచి, ప్రాయశ్చిత్త ఆచారకాండలు, తద్దినములు, దృష్టిదోష, పంక్తిదోష, అంటుదోష, వాయుదోషములు, సాముద్రికము, రసవాదము మొదలగువానిని గురించి మూఢవిశ్వాసములను సప్రమాణముగ ఖండించి విమర్శించుట.

(బి) షోడశ కర్మలను గురించి ఆంధ్ర టీకాతాత్పర్యములతో గ్రంథములను వ్రాయించి అనవసరమని తోచిన కర్మకాండ విభాగములను సంకుచిత పరచి వేదలక్షణ నేర్చుకొని తగు విమర్శన జ్ఞానమును తెలివియుగల పురోహితులను, దేవాలయార్చకులను, అన్నివర్ణములలోను బయలుదేరునట్లు చేయుట, ప్రపంచములో తక్కిన జాతుల మతములు, సాంఘికాచారములు, నీతి, వీని పరిణామములు, మొదలగునవి తెలియజేయుట.

(సి) ఆర్యమతమునుండి బయల్పడలిన బౌద్ధమతము, జైనమతము, బ్రహ్మసమాజ మతము ఆర్యసమాజ మతము మొదలగు వానిలోని నూత్రములను, తెలియజేసి విమర్శించుట, ప్రపంచములో వ్యాప్తినొందియున్న యితరమతములతో ఆర్యమతమును పోల్చి వానిని గురించి ప్రజలకు జోధించుట.

(డి) మన పూర్వులు రచించిన మానసిక భౌతిక శాస్త్రములు, కళలు, అధునిక పరిశోధనలను బట్టి విమర్శించి, వానిలో అవసరమగు మార్పులనుజేసి మనదేశీయ పారిభాషిక పదములతో ఆంధ్రములో గ్రంథములను వ్రాయించుట.

(ఇ) గాంధీమహాత్ములవారి సత్యాగ్రహ తత్వములు, వానిలో నిమిడియున్న పేదాంతము, నానారాష్ట్రపరిపాలనా విధానములు, ప్రపంచములో యిదివరకు జరిగిన, యిప్పుడు జరుగుచున్న సమస్త సాంఘిక రాజకీయార్థిక విప్లవములు, ఉద్యమములు, గ్రామ పునర్నిర్మాణము, సహకార, అసహకారోద్యమములు, నానావిధ సమిష్టివాదములు, మొదలగు వానిని గురించి గ్రంథములను వ్రాయించుట.

6. పైన వ్రాసిన విషయములను నిర్భయముగను, నిర్మోగమాటముగను, సత్యము తప్పకుండ సప్రమాణముగ సంపూర్ణ మనస్వతంత్ర్యములతో (Free thought) ఆంధ్రు

లయెదుట వారి భావలో పెట్టుచుండవలెను. ఏ గ్రంథముగాని రూపాయకంటె హెచ్చు వెలను కలిగియుండకూడదు. నాజీవి తకాలములో నే నంగీకరించిన గ్రంథములకే ప్రచురించవలెను. నాజీవితానంతరము విద్యాపీఠ పాలక సంఘమువారు యిప్పు డేర్పరచు పండితబృందము (Academic Council) చే అంగీ కరింపబడిన పిమ్మట ఆసంఘమువారి శాశ్వతసభ్యుల మెజారటీ వారి యామోదమును బడయనిదే యే గ్రంథముగాని వెలు వడకూడదు.

7. నాపై యుద్దేశములను నెరవేర్చుటకు యితరదాత లనేకమంది బ్రస్తుఫండుకు సహాయపడుదురని నేను నమ్ముచు న్నాను. అప్పటి దేశకాల పరిస్థితులనుబట్టి పైన నేను తెలియ జేసిన విషయములలో దేనికై నను యీవిధిమీద వచ్చు వడ్డీని అంతగాని కొంతగాని వీలుకొలది ప్రజోపయోగమునకు విని యోగించవచ్చును. సాలుకు ఒక చిన్న గ్రంథము వెలువడినను నాయాత్మ శ్రుతి నొండగలదు.

8. నేనిదివరకు ది 16-5-1928 తేదీని కొవ్వూరు ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠమునకు కొవ్వూరులో నాయుంటిమీద రిజిస్ట్రుడిడ్డు ద్వారా యేర్పరచిన రు 120 లు వార్షికము యీ బ్రస్తుడిడ్డు మొత్తములోనే చేరి యున్నందున సదరు చార్జి రద్దు అయినట్లు భావించుకొని యీ బ్రస్తును ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠ పాలక సంఘమువారు అంగీకరించవలెను.

9. ఏకారణమువలన నయినను నాపై యుద్దేశములను
 కోవూరు, ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠ పరిపాలక సంఘమువారు
 సరిగా నెరవేర్చజాలనిచో ఆంధ్రవిశ్వ విద్యాలయాధికారులు
 శివిల్ కోర్టుగుండా యీట్రస్తుభండును స్వాధీనము చేసికొని
 దీనిలో నుదహరించిన కార్యవర్గములను సక్రమముగ యీ
 కోవూరు విద్యాపీఠములోనే నెరవేర్చుచుండవలెను.

ఇది నాసమ్మతిని నా స్వదస్తూరిని వ్రాసియిచ్చిన డిక్ల
 రేషన్ ఆఫ్ ట్రస్టు దస్తావేజు.

అడ్వకేటు వల్లూరి సూర్యనారాయణరావు,

సెక్రటరీ

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాపీఠము

కోవూరు

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా

—: వ్రాయతగిన కొన్ని విషయముల పట్టిక :—

1. వర్ణములు. 2. అంతర్వర్ణ, అంతరాజీయ వివాహములు 3. వితంతు, రజస్వలానంతర వివాహములు—
3. వావి 4. వివాహచ్ఛేదనము. 5. స్త్రీలవిద్యా స్వాతంత్ర్యములు, 6. ప్రకృతి పరిణామము. 7. మతపరిణామము.
- 8 నీతి పరిణామము. 9. నీతిమత సంబంధము. 10. విగ్రహారాధనము. 11. పితృపూజ. 12. ఆర్యబ్రాహ్మణ మతములు. 13. పునర్జన్మ. 14. స్వర్గనరకములు. 15. దేవుల్లుదయ్యములు. 16. దైవప్రార్థనము. 17. పురాణములు.
18. హైందవ ధర్మశాస్త్రకాలనిర్ణయము. 19. దైవస్వరూప పరిణామము. 20. అవతారములు. 21. ఆత్మస్వరూప పరిణామము. 22. మంత్రతంత్రములు. 23 కర్మజ్ఞాన భక్తి మార్గములు. 24. యోగవిద్య. 25. దృష్టిపంక్తి అంటు వాయుదోషములు. 26. మంచిచెడు దినములు. 27. శకునములు, వర్జములు, లగ్నములు. 28. జ్యోతిషము. 29. యజ్ఞములు, యాగములు. 30. శుద్ధాద్వైత జడాద్వైతములు.
31. అహింస, జీవహింస. 32. ఆత్మహత్య. 33. విశ్వాస సంశయయాత్మ తత్వములు. 34. దానధర్మములు. 35. అపక్వశాకాహారము. 36. సమిష్టివాదములు. 37. మహాత్మగాంధీగారి సత్యాగ్రహ తత్వము. 38. రాజకీయ, సాంఘిక విప్లవములు. 39. భౌతిక శాస్త్రములు. 40. బాలర విద్యా విధానము.

వేద కాలపు స్త్రీలు

నేటి హిందూసంఘము నాందోళనపడుచుచున్న స్త్రీల వారసత్వము అధికారములు వర్ణాంతర వివాహములు, మొదలగు సనేక విషయములలో వేదకాలపుస్త్రీల స్థితినిగురించి ఈ గ్రంథము చాల ఉపయోగకరములగు విషయముల దెల్పుచున్నది. వివాహోత్పదములగు విషయములయం దిరుపక్షముల వారి వాదనలుగూడ సంగ్రహముగ నూచింపబడెను. ప్రాచీనార్య సంప్రదాయముల నెరుగఁగోరువారికి గ్రంథము చాల నుపయోగకరముగ నుండుననుట నిస్సంశయము.

(23-12-1933 నాటి ఆంధ్రపత్రిక)

Mr. Purushottam makes a comprehensive survey of the conditions of women in Vedic India. Every aspect is so well studied that the book is bound to prove an authoritative and reliable work on the subject. Mr. Purushottam has done well to quote verbatim the stanzas from the Vedas and the other texts and to give below each its meaning, so that there may be no ambiguity regarding his own position and the grounds on which it is based. Wherever it is a case of surmise or indirect inference, he has given the reasons for the conclusions he has adopted.

(The Hindu dated 29-5-1934)